

MPZP OBSZARU „WESOŁA – ZACHÓD”
Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe

Pracownia Urbanistyczna
Anna Grzejdziak

Spis treści

1.	Wprowadzenie.....	3
1.1.	Zakres opracowania.....	3
1.2.	Podstawa prawna opracowania.....	4
1.3.	Cel opracowania.	4
1.4.	Zawartość opracowania.	4
1.5.	Wykorzystane materiały.	4
2.	Informacje ogólne o terenie objętym opracowaniem.....	9
3.	Charakterystyka stanu i funkcjonowania środowiska.....	10
3.1.	Elementy struktury przyrodniczej.	10
3.1.1.	Położenie geograficzne, rzeźba terenu.	10
3.1.2.	Budowa geologiczna.	11
3.1.3.	Gleby.	13
3.1.4.	Wody powierzchniowe.....	14
3.1.5.	Wody podziemne.....	14
3.1.6.	Warunki klimatyczne.	15
3.1.7.	Szata roślinna.	16
3.1.8.	Świat zwierząt.	25
3.2.	Powiązania przyrodnicze obszaru.	25
3.3.	Analiza krajobrazu.....	26
3.4.	Główne procesy zachodzące w środowisku oraz naturalne zagrożenia środowiskowe. 33	
3.5.	Prawne formy ochrony przyrody i środowiska kulturowego.	34
3.6.	Dotychczasowa ewolucja środowiska.	49
3.7.	Stan zagospodarowania i użytkowania środowiska przyrodniczego.....	58
4.	Jakość środowiska i jego zagrożenia.....	59
4.1.	Stan jakości powietrza.	59
4.2.	Klimat akustyczny.	63
4.3.	Jakość wód.....	67
4.4.	Pole elektromagnetyczne.....	68
5.	Diagnoza stanu i funkcjonowania środowiska.....	69
5.1.	Ocena odporności środowiska na degradację oraz zdolność do regeneracji.....	69
5.2.	Ocena barier fizjograficznych i prawnych dla obecnego i przyszłego zagospodarowania obszaru.....	71
5.2.1.	Bariery prawne.	71
5.2.2.	Bariery fizjograficzne.....	72
5.3.	Ocena zgodności dotychczasowego użytkowania i zagospodarowania obszaru z cechami i uwarunkowaniami przyrodniczymi.	74

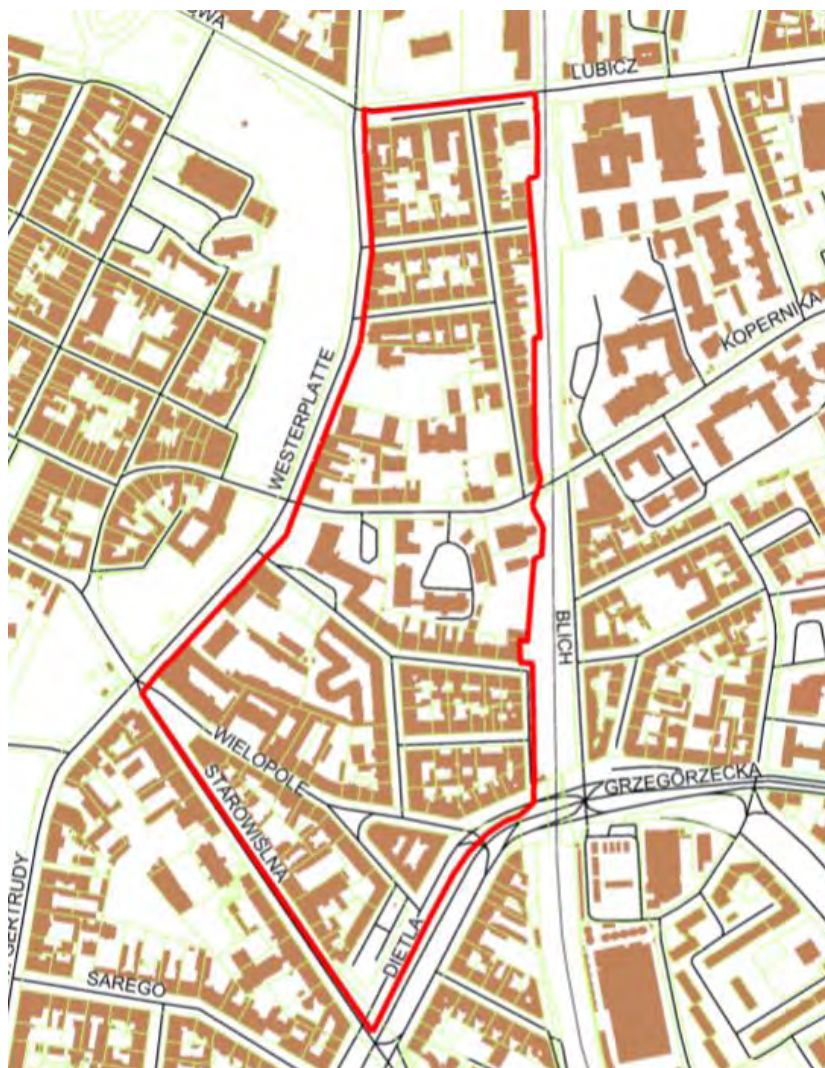
5.4.	Ocena zachowania zasobów przyrodniczych i waloryzacja przyrodnicza obszaru...	75
5.5.	Ocena zachowania walorów krajobrazowych.	84
6.	Wskazania.	96
6.1.	Możliwość likwidacji lub minimalizacji zagrożeń środowiska przyrodniczego.	96
6.2.	Wskazanie obszarów koniecznych do ochrony prawnej.	97
6.3.	Wskazanie obszarów predysponowanych do pełnienia funkcji przyrodniczych. ...	109
6.4.	Wskazania wynikające z opracowania ekofizjograficznego – podsumowanie.	109
Spis rycin zawartych w opracowaniu tekstowym:		113
Spis tabel zawartych w opracowaniu tekstowym:.....		114
Spis fotografii zawartych w opracowaniu tekstowym:		114

1. Wprowadzenie.

Niniejsze opracowanie powstało na potrzeby miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Wesoła – Zachód”, na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków. Jest to opracowanie ekofizjograficzne podstawowe.

1.1. Zakres opracowania.

Zakres przestrzenny opracowania obejmuje obszar określony w załączniku graficznym, stanowiącym załącznik do uchwały Rady Miasta Krakowa Nr XI/184/19 z dnia 13 marca 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru "Wesoła – Zachód". W zakresie powiązań i oddziaływań zewnętrznych zakres poszerzono poza opisywany teren.

Ryc. 1 Granice obszaru objętego miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego obszaru „Wesoła – Zachód”.

1.2. Podstawa prawna opracowania.

Podstawę sporządzenia niniejszego opracowania stanowią:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku, Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018, poz.799 z późn. zm.) oraz wydane do niej przepisy wykonawcze, tj. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 roku w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz. U. Nr 155, poz.1298),
- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1945 z późn. zm.).

1.3. Cel opracowania.

Opracowanie ekofizjograficzne jest opracowaniem wykonywanym przed podjęciem prac planistycznych, sporządzanych na podstawie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Jego celem jest:

- dostosowanie funkcji, struktury i intensywności zagospodarowania przestrzennego do uwarunkowań przyrodniczych,
- zapewnienie trwałości podstawowych procesów przyrodniczych na obszarze objętym dokumentem planistycznym,
- zapewnienie warunków umożliwiających odnawianie się zasobów przyrodniczych,
- eliminowanie lub ograniczanie zagrożeń i uciążliwości negatywnie oddziałujących na środowisko i zdrowie ludzi,
- ustalenie kierunków rekultywacji obszarów zdegradowanych.

1.4. Zawartość opracowania.

Opracowanie składa się z części graficznej i opisowej, obejmuje:

- rozpoznanie i charakterystykę stanu oraz funkcjonowania środowiska,
- diagnozę stanu i funkcjonowania środowiska,
- wstępną prognozę zmian zachodzących w środowisku,
- określenie przyrodniczych predyspozycji do kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej,
- określenie uwarunkowań ekofizjograficznych.

1.5. Wykorzystane materiały.

1. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Krakowa (uchwała Nr XII/87/03 Rady Miasta Krakowa z dnia 16 kwietnia 2003 r. zmieniona uchwałą Nr XCIII/1256/10 z dnia 3 marca 2010 r. zmieniona uchwałą Nr CXII/1700/14 z dnia 9 lipca 2014 r.).
2. Środowisko przyrodnicze Krakowa, Zasoby- Ochrona- Kształtowanie, praca zbiorowa pod redakcją Bożeny Degórskiej i Marii Baścik, Kraków 2015 r.
3. Program Ochrony Środowiska dla miasta Krakowa na lata 2012-2015 z uwzględnieniem zadań zrealizowanych w 2011 r. oraz perspektywą na lata 2016-2019 (załącznik nr 1 do uchwały nr LXI/863/12 Rady Miasta Krakowa z dnia 21 listopada 2012).

4. Program Ochrony Środowiska dla miasta Krakowa na lata 2012-2015 z uwzględnieniem zadań zrealizowanych w 2011 r. oraz perspektywą na lata 2016-2019 (Standardy zakładania i pielęgnacji podstawowych rodzajów terenów zieleni w mieście- załącznik nr 3 do uchwały nr LXI/863/12 Rady Miasta Krakowa z dnia 21 listopada 2012).
5. Analiza zasadności przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru „Wesoła – Zachód”. Wydział Planowania Przestrzennego UMK Kraków, luty 2019 r.
6. Mapa zasadnicza Miasta Krakowa.
7. Ortofotomapa Miasta Krakowa, 2015.
8. Ortofotomapa Miasta Krakowa, 2017.
9. Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski w skali 1: 50 000, Arkusz Kraków (973) z objaśnieniami- wydanie Państwowego Instytutu Geologicznego [W- wa 1993 r.].
10. Mapa Hydrogeologiczna Polski w skali 1: 50 000, arkusz Kraków (973) z objaśnieniami- PIG, 1997 r.
11. Mapa Hydrogeologiczna Polski- pierwszy poziom wodonośny- występowanie i hydrodynamika w skali 1: 50 000, arkusz Kraków (973) z objaśnieniami- PIG- PIB, 2006 r.
12. „Baza danych geologiczno- inżynierskich wraz z opracowaniem atlasu geologiczno- inżynierskiego aglomeracji krakowskiej”. PIG, Kraków 2007.
13. Mapa osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi w skali 1: 10 000, powiat Miastko Kraków, woj. małopolskie; PIG- PIN, Kraków 2018 r. wraz z objaśnieniami.
14. Mapa Gleb Miasta Krakowa, Skiba S., Drewnik M., Szymański W. Żyła M., 2008, Uniwersytet Jagielloński, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej, Zakład Gleboznawstwa i Geografii Gleb, Kraków, (<http://planowanie.um.krakow.pl>).
15. Atlas Pokrycia Terenu i Przewietrzania Krakowa, pod redakcją Katarzyny Bajorek-Zydroń i Piotra Wężyka, Kraków 2016.
16. Mapa roślinności rzeczywistej Miasta Krakowa i wyznaczenie obszarów przyrodniczo najcenniejszych niezbędnych dla zachowania równowagi ekosystemu miasta. 2008 r.
17. Cyfrowa Mapa Akustyczna Krakowa 2017 r.
18. Hipsometryczny Atlas Krakowa.
19. Mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego KZGW – ISOK.
20. Lotnicze zdjęcie archiwalne, 1965 r.
21. Plan Kołłątajowski 1785r.
22. Operat wodnoprawny na odwadnianie za pomocą studni obszaru Krakowa znajdującego się po wpływie szkodliwego oddziaływania piętrzenia stopniem wodnym Dąbie na Wiśle, Instytut Inżynierii i Gospodarki Wodnej PK na zlecenie RZGW w Krakowie, Kraków, październik 2005.
23. Dokumentacja geologiczna w kat. B. ujęcia wód czwartorzędowych Kraków, ul. Strzelecka 2. Przedsiębiorstwo Geologiczne w Krakowie, Kraków 1982 r.
24. Dokumentacja hydrogeologiczna ustalająca zasoby eksploatacyjne dla ujęcia wód podziemnych z utworów czwartorzędowych ujęcie awaryjne szpitala- studnia zastępcza. Przedsiębiorstwo Geologiczne Budownictwa Wodnego „Hydrogeo”, Kraków, marzec 2010 r.

25. Dokumentacja geologiczno- inżynierska dla projektu nadbudowy budynków mieszkalno-usługowych przy ul. Librowszczyzna 3 i ul. Bonerowska 1 w Krakowie, Zakład Usług Geologicznych „GEO- NOT”, Kraków marzec 2008 r.
26. Dokumentacja geologiczno- inżynierska badań podłoża gruntowego inwestycji: przebudowa, rozbudowa istniejących budynków frontowych oraz oficyn bocznych i tylnych przy ul. Wielopole 6, 8 w Krakowie (działki: 103, 104, 158, obręb 2), Firma Usług projektowych Paweł Lendusko, Kraków wrzesień 2009 r.
27. Dokumentacja geologiczno- inżynierska dla zadania pn.: „Wykonanie izolacji pionowej i poziomej ścian piwnic wraz z wentylacją pomieszczeń piwnic budynku Katedry Historii Medycyny UJ CM przy ul. Kopernika 7F w Krakowie, AVAGEO, Kraków październik 2013 r.
28. Dokumentacja geologiczna określająca warunki geologiczno- inżynierska pod planowanym podbiciem fundamentów kamienicy przy ul. Starowiślnej 17 w Krakowie, G. Krupa, Kraków 2013 r.
29. Dokumentacja geologiczno- inżynierska dla projektu budowlanego garażu podziemnego z klatkami schodowymi ewakuacyjnymi wyprowadzającymi na powierzchnię terenu, wraz z przebudową i rozbudową fragmentu piwni kamienicy przy ul. Starowiślnej 15 oraz Pałacu Pugetów przy ul. Starowiślnej 13 wraz z przebudową dróg wewnętrznych, dojazdowych i budową parkingu naziemnego oraz infrastruktury technicznej na działkach nr 15/4, 15/12, 15/13, 15/14, 15/16, 15/17, 15/18, 15/19 i 15/10 w obr.3 Śródmieście przy ul. Starowiślnej 13-15 w Krakowie, Zakład Usług Geologiczno- Geodezyjnych, Kraków, październik 2015 r.
30. Dodatek do dokumentacji geologiczno- inżynierskiej dla projektu przebudowy budynku Pałacu Pugetów wraz z zmianą funkcji na cele mieszkalne i usługowe (biurowe i hotelowe, handlowe i gastronomiczne), budowy budynku podziemnego wraz z zejściem do podziemnej części obiektu spełniającego funkcje wystawienniczo- muzealne, usługowo-handlowe i gastronomiczne , a także do projektu zaplecza technicznego Pałacu na dz. nr 15/9, budowy podziemnego budynku o funkcji usługowej (biurowej, hotelowej, gastronomicznej) na dz. nr 15/10 wraz z przebudową dróg wewnętrznych, dojazdowych i infrastruktury technicznej na działkach nr 15/4, 15/19, 15/10, 15/16 i 15/21 w obr. 3 Śródmieście oraz na dz. nr 160/2 w obr.2 Śródmieście przy ul. Starowiślnej 13 w Krakowie, Zakład Usług Geologiczno- Geodezyjnych, Kraków, maj 2016.
31. Dokumentacja geologiczno- inżynierska określająca warunki gruntowo- wodne występujące w podłożu istniejącej kamienicy przy ul. Radziwiłłowskiej 3 w Krakowie, Geokrak sp. z o.o., Kraków, wrzesień 2010.
32. Dokumentacja geologiczno- inżynierska dla projektu technicznego zabezpieczeń konstrukcyjnych Kościoła Św. Mikołaja przy ul. Kopernika 9 w Krakowie, Przedsiębiorstwo Usługowe „GEO SAN”, Kraków styczeń 2011.
33. Dokumentacja geologiczno- inżynierska dla określenia warunków geologiczno- inżynierskich dla projektowanej nadbudowy budynku mieszkalnego wielorodzinnego na działce nr 76 przy ul. Zyblikiewicza 14 w Krakowie, GEOTECH, Katowice marzec 2014.
34. Dokumentacja geologiczno- inżynierska dla projektu budowlanego przebudowy i nadbudowy o dwie kondygnacje kamienicy przy ul. Zyblikiewicza 8 w Krakowie, G. Zachara, Kraków lipiec 2009 r.

35. Procedura sporządzania opracowań ekofizjograficznych w świetle najnowszych uregulowań prawnych, M. Kistowski, Gdańsk 2004.
36. Ocena odporności środowiska na degradację oraz jego zdolność do regeneracji. M. Kistowski.
37. Fizjografia urbanistyczna. A. Szponar. Wydawnictwo Naukowe PWN, 2003.
38. Geografia regionalna Polski, J. Kondracki, PWN 2002, Warszawa.
39. Folia geographica. Kraków – środowisko geograficzne PWN 1974, Kraków.
40. Architektura Krajobrazu, J. Bogdanowski, PWN, Warszawa- Kraków 1981 r.
41. Pismo z Biura Miejskiego Konserwatora Zabytków UMK dotyczące przystąpienia do sporządzenia mpzp obszaru „Wesoła- rejon ulicy Kopernika”.
42. Klimat Krakowa w XX wieku pod redakcją D. Matuszko, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2007r.
43. Roczniki gleboznawcze, TOM LXII Nr 3, Polskie Towarzystwo Gleboznawcze, Warszawa 2011.
44. Regionalizacja Geobotaniczna Polski, J. Matuszkiewicz, IGiPZ PAN, Warszawa, 2008 r.
45. Ochrona środowiska 2015, Informacje i opracowania statystyczne Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2015 r.
46. Klasy jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych monitoringu diagnostycznego stanu chemicznego wód podziemnych w 2016 roku. WIOS Kraków.
47. Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2017 roku, WIOS Kraków 2018 r.
48. Wyniki pomiarów monitoringu pól elektromagnetycznych w środowisku na terenie województwa małopolskiego wykonanych w 2017 roku, WIOS Kraków.
49. „Konsultacja problemowa dotycząca niezbędnego zakresu regulacji do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie między ulicami Lubicz (do linii kolejowej) a starością (do ul. Dietla) w Krakowie”.
50. Gminna ewidencja zabytków.
51. Pismo z Wydziału Kształtowania Środowiska UMK w Krakowie dotyczące przystąpienia do sporządzenia projektu mpzp obszaru „Wesoła- Zachód”.
52. Pismo z Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego dotyczące przystąpienia do sporządzenia mpzp obszaru „Wesoła- Zachód”.
53. Pismo z Zarządu Zieleni Miejskiej w Krakowie dotyczące przystąpienia do sporządzenia mpzp obszaru „Wesoła- rejon ulicy Kopernika”.
54. Decyzja Prezydenta Miasta Krakowa znak: WS-08.JI.62100-7/10 na pobór wód.
55. www.straznicyzasu.pl/viewtopic.php?t=7228
56. www.obserwatorium.um.krakow.pl
57. www.krakow.pios.gov.pl
58. www.mpwik.krakow.pl
59. www.pgi.gov.pl
60. Koncepcja ochrony różnorodności biologicznej Krakowa, MGR Joanna Kudełek, mgr Aleksandra Pępkowska, dr Kazimierz Walasz, prof., dr hab. January Weiner, Instytut Nauk o Środowisku Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, 2005 r.
61. Wyniki pomiarów monitoringu pól elektromagnetycznych w środowisku na terenie województwa małopolskiego wykonanych w 2016 roku, WIOS Kraków.

62. Mapa hałasu 3D 2017, MSIP
63. Pismo z PKP dotyczące przystąpienia do sporządzenia mpzp obszaru „Wesoła- Zachód”.
64. Hydrogeologia regionalna Polski tom I, Wody słodkie, PIG, 2007 r. Warszawa
65. Decyzje o wpisie do rejestru zabytków.

Wykonanie opracowania zostało poprzedzone wykonaniem inwentaryzacji terenowej w celu rozpoznania użytkowania i zagospodarowania terenu, który ma być objęty planem. Inwentaryzację wykonał zespół autorski niniejszego opracowania.

2. Informacje ogólne o terenie objętym opracowaniem.

Obszar „Wesoła – Zachód” obejmuje tereny położone w centrum Krakowa, na obszarze Dzielnicy I Stare Miasto i Dzielnicy II Grzegórzki. Granice obszaru wyznaczają [5]:

- od północy: ulica Lubicz,
- od zachodu: ulica Westerplatte,
- od południa: ulica Starowiślna,
- od wschodu: zachodnia granicą działki nr 32 obr. 51 Śródmieście, zachodnia granica działki nr 53/2 obr. 2 Śródmieście, zachodnia granica działki nr 71/2 obr. 52 Śródmieście, zachodnia granica działki nr 293/1 obr.17 Śródmieście oraz ulica Józefa Dietla.

Powierzchnia omawianego obszaru wynosi 19,1 ha. Stanowi on część ścisłego centrum Krakowa. Jest to obszar intensywnie zabudowany i zdefiniowany przestrzennie, stanowiący fragment koncentryczno - promienistej struktury urbanistycznej XIX i XX wiecznego Krakowa. Struktura ta opiera się na systemie obwodnic i promieniście rozchodzących się ulic, obudowanych zabudową pierzejową i tworzących kwartały, we wnętrzach których występują zespoły zieleni przydomowej i ogrodowej. [5]

Ryc. 2 Położenie obszaru „Wesoła – Zachód” na tle ortofotomapy z 2015 r.

3. Charakterystyka stanu i funkcjonowania środowiska.

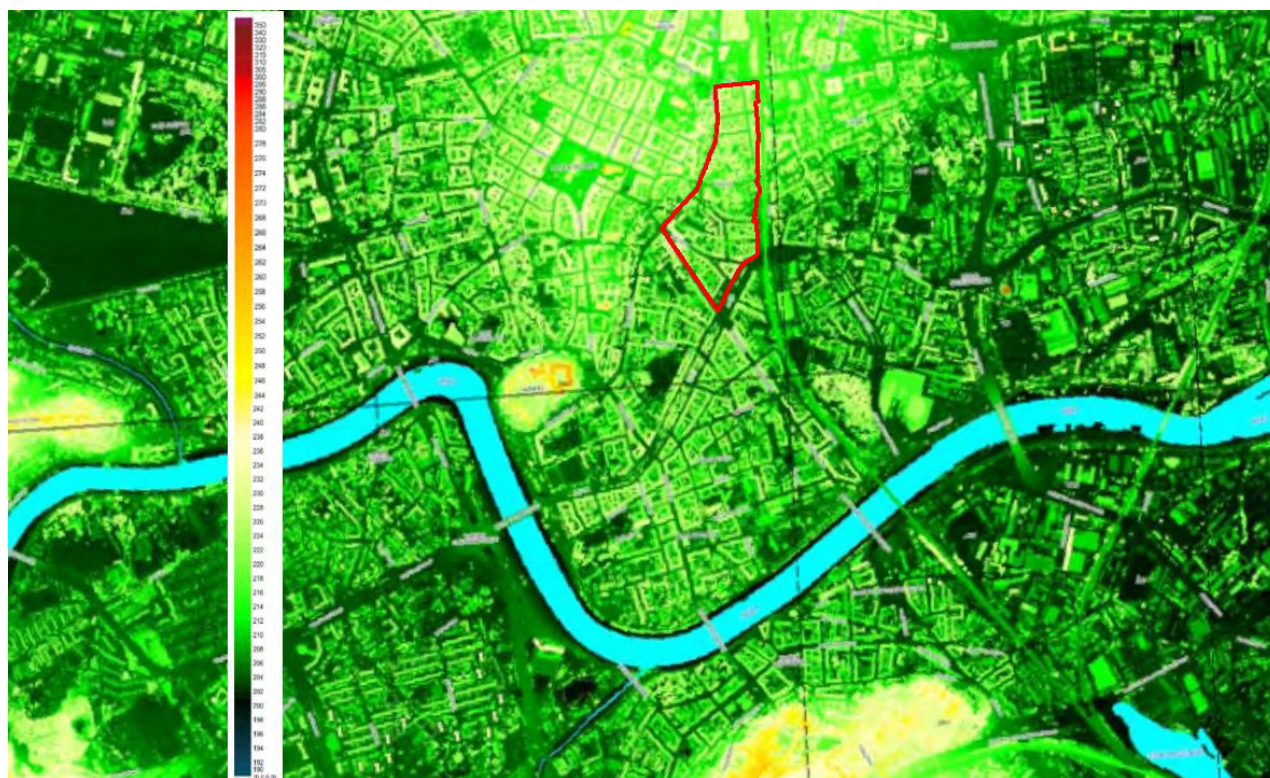
3.1. Elementy struktury przyrodniczej.

3.1.1. Położenie geograficzne, rzeźba terenu.

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym Polski według J. Kondrackiego [38] obszar „Wesoła - Zachód” położony jest w regionie fizjograficznym (mezoregionie) Pomost Krakowski (512.33) należącym do makroregionu Brama Krakowska (512.3), podprovincji Północne Podkarpacie (512).

Według regionalizacji geomorfologicznej według M. Tyczyńskiej [39] obszar położony jest w szerokim, peryglacialnym obniżeniu Pradoliny Wisły. Dolina Wisły wycięta jest w ilach mioceńskich. Wyścielają ją osady czwartorzędowe różnego pochodzenia. W obrębie dna wyróżnia się pięć poziomów teras i stożków napływowych. Omawiany obszar położony jest w części północnej w obrębie równiny akumulacji rzeczno- lodowcowej tj. stożka napływowego w poziomie plejstocenijskiej terasy średniej- tzw. stożek Prądnika, natomiast w południowej części w obrębie równiny tarasów akumulacyjnych tj. holoceńskiej terasy niskiej o wysokości 3- 6 m.

Obszar charakteryzuje się mało zróżnicowaną morfologią. Powierzchnia terenu jest stosunkowo płaska. Opada ona nieznacznie w kierunku południowo- wschodnim ku korycie Wisły. Rzędne kształtują się od 213 m n.p.m. w północnej części terenu w okolicach ul. Lubicz do 203 m n.p.m. w części południowej przy ul. Starowiślniej.

Ryc. 3 Obszar „Wesoła – Zachód” na tle mapy wysokości bezwzględnych [18].

3.1.2. Budowa geologiczna.

Obszar aglomeracji krakowskiej zlokalizowany jest na pograniczu kilku jednostek geologiczno- strukturalnych. W jej skład wchodzi: monoklina krakowsko- częstochowska (północno- zachodnia i północna część miasta, niecka miechowska – północno- wschodnia część miasta, zapadlisko przedkarpackie – zachodnia, środkowa i wschodnia część miasta, Karpaty – niewielki fragment w południowej części miasta). Obszar opracowania pod względem budowy geologicznej należy do zapadliska przedkarpackiego.

Zapadlisko przedkarpackie jest młodą strukturą geologiczną, stanowiącą fragment rowu przedgórskiego Karpat, wypełnionego molasami mioceńskimi. Osady miocenu zalegają niezgodnie na utworach mezozoicznych, paleozoicznych i prekambryjskich, na terenie aglomeracji krakowskiej na utworach jury lub kredy. Wypełniają one rów przedkarpacki oraz wszystkie głębsze zapadliska tektoniczne.

Omawiany obszar znajduje się w obrębie tarasu zalewowego i średniego Doliny Wisły. Granica między nimi biegnie równolegle do ulic Mogilskiej, Kopernika, dalej wzdłuż Plant do Wawelu.

W budowie geologicznej terenu udział biorą utwory trzeciorzędowe i czwartorzędowe. Trzeciorzęd wykształcony jest tu w postaci iłów barwy szarej lub szaro- zielonej, iłowców bądź iłolupków, które stanowią nieprzepuszczalne podłoże dla wód poziomu czwartorzędowego. Strop miocenu jest nierówny, pofalowany wskutek erozji rzecznej Pra- Wisły i jej dopływów. Zalega na głębokości od kilkunastu do ponad dwudziestu metrów. Na nich zdeponowane są czwartorzędowe osady rzeczne.

Czwartorzęd reprezentowany jest przez osady piaszczysto- żwirowe o miąższości dochodzącej do 21 m. W górnej części profilu są to piaski pylaste i drobnoziarniste, przechodzące z głębokością w piaski średnie i grube lokalnie ze żwirami, a następnie w żwiry z piaskiem i otoczakami. Utwory czwartorzędowe przykryte są warstwą mad rzecznych wykształconych w postaci torfów i namulów, a w części stropowej jako gliny pylaste i pyły (lokalnie próchniczne). Z racji położenia omawianego obszaru w silnie zurbanizowanym rejonie, strefa przypowierzchniowa jest zbudowana z niekontrolowanych nasypów antropogenicznych. W ich skład wchodzi głównie gruz i cegła oraz gliny pylaste próchniczne, próchniczny piasek pylasty, pył. Grubość pokrywy nasypowej jest zmienna i osiąga maksymalnie miąższość równą ok. 5 m.

Według mapy warunków budowlanych¹ w skali 1: 10 000, która została wykonana w ramach opracowania pn.: „Baza danych geologiczno- inżynierskich wraz z opracowaniem atlasu geologiczno- inżynierskiego aglomeracji krakowskiej” [12] w omawianym obszarze występują zróżnicowane warunki budowlane (ryc.4), co potwierdzają przeanalizowane dokumentacje geologiczno- inżynierskie. Korzystne warunki budowlane (III- grunty nośne z wodą gruntową na głębokości większej niż 2m) występują w północnej części obszaru pomiędzy ul. Lubicz, linią kolejową a okolicą ul. Zamenhoffa, w środkowej części obszaru w

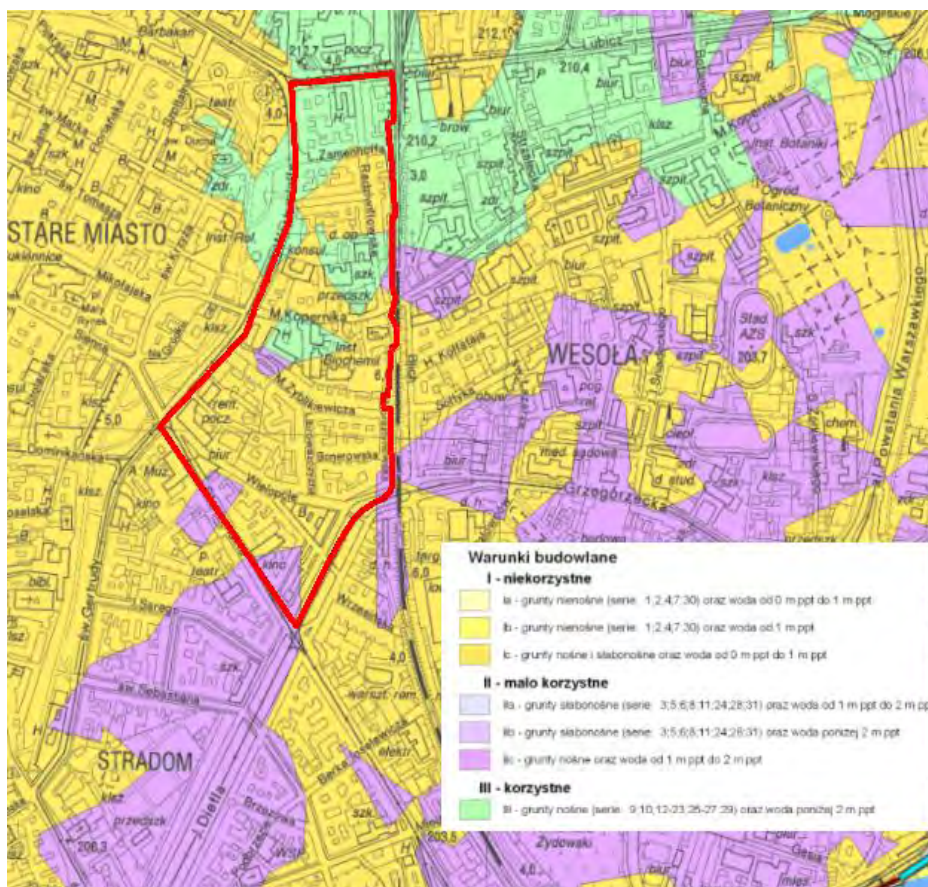
¹ Mapa warunków budowlanych na głębokości 2 m p.p.t., sporządzona m.in. na potrzeby planowania przestrzennego jest mapą syntetyczną przedstawiającą powiązane ze sobą czynniki geologiczne, hydrogeologiczne, geodynamiczne i geomorfologiczne kształtujące w podłożu warunki budowlane.

okolicy ul. Kopernika oraz ul. Radziwiłłowskiej. Występujące tam osady rzeczno-
perylacjalne: piaski i żwiry stanowią korzystne podłoże dla celów budowlanych, przy czym
rodzaj zabudowy uwarunkowany jest głębokością występowania zwierciadła wody gruntowej.
Dokumentacje geologiczno- inżynierskie wskazywały w tych obszarach proste warunki
gruntowe [27, 31].

W pozostałym obszarze dominują niekorzystne warunki budowlane (Ic- grunty nośne
i słabonośne z wodą od 0 m do 1 m ppt), na fragmentach mało korzystne (IIc- grunty nośne
z wodą gruntową na głębokości od 1 do 2 m). Związane jest to z madami, których obszar
występowania określa się jako mało korzystny dla budownictwa (z powodu płytkiego położenia
zwierciadła wód gruntowych oraz możliwości obniżenia parametrów wytrzymałościowych
gruntów w wyniku słabonośnych przewarstwień), a fragmentarycznie również
z niekorzystnymi dla zabudowy osadami starorzeczy. W dokumentacjach geologiczno-
inżynierskich warunki zostały określone jako złożone.

Nasypy antropogeniczne przykrywające cały omawiany obszar nie nadają się do
bezpośredniego posadowienia obiektów (bardzo niejednorodny skład, zróżnicowany i zmienny
stan zagęszczenia). Zaleca się ich usunięcie z podłoża w przypadku zabudowy takiego terenu.

W obszarze opracowania nie występują obszary osuwisk, tereny zagrożone ruchami
masowymi oraz tereny „o spadkach, powyżej 12%” (predysponowane do występowania
ruchów masowych). Na omawianym obszarze nie występują udokumentowane złoża surowców
mineralnych.

Ryc. 4 Mapa warunków budowlanych w obszarze „Wesoła – Zachód” [12].

Opis budowy geologicznej opracowano w oparciu o poz. 12, 39, 25- 34 z przywołanej literatury.

3.1.3. Gleby.

Powierzchnia ziemi, w tym gleby w omawianym obszarze były i są poddawane od dziesiątek lat znaczącym przekształceniom w wyniku bezpośredniej działalności osadniczej i gospodarczej człowieka. W następstwie silnej antropopresji powstały tu przeobrażone utwory glebowe tj. gleby antropogeniczne. Gleby takie często są zanieczyszczone pyłami i związkami chemicznymi, wykazują różny stopień zniekształcenia profilu glebowego wywołanego najczęściej przekształceniami mechanicznymi i chemicznymi.

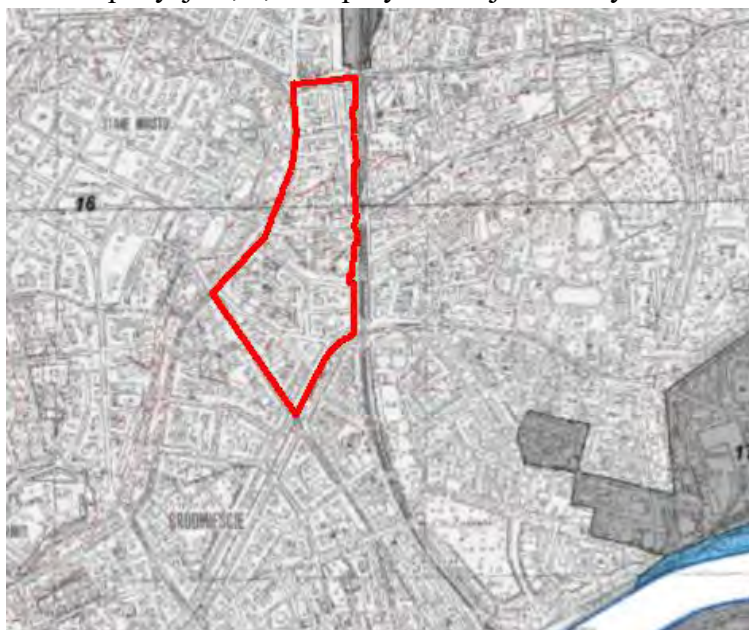
Według „Mapy gleb miasta Krakowa” [14] w ramach gleb antropogenicznych cały teren znajduje się w zasięgu terenów zabudowanych oraz gleb urbanoziemnych i gleb ogrodowych (Urbisols, Hortisols) - wydzielenie 16 (ryc. 5).

Gleby urbanoziemne są utworami glebowymi obszarów zabudowanych oraz terenów wolnych od zabudowy, gdzie wyburzono stare budynki. Profil ich cechuje powierzchniowa warstwa próchnicy wymieszana z gruzem budowlanym i materiałem ziemistym. Skład chemiczny masy glebowej urbanoziemów jest zróżnicowany i zależy od zdeponowanych materiałów.

Hortisole (gleby ogrodowe) wytworzyły się na skutek głębokiej uprawy, intensywnego nawożenia i długotrwałego dodawania resztek organicznych i mieszania ich z pierwotnym poziomem próchnicznym. Poziom próchniczny hortisoli ma miąższość 50 cm i większą, zalega na glebie pierwotnej, która została przeobrażona pod wpływem zabiegów agrotechnicznych i agromelioracyjnych. W omawianym obszarze występują one m.in. w terenach zieleni urządzonej- ogrodach przy obiektach użyteczności publicznej czy zabudowy mieszkaniowej.

Gleby w obszarze opracowania w całości wyłączone są z użytkowania rolniczego. Według klasyfikacji bonitacyjnej występują tu wyłącznie grunty zabudowane i zurbanizowane, głównie tereny mieszkaniowe (B) oraz inne tereny zabudowane (Bi).

Charakterystykę gleb na obszarze opracowania dokonano w oparciu o „Mapę gleb miasta Krakowa” [14], a także o pozycje 2, 5, 43 z przywołanej literatury.

Ryc. 5 Rozmieszczenie gleb na obszarze „Wesoła – Zachód” [14].

3.1.4. Wody powierzchniowe.

Na omawianym obszarze nie występują powierzchniowe wody płynące oraz stojące. Obszar należy do lewobrzeżnej części zlewni rzeki Wisły przepływającej około 1 km w kierunku południowym od granic terenu.

3.1.5. Wody podziemne.

Według regionalizacji hydrogeologicznej słodkich wód podziemnych [64] omawiany teren położony jest w zasięgu XII Śląsko- Krakowskiego Regionu Hydrogeologicznego, XII₃ Subregionu Jurajskiego. Należy do obszaru bilansowego K-03 Wisła od Skawy do Dunajca i znajduje się na terenie jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) 131.

Zgodnie z mapą hydrogeologiczną Polski [10] w omawianym obszarze można wyróżnić dwa poziomy wodonośne.

Głównym użytkowym poziomem wodonośnym jest poziom czwartorzędowy. Utwory wodonośne wykształcone są w postaci żwirów, pospółek i piasków budujących terasy Wisły i stożki napływowe jej dopływów. Zalegają one na bardzo słabo przepuszczalnych iłach mioceńskich. Miąższość utworów zawodnionych wynosi średnio od 5 do 10 m. Zwierciadło wód podziemnych ma przeważnie charakter swobodny (w miejscach występowania słabo przepuszczalnych wkładek ilastych może być napięte). Zgodnie z Mapą hydrogeologiczną Polski- pierwszy poziom wodonośny- występowanie i hydrodynamika [11] głębokość występowania omawianego poziomu wodonośnego wynosi 10- 20 m p.p.t. Poziom wodonośny ma charakter ciągły, posiada duże zasoby, a warstwa wodonośna charakteryzuje się dobrymi właściwościami filtracyjnymi. Układ zwierciadła nawiązuje do ukształtowania terenu. Spadek hydrauliczny w obrębie teras wynosi od 0,003 do 0,07 i jest zmienny w zależności od sezonowych zmian zasilania warstwy wodonośnej. Spływ wody podziemnej odbywa się w kierunku Wisły. Utwory wodonośne zasilane są bezpośrednio opadami. W okresach wzmożonych opadów atmosferycznych i wiosennych roztopów należy się liczyć z intensyfikacją sączeń oraz obecnością poziomów wód zawieszonych. Zwierciadło wód zawieszonych, jako ściśle powiązane z infiltracją wód opadowych może reagować na wzmożone opady i roztopy wahaniami zwierciadła o ok. 1,5 m. Wody podziemne utrzymują ścisły kontakt hydrauliczny z Wisłą, której poziom jest regulowany stopniem Dąbie. Przy wysokich stanach zwierciadło wód podziemnych głównego poziomu jest położone wyżej.

Kolejnym użytkowym piętrzem wodonośnym jest poziom górnourajski. Najbardziej zasobnym zbiornikiem w obrębie utworów jurajskich są spękane i częściowo skrasowiałe wapień górnourajskie. Poziom ten jest niejednolity, jego wodonośność jest uzależniona od rozwoju szczelin i kawern. W zrębach wapiennych przykrytych iłami mioceńskimi zwierciadło wód jest napięte. Przepływ wody podziemnej odbywa się w kierunku Wisły. Zbiornik ten cechuje duże zróżnicowanie miąższości strefy zawodnionej od kilku do 120 m. Jego zwierciadło jest silnie uzależnione od wielkości opadów, gdyż wapień jurajskie są zasilane w wodę niemal wyłącznie przez infiltrację opadów atmosferycznych.

Obszar „Wesoła – Zachód” leży poza zasięgiem występowania Głównych Zbiorników Wód Podziemnych oraz ich projektowanych obszarów ochronnych.

Opis wód podziemnych opracowano w oparciu o poz. 10- 12, 22- 34 z przywołanej literatury.

3.1.6. Warunki klimatyczne.

Według M. Hessa Kraków znajduje się na dolnej granicy umiarkowanie ciepłego piętra klimatycznego Karpat, w obrębie odmiany klimatu kotlin.

Klimat omawianego obszaru jest bardzo dobrze udokumentowany z racji położonej w Ogrodzie Botanicznym (w niedalekiej odległości od obszaru „Wesoła- Zachód”) stacji klimatologicznej.

Średnia roczna temperatura powietrza w latach 2001- 2010 wynosiła 9,3 °C. Na przestrzeni lat widocznie ona rośnie. Najczęściej najcieplejszym miesiącem w roku jest lipiec, rzadziej sierpień. Większą zmiennością warunków termicznych charakteryzuje się chłodna połowa roku (X- III). Najchłodniejszym miesiącem w roku może być zarówno styczeń, jak i każdy pozostały miesiąc zimowy. Potencjalny okres bezprzymrozkowy ogranicza się do miesięcy czerwiec- wrzesień i trwa średnio 192 dni. Ostatnie przymrozki notowane są w maju, a pierwsze w październiku. Temperatury w centrum miasta są wyższe niż na obszarach peryferyjnych. W centrum miasta średnio występują 32 dni mroźne ($t < 0$ °C). Dni bardzo mroźne ($t < -10$ °C) nie pojawiają się każdej zimy a w ostatnich latach notowano ich znacznie mniej (11) niż w XX w. W centrum notuje się większe liczby dni gorących ($t > 25$ °C)- średnia z 10 lat wynosi 60 dni i upalnych ($t > 30$ °C)- średnia wynosi 14 dni. Częste są inwersje termiczne.

W Krakowie występują stosunkowo korzystne warunki opadowe. Roczne sumy opadów osiągają wartości w przedziale 650- 700 mm. Analizy wskazują na wzrost opadów na przestrzeni stulecia. Zdarzają się lokalne ulewy (powyżej 50 mm na dobę). Najwięcej opadów występuje w lipcu, a najmniejsze wartości są notowane w porze zimowej (XII – II). W ciągu roku w Krakowie notuje się średnio 180 dni z opadem, w tym 19 dni z opadem silnym. Dość często występują okresy bezopadowe, trwające co najmniej 5 kolejnych dni, co sprzyja kumulacji zanieczyszczeń w powietrzu. W ciągu roku takich okresów jest 13, z czego każdy trwa średnio prawie 7 dni. Jest to niekorzystne zwłaszcza w miesiącach chłodnych. W Krakowie średnio w roku występuje ok. 30 dni z burzą. Najwięcej w lipcu (8 dni), w maju i w czerwcu (po 6 dni).

W zakresie pokrywy śnieżnej, notuje się 64 dni z jej występowaniem. Rzadko utrzymuje się ona bez przerw przez cały sezon zimowy.

W omawianym obszarze przeważają wiatry zachodnie (19,7%) i zachodnio- północno-zachodnie (10,0%). Dużą częstość wykazują także wiatry z sektora wschodniego (9,3%). Średnie prędkości wiatrów kwalifikują je do bardzo słabych, na co wpływa rzeźba terenu (dno doliny). Często panują cisze, które sprzyjają stagnacji powietrza i zawartych w nim zanieczyszczeń.

Położenie miasta sprzyja powstawaniu mgieł. Średnia roczna liczba dni z mgłą wynosi 85 dni, przy czym więcej dni z mgłą notowanych jest w miesiącach chłodnych (od X do I). Mgła nie utrzymuje się dłużej niż jeden dzień.

Urozmaiconą rzeźbą, pokrycie i użytkowania terenu, zabudowa mieszkaniowa i przemysłowa, powierzchnie naturalne i sztuczne sprawiają, że na obszarze miasta istnieje mozaika mezo- i mikroklimatów. Teren objęty opracowaniem, wg regionalizacji mezoklimatycznej znajduje się w granicach regionu Dna doliny Wisły. O klimacie tego regionu decyduje wklęsła forma jego terenu. Warunki mikroklimatyczne są tu niekorzystne ze względu

na częste inwersje temperatur, stagnacje powietrza, bardzo słaby poziom przepływu powietrza wśród zabudowy oraz mgły radiacyjne sprzyjające koncentracji zanieczyszczeń.

Atutem obszaru niewątpliwie jest sąsiedztwo Plant Krakowskich, które stanowią obszar regeneracji powietrza i z kierunku których w głąb zabudowy przepływa względnie czyste powietrze.

Obszar „Wesoła – Zachód” położony jest w zasięgu miejskiej wyspy ciepła. Jest to przestrzeń z wyższą temperaturą niż w obszarach ją otaczających, dzięki dostarczaniu ciepła i zatrzymywaniu go przez materiały, z których zbudowane są budynki, place, ulice itp.

Warunki klimatyczne opisano na podstawie pozycji 2, 39, 42 z przywołanej literatury.

3.1.7. Szata roślinna.

Gdyby działania człowieka zostały wyeliminowane, a właściwa dla tego regionu roślinność mogła w pełni wykorzystać możliwości stwarzane przez zróżnicowane siedliska, rozwinąłby się zespół *Tilio-Carpinetum* grąd subkontynentalny.

Według regionalizacji geobotanicznej Polski [44] obszar objęty opracowaniem znajduje się na wschodniej granicy Działu Wyżyn Południowopolskich, Krainy Jury Krakowsko – Częstochowskiej, okręgu Jury Południowej Trzebińsko – Krakowskiej, jednostki Krakowsko – Alwerniańskiej. Charakterystyczna dla tego rejonu szata roślinna nie ma możliwości na rozwinięcie się w zakresie obszaru opracowania ze względu na jego stopień zainwestowania.

Roślinność potencjalna na obszarze opracowania

16 - *Tilio-Carpinetum*, Litt.-Pol., poor

Ryc. 6 Roślinność potencjalna na obszarze opracowania.

Szatę roślinną określono na podstawie inwentaryzacji terenowej z wykorzystaniem Mapy roślinności rzeczywistej Krakowa [15].

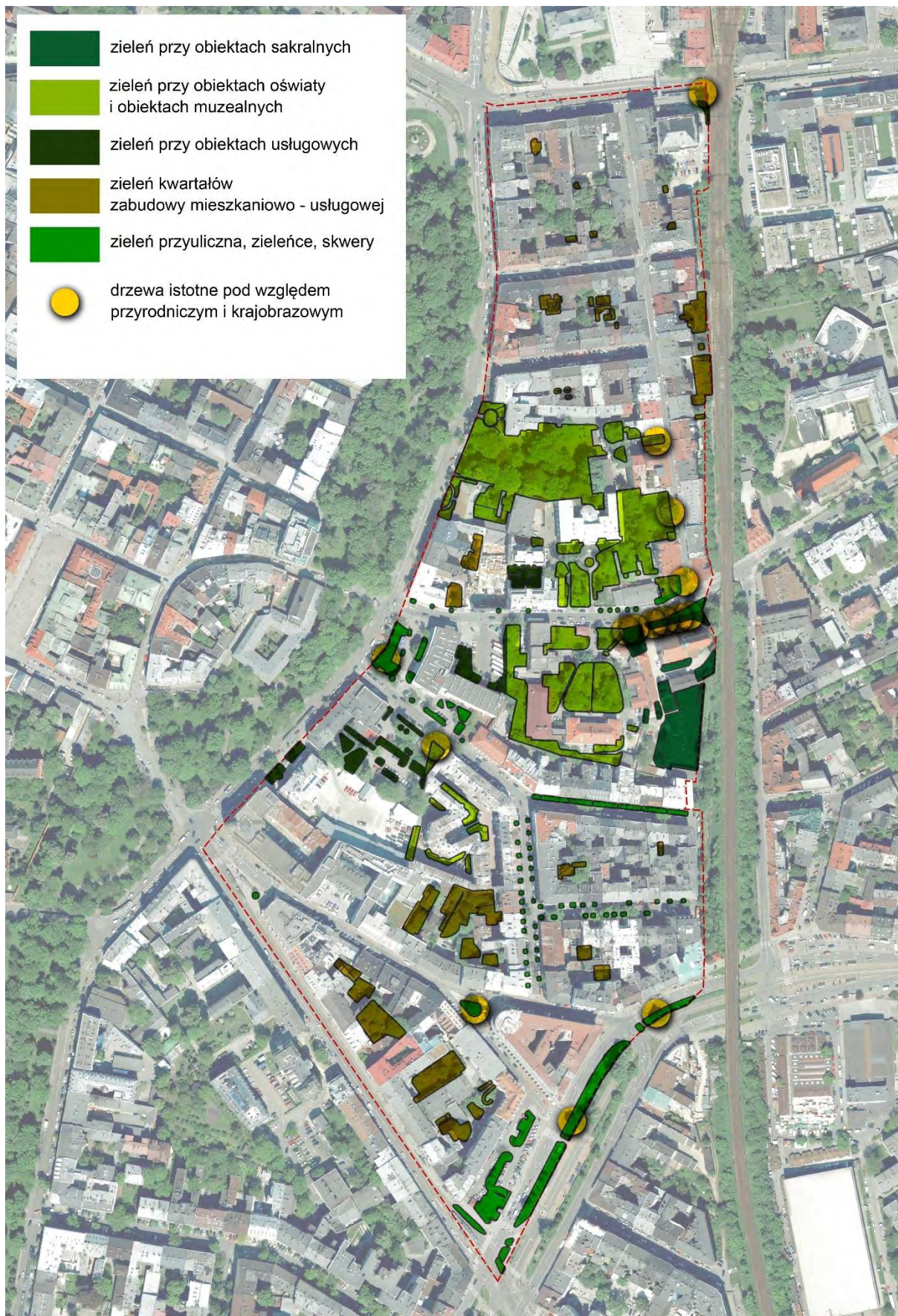
Największą powierzchnię wg Mapy roślinności rzeczywistej Krakowa na terenie opracowania zajmują *tereny zainwestowane*. Są to przede wszystkim kwartały zabudowy mieszkaniowo – usługowej w postaci kamienic z dziedzińcami, zabudowa usługowa (hotele, hostele, zabudowa usług publicznych itp.). Intensywnej zabudowie towarzyszą niewielkie skrawki zieleni urządzonej w postaci ogródków w podwórzach kamienic, klombów, trawników. W centralnej części obszaru opracowania znaczną powierzchnię zajmuje wydzielenie *zieleńce*, *zieleń osiedlowa*, *zieleń przyuliczna* i *ogródki jordanowskie*. Do tej kategorii włączono cały kwartał pomiędzy ulicami Mikołaja Kopernika, Westerplatte, Mikołaja Zyblikiewicza

- zielen przyuliczna, zieleńce, skwery.

Dodatkowo wskazano drzewa istotne pod względem przyrodniczym i krajobrazowym.

Wydzielenia nie różnią się zasadniczo pod względem zbiorowisk, ponieważ całość zielonego pokrycia jest pochodzenia antropogenicznego: zostało ono sztucznie stworzone wraz z sukcesywnym zagospodarowaniem terenu. Na całym terenie przeważają gatunki typowe dla zieleni miejskiej, z tym że można podzielić je na te nasadzone kilkanaście do kilkudziesięciu lat wstecz, gdzie dominowały takie gatunki jak klon zwyczajny *Acer platanoides* L., jesion wyniosły *Fraxinus excelsior* L., kasztanowiec pospolity *Aesculus hippocastanum* L., mieszańce topoli *Populus x canadensis*, robinia akacjowa *Robinia pseudoacacia*, lipa drobnolistna *Tilia cordata*, odmiany świerka kłującego *Picea pungens*, modrzew europejski *Larix decidua* oraz na obecnie nasadzenia, gdzie dominują gatunki niskorosnące o zwartych koronach w pokroju kulistym. Wśród krzewów pojawiają się popularne w zieleni miejskiej śnieguliczka biała *Symphoricarpos albus Duhamel*, ligustr pospolity *Ligustrum vulgare*, odmiany pigwoców i forsycji, berberys i irga oraz odmiany jałowca *Juniperus x media*, cyprysika *Chamaecyparis* i żywotnika *Thuja occidentalis*.

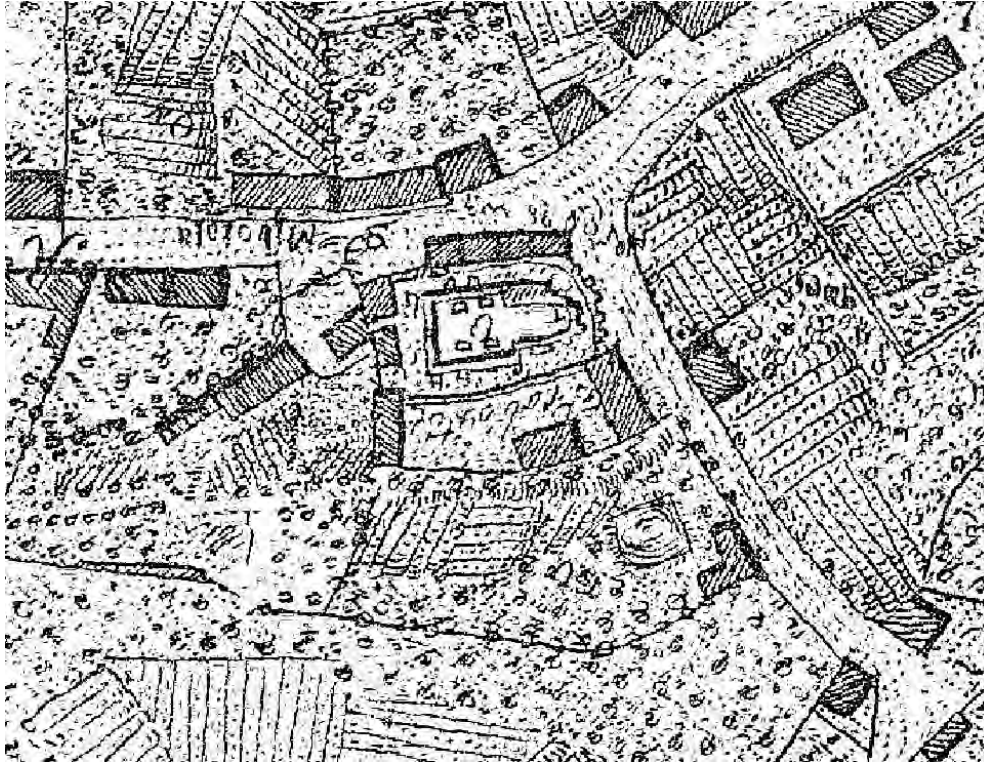
Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe na potrzeby mpzp
obszaru „Wesoła – Zachód” w Krakowie

Ryc. 8 Rozmieszczenie zieleni wraz z jej podziałem w obszarze „Wesoła- Zachód”.

Zieleń przy obiektach sakralnych

Niewielki obszar przy samym nasypie kolejowym zajmuje teren kościoła parafialnego pw. Św. Mikołaja. Jest on położony przy jednym z najstarszych szlaków handlowych, prowadzących z Ratzbony do Kijowa. Pierwsze wzmianki o kościele jako kaplicy pochodzą z 1229 roku. Sam obiekt przeszedł burzliwe dzieje i w 1662 roku po potopie szwedzkim, w wyniku którego zniszczono go niemal doszczętnie, rozpoczęto jego odbudowę praktycznie od podstaw. Obecnie otoczenie wokół świątyni jest zadbane i utrzymywane w porządku. Zieleń stanowią koszone trawniki obsadzone klombami róż i sezonowych bylin. Na uwagę zasługują lipy nasadzone wzdłuż muru od strony ciągu ulicy Mikołaja Kopernika.

Ryc. 9 Kościół pw. św. Mikołaja wraz z otoczeniem w 1785r. [21]

Fot. 1. Dorodne lipy przy kościele

Fot. 2 Różany klomb przy zabudowie zlokalizowanej przy kościele.

Zieleń przy obiektach oświaty i obiektach muzealnych

Wydzielenie to pokrywa się praktycznie z wydzieleniami wskazanymi w Mapie Roślinności (...) jako *zieleńce*, *zieleń osiedlowa*, *zieleń przyuliczna* i *ogródki jordanowskie* oraz *parki zabytkowe* i *ogrody zabytkowe*. Zespół zieleni towarzyszy przede wszystkim zabudowaniom związanym z Uniwersytetem Jagiellońskim (muzea, katedra, biblioteka), a także przedszkolu samorządowemu im. Stanisława Wyspiańskiego oraz Ośrodkowi Interwencji Kryzysowej. Są to tereny, gdzie zieleń jest najbardziej rozbudowana. Dominuje zieleń wysoka a największe zbiorowiska zadrzewień, powyżej 3 m zlokalizowane są właśnie w tym wydzieleniu. Zieleń przybiera formę niewielkich założeń o charakterze parkowym, rekreacyjnym, z alejkami i małą architekturą. Zwłaszcza widoczne jest to przy zabudowaniach związanych z Uniwersytetem Jagiellońskim. Na szczególną uwagę zasługuje park przy bibliotece Instytutu Muzykologii, gdzie skupisko zieleni wysokiej dominuje i stanowi zwartą całość kompozycyjną. Ten nieco zaniedbany obszar stanowi duży potencjał pod względem zieleni miejskiej. Pozostała zieleń przybiera formę niewielkich skwerów z nasadzeniami krzewów i pielęgnowanymi trawnikami, zwłaszcza przy parkingach. Tereny te, choć posiadają charakter parkowy, nie są terenami ogólnodostępnymi. Z ich uroków mogą ewentualnie korzystać osoby, będące w jakiś sposób związane z obiektami otoczonymi rzeczoną zielenią.

Fot. 3. Nieco zaniedbana zieleń przy bibliotece Instytutu Muzykologii

Fot. 4. Zieleń przy Muzeum Anatomii.

Zieleń przy obiektach usługowych

Zabudowa usługowa ma charakter przede wszystkim hotelarski, przeważają: hotele, hostele, restauracje. Zieleń przy obiektach usługowych przybiera najczęściej formę koszonych trawników z niskimi nasadzeniami krzewów, zieleń wysoka ograniczana jest do gatunków wolnorosnących o zwartych koronach pokroju kulistego. Wyjątkiem jest utrzymana zieleń wysoka przy parkingach hotelu Wyspiański i restauracji Avangarda. Jest to zieleń o ograniczonej dostępności.

Zieleń kwartałów zabudowy mieszkaniowo – usługowej

Kwartały tworzy zwarta zabudowa kamienic, w których mieszczą się zarówno lokale mieszkalne jak i usługowe (zazwyczaj w parterach). Zieleń takiej zabudowy ograniczona jest do niewielkich podworców wewnątrz kwartałów.

Na krańcach obszaru opracowania, po stronie północnej i południowej zlokalizowana jest zabudowa mieszkaniowa wielorodzinną w formie kamienic z wbudowanymi usługami w parterach. Część z kamienic została przekształcona na hostele i hotele.

Ze względu na słabą dostępność zamkniętych podwórczy (dostęp tylko dla mieszkańców, wejścia zamknięte) szczegółowa inwentaryzacja tego rodzaju zieleni była znacznie utrudniona. Udało się zlokalizować pojedyncze drzewa na niewielkich skrawkach trawników otoczone zabudową – wskazane na ryc. 8. Poza nimi, pojedyncze drzewa widoczne są na ortofotomapie. To tak naprawdę jedyne formy skromnej zieleni wewnątrz kwartałów, pojedynczo występują niewielkie ogródki z trawą i bylinami. Na frontach zabudowy pojawiają się niewielkie ogródki z kwitnącymi bylinami lub obsadzone krzewami.

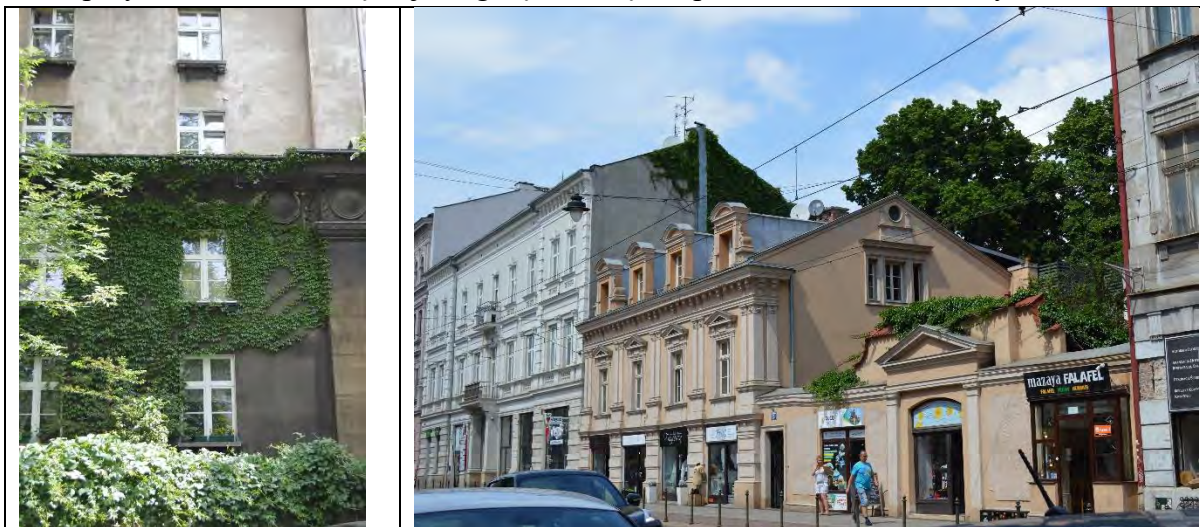
Ciekawą formę zieleni w kwartałach stanowią zielone balkony. Na niewielkich powierzchniach właściciele w skrzyniach, donicach sadzą kwitnące byliny, zwisające rośliny

sezonowe, małe krzewy. Fasady kamienic ożywione są barwnymi, mogącymi kwitnąć nawet od wiosny do jesieni roślinami, zimą zielen stanowią niewielkie krzewy zimozielone.

Fot. 7, 8, 9. Zielone balkony.

Inną formą zieleni w kwartałach są zielone ściany. Niewielkie powierzchnie lub zupełny ich brak, na których można by wprowadzić roślinność prowokuje spragnionych zieleni mieszkańców do innych rozwiązań. Obsadzone są, roślinnością pnącą, minimalne skrawki ziemi przy murach, która wędruje w górę, tworząc wspomniane zielone ściany.

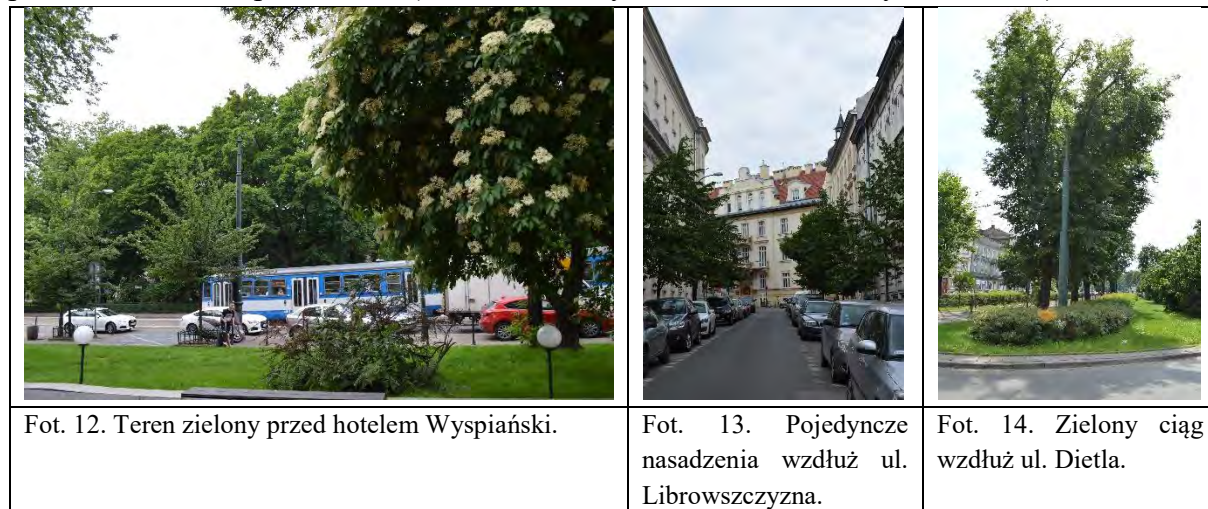
Fot. 10. Winobluszcz trójklapowy oplatający okno przy ul. Mikołaja Zyblikiewicza.

Fot. 11. Winobluszcz trójklapowy sięgający samego dachu przy ul. Starowiślniej.

Zieleń przyuliczna, zieleńce i skwery

Ze względu na wysoki stopień zainwestowania terenu powierzchnie zielone ogólnodostępne są niewielkie. Najbardziej atrakcyjną formę zieleni skweru prezentuje teren przed hotelem Wyspiański. Pomiędzy chodnikiem wzdłuż ul. Westerplatte, a budynkiem hotelu znajduje się urządzonej plac otoczony strzyżonym trawnikiem, obsadzony między innymi irgami, berberysami, krzewami czarnego bzu i forsycją. W klombach znajdują się zimozielone krzewy tuj i cyprysników. Kolejne większe tony skwerów zlokalizowane są po południowej

stronie obszaru opracowania, przy ulicy Dietla. Pojawiają się tu niewielkie powierzchnie trawników obsadzonych klonami srebrzystymi i robiniami akacjowymi. Szerokie trawniki z zielenią wysoką ciągną się pomiędzy jezdnią a torami tramwajowymi, nadając ulicy charakter alei. Pozostałą zieleń przyuliczną stanowią niewielkie skrawki gruntu w chodnikach, które obsadzone są pojedynczymi drzewami. Takie formy zieleni pojawiają się wzdłuż ulic na południu obszaru opracowania (ul. Librowszczyzna, Bonerowska, Zybliekiewicza).

Na schemacie poniżej w postaci chmury punktów (dane ze skanowania laserowego przeprowadzonego w 2012), naniesiona została roślinność wyższa niż 3m. Część drzew na przestrzeni lat została usunięta, niemniej nadal widoczne są największe skupiska zieleni wysokiej. Zlokalizowane są one przede wszystkim przy obiektach należących do kompleksu zabudowy związanej z Uniwersytetem Jagiellońskim. Dodatkowo większe kompleksy zieleni wysokiej znajdują się przy parkingach hotelowych i restauracyjnych, a pojedyncze egzemplarze widoczne są w kwartałach zabudowy kamienic.

Ryc. 10 Zieleń powyżej 3m - dane ze skanowania laserowego przeprowadzonego w 2012 r.

3.1.8. Świat zwierząt.

Omawiany obszar z racji znacznego zainwestowania i lokalizacji w strefie śródmiejskiej Krakowa oraz ciągłemu oddziaływaniu antropogenicznemu jest zasiedlony gatunkami synurbijnymi, przystosowanymi do egzystencji i rozrodu w obszarach zurbanizowanych. Są to drobne ssaki (krety, wiewiórki, szczury domowe, myszy domowe, jeże, kuny, nietoperze), owady oraz ptaki. Szczególnie ptaki stanowią liczną grupę. Siedliskiem dla nich są występujące na obszarze zadrzewienia, zarówno w założeniach ogrodowych, jak również we wnętrzach kwartałów zabudowy, w nasadzeniach wzdłuż ulic. Gatunki te, podobnie jak nietoperze znajdują także schronienie na poddaszach i strychach. Są to gatunki pospolite na obszarze Krakowa. Do najpowszechniejszych należą gołąb grzywacz oraz kos. Oprócz nich w obszarze spotkać można szpaki, wróble, kopciuszki, jerzyki (od wieków związane z zabytkowymi budynkami Krakowa), sikory, sroki oraz inne krukowate.

3.2. Powiązania przyrodnicze obszaru.

Powiązania zewnętrzne obszaru są znacznie ograniczone ze względu na izolację od sąsiednich terenów ciągami komunikacyjnymi o znacznym natężeniu ruchu jak również ze względu na znaczne zainwestowanie obszaru. Większe możliwości migracji istnieją w kierunku

południowym wzdłuż torów kolejowych ku dolinie Wisły, która jest głównym korytarzem ekologicznym o znaczeniu międzynarodowym, włączonym do europejskiej sieci ekologicznej EECONET. Powiązania z terenami zewnętrznymi wytworzone są także przez skupiska oraz szpalery drzew. Na uwagę zasługują park przy bibliotece Instytutu Muzykologii i jego powiązanie z Plantami Krakowskimi, jak również pasmowe powiązanie wzdłuż ul. Kopernika w kierunku Plant. Wspomniane ciągi komunikacyjne, stanowiące barierę migracyjną dla drobnych ssaków nie stanowią przeszkody dla awifauny i nietoperzy. Najważniejsze powiązania przyrodnicze wskazano na rysunku ekofizjografii.

Powiązania wewnętrzne obszaru, z uwagi na jego wysoki stopień zainwestowania oraz charakter zabudowy są również znacznie ograniczone. Wytworzone są poprzez tereny zieleni urządzonej towarzyszącej obiektom usług publicznych, skwery i zadrzewienia wzdłuż ulic. W mniejszym stopniu poprzez izolowane zieleńce wewnątrz kwartałów zabudowy mieszkaniowo- usługowej.

3.3. Analiza krajobrazu.

„Krajobraz to fizjonomia powierzchni Ziemi, będąca syntezą elementów przyrodniczych i działalności człowieka.” Słowa Profesora Janusza Bogdanowskiego zawierają całą istotę znaczenia pojęcia „krajobraz”. Obszar opracowania w całości znajduje się w ścisłej strukturze miejskiej, a jego krajobraz kształtowany był przez stulecia. Położony niemal w samym centrum miasta, uwarunkowany został szeregiem przemian wynikających z zawłości historycznych, co wpływało bezpośrednio na obecną sylwetę krajobrazu. Typ krajobrazu sklasyfikowano na podstawie podziału opracowanego w oparciu badań Profesora Janusza Bogdanowskiego.

TYPY KRAJOBRAZU	RODZAJ KRAJOBRAZU		RODZAJ KRAJOBRAZU ZE WZGLĘDU NA FORMY KULTUROWE
	ze względu na pokrycie terenu	ze względu na ukształtowanie terenu	
PIERWOTNY	np. puszczański, łąkowy, pustynny, stepowy, polarny, górski (najwyższe szczyty)	np. płaski, sfalowany, pagórkowaty, górzysty, dolinny wraz z elementami geograficznymi, takimi jak wierzchowina, skały, jary, doliny, rzeki, jeziora itp.	brak
NATURALNY	np. leśny, łąkowy		zbieracki, pasterski, łowiecki
KULTUROWY podtypy: harmonijny dysharmonijny zdegradowany (zdegradowany)	np. leśny, uprawowy, rolniczo-osadniczy, rezydencjonalno-parkowy, miejski, zurbanizowany, przemysłowy, rekreacyjny		historyczny, zabytkowy, współczesny

Tabela 1. Typy krajobrazu wg. J. Bogdanowskiego.

W przypadku, gdy zmiany wprowadzone przez człowieka idą na tyle daleko, iż trwałe istnienie tak ukształtowanego krajobrazu może być utrzymane tylko dzięki stałym zabiegom, można wówczas mówić o krajobrazie kulturowym [40]. Człowiek oddziałuje na otoczenie odkąd się pojawił. Zespół zmian historycznych w przestrzeni, w różnej formie, podjętych przez ludzi tworzą krajobraz kulturowy. Zgodnie z podziałem, krajobraz obszaru opracowania jest przykładem typu krajobrazu kulturowego harmonijnego miejskiego, z rodzaju historycznych zabytkowych.

W celu analizy krajobrazu przedmiotowego obszaru dokonano jego podziały na Jednostki Architektoniczno - Krajobrazowe (JARK) oraz oznaczono elementy struktury krajobrazu. Taki system pozwala na skuteczną identyfikację i klasyfikację krajobrazu oraz właściwą jego waloryzację.

Na poniższym schemacie przedstawiono podział obszaru na jednostki. Podział został oparty na sposobie zagospodarowania, z rozróżnieniem funkcji poszczególnych terenów. Funkcja obszaru charakteryzuje sposób użytkowania obszaru, co za tym idzie cechuje krajobraz danej jednostki. Każda z jednostek różni się, przy czym nawet jednostki związane z tą samą funkcją mogą mieć inny charakter ze względu na podstawowe elementy krajobrazu. Wszystkie jednostki krajobrazowe w całości tworzą mozaikę składającą się w całość krajobrazu. Wydzielono jednostki związane z obiektami sakralnymi, jednostki związane z obiektami Uniwersytetem Jagiellońskim, jednostki związane z oświatą i obiektami pożytku publicznego, z kwartałami mieszkalno - usługowymi oraz ulic.

Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe na potrzeby mpzp
obszaru „Wesoła – Zachód” w Krakowie

Ryc. 11 Podział obszaru na JARK.

JARK związane z obiektami sakralnymi

Na obszarze opracowania znajduje się jeden kościół otoczony zagospodarowanym terenem zielonym. Zazwyczaj tereny takie widoczne są z daleka ze względu na formę zabudowy, wysokie wieże kościelne, dzwonnice, duże skupiska zieleni wysokiej itp. W tym przypadku, ze względu na swoje gabaryty sam kościół nie jest zbyt widoczny, ukryty za koronami dużych lip, rosnących wzdłuż ogrodzenia. To grupa drzew bardziej przykuwa uwagę, sygnalizując obecność szczególnego obiektu. Również położenie kościoła tuż przy nasypie kolejowym, na obniżającym się terenie ukrywa nieco jego sylwetę. Zamyka on oś kompozycyjną ulicy Radziwiłłowskiej, z tym że widoczne jest tylko prezbiterium.

Fot. 15 Kościół św. Mikołaja.

JARK związane z obiektami Uniwersytetem Jagiellońskim

Są to wyjątkowe jednostki ze względu na sposób ich zagospodarowania. Na zespoły zabudowań związanych z Uniwersytetem Jagiellońskim składają się:

- Biblioteka Instytutu Muzykologii,
- Muzeum Anatomii,
- Muzeum Wydziału Lekarskiego,
- Katedra Biochemii Lekarskiej.

Funkcje obiektów są różne, natomiast łączy je sposób zagospodarowania otoczenia i przeszło stuletnia architektura. Zabytkowe obiekty wraz z otoczeniem prezentują wysoką wartość kulturową. Zieleń w formie urządzonych, niewielkich parków ze starymi drzewami, alejki, zadbane trawniki jest niezwykle cenna w krajobrazie miejskim, zwłaszcza w ścisłym centrum intensywnie zainwestowanym.

Fot. 16 Widok na park przy Bibliotece instytutu Muzykologii.

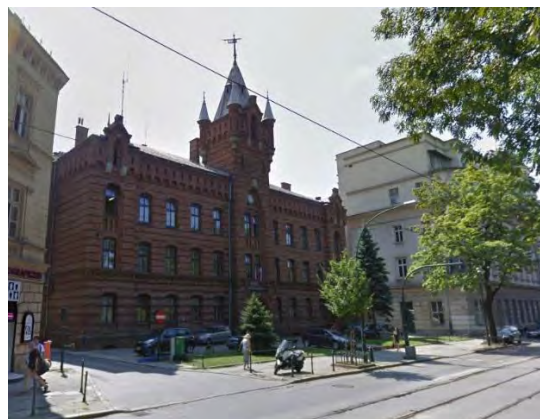
JARK związane z oświatą i obiektami pożytku publicznego

Jednostki te zazwyczaj wkomponowane są w kwartały mieszkaniowo usługowe i rzadko stanowią autonomiczne wydzielenia. Wyjątkiem jest jednostka Gmachu Szyszko – Bohusza, dawna siedziba PKO BP, stanowiąca autonomiczne wydzielenie w trójkącie ulic Wielopole i Dietla.. Wydzielenia te charakteryzują się tym, że obejmują obiekty o wyjątkowo wysokiej wartości architektonicznej, reprezentacyjne i indywidualne, wyróżniające się w krajobrazie ścisłego centrum. Pomimo przynależności do większych kwartałów zabudowy wyraźnie się w nich odznaczają i przyciągają wzrok. Często znajdują się na zamknięciu osi kompozycyjnych. Znajdują się tu takie obiekty jak:

- Gmach Szyszko – Bohusza, dawna siedziba PKO BP,
- Gmach Poczty Głównej,
- Pałac Prasy,
- Koszary Straży Pożarnej,
- Gmach Domu Dziecka,
- Dawna siedziba Wyższej Szkoły Europejskiej im. Ks. J. Tisznera,
- Przedszkole im. Stanisława Wyspiańskiego,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej.

Fot. 17 Budynek Poczty Głównej, w tle Pałac Prasy.

Fot. 18 Budynek Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej.

JARK związane z kwartałami mieszkalno – usługowymi

Zabudowa mieszkaniowa na terenie opracowania przyjmuje formę kamienic, tworzących kwartały z wewnętrznymi podwórzami, z niewielkimi ogródkami otoczonymi ścianami. Funkcje są tu przemieszane, pojawiają się usługi w parterach, lub obiekty są w całości przekształcone na usługowe, najczęściej są to hotele i hostele. W kwartały są też wpasowane obiekty o charakterze usług pożytku publicznego (teatr, oddział Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego). Często fasady są zdobione i bogate w detale architektoniczne. JARK-i tworzą krajobraz miejski kamienic z okresu historyzmu, secesji, modernizmu.

Fot. 19 Fasady kamienic w ciągu ulicy Jagiellońskiej.

Fot. 20 Kamienica z
wbudowaną usługą
gastronomiczną „Pierogarnia”.

JARK ulic

W skali opracowania ulice wyznaczono jako osobne jednostki. Ciągi komunikacyjne mają tu swój charakter i bywa on inny dla każdej z nich. Najszerszy ciąg stanowi ul. Dietla, która ogólnie utrzymana jest w charakterze zielonej alei. W granicach obszaru opracowania znajduje się węzeł komunikacyjny ruchu kołowego i tramwajowego, co wymagało odpowiedniej infrastruktury. Zieleń jest tu nieco bardziej ograniczona, niż w kierunku zachodnim ulicy, niemniej nadal jest obecna i to w znacznym stopniu w porównaniu z pozostałymi ciągami komunikacyjnymi.

Fot. 21 Ul. Dietla.

Inaczej zielona jest ul. Mikołaja Kopernika. Pojawiają się nasadzenia w ciągu chodnika, ale są to niewielkie, pojedyncze drzewka. Więcej zieleni przydają dorodne drzewa ze skwerów znajdujących się na terenie obiektów zlokalizowanych wzdłuż ulicy. Ze względu na niewiele miejsca ciężko o nowe nasadzenia, i kontynuację charakteru zielonej alei zza wschodniej strony torów kolejowych. Niemniej istniejące nasadzenia należy pielęgnować i być może wymienić gatunki z niewysoko rosnących drzew o minimalnych koronach na bardziej reprezentacyjne.

Fot. 22 Ul. Mikołaja Kopernika.

Właśnie takie gatunki zostały wprowadzone na ulicy Librowszczyzna. Ma ona jeszcze inny charakter od wyżej wymienionych, współgra z ulicami Zybkiewicza i Bonerowską. Ulice te wydzielają kwartały ścisłej zabudowy, ale w ich ciągu znalazło się miejsce na nasadzenia lip, które są znacznie rozłożyste niż małe klony o kulistych pokrojach zwartych koron. Choć rosną wysoko nadal dają możliwość podziwiania architektury kamienic i ich detali.

Fot. 23 Ul. Zybkiewicza.

W ciągu ulic Starowiślna i Wielopole brak jest zieleni, natomiast nasycone są one usługami. Zwłaszcza w parterach jest kolorowo od szyldów i witryn (szczególnie na ul. Starowiślnej).

Fot. 24 Ul. Starowiślna.

Zupełnie inny charakter mają uliczki w północnej części obszaru opracowania, gdzie ich prostokątne osie wyznaczone są ściśle zabudową kwartałów. Tworzą się wnętrza ulic otoczone zwartymi pierzejami ozdobnych fasad kamienic. Najdłuższa ulica Radziwiłłowska wyznacza oś kompozycyjną z osiami widokowymi na Plac Jana Nowaka Jeziorańskiego i w przeciwnym kierunku na kościół św. Mikołaja.

Fot. 25. Wnętrze ulicy Marii Skłodowskiej-Curie.

3.4. Główne procesy zachodzące w środowisku oraz naturalne zagrożenia środowiskowe.

Procesy zachodzące w środowisku

Intensywność i rodzaj procesów środowiskowych zachodzących w omawianym obszarze jest ograniczona przez jego silne zainwestowanie. Można tu jednak zaobserwować zjawisko sukcesji ekologicznej. Sukcesję można zdefiniować jako sekwencję naturalnych zmian składu gatunkowego i struktury biocenoz. Gdy przebiega ona na obszarze już wcześniej zasiedlonym mówimy o sukcesji wtórnej. Sukcesja zmierza do odtworzenia się naturalnego zbiorowiska charakterystycznego dla lokalnych warunków środowiskowych. Nie należy jednak zakładać, że odtworzony ekosystem będzie identyczny z tym przed zniszczeniem.

Sukcesja dotyczy skarpy kolejowej, sąsiadującej od strony wschodniej z omawianym obszarem i swoim zasięgiem wkracza, co prawda nieznacznie na nieogrodzone tereny na tyłach kamienic. W analizowanym obszarze nie zinventaryzowano większych powierzchniowo obszarów gdzie sukcesja roślinna jest bardziej widoczna i które można by było wskazać na rysunku ekofizjografii.

Naturalne zagrożenia środowiskowe

Zagrożenie powodziowe

Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego i mapami ryzyka powodziowego, sporządzanymi przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, południowa część obszaru objętego sporządzanym planem jest obszarem narażonym na niebezpieczeństwo powodzi od rzeki Wisły, o prawdopodobieństwie wystąpienia raz na 100 lat ($Q_{1\%}$) w scenariuszu całkowitego zniszczenia wałów, którego zasięg wskazano na rysunku ekofizjografii.

W omawianym obszarze nie można wykluczyć również niebezpieczeństwa pojawienia się powodzi o prawdopodobieństwie występowania raz na 500 lat ($Q_{0,2\%}$) z uwagi na przelanie

się wody przez koronę obwałowań. Jednakże zasięgi te nie zostały ujęte na mapach zagrożenia powodziowego.

Zagrożenie wystąpieniem ruchów masowych

W obszarze „Wesoła – Zachód” nie zidentyfikowano obszarów, na których występują ruchy masowe (osuwiska) czy obszary zagrożone takimi ruchami [13]. Nie występują tu również tereny o spadkach większych niż 12%.

3.5. Prawne formy ochrony przyrody i środowiska kulturowego.

Ochrona przyrody

W obszarze „Wesoła – Zachód” nie występują obszary o szczególnych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych objęte prawną formą ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 1614 z późn. zm.). Brak jest tutaj ustanowionych pomników przyrody. Nie występują tu także płaty cennych przyrodniczo zbiorowisk roślinnych oraz udokumentowane stanowiska roślin chronionych [15, 51].

Tereny objęte granicami opracowania obejmują siedliska chronionych gatunków zwierząt w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. poz. 2138), zwłaszcza w obrębie występujących na obszarze zadrzewień (ogrody przy obiektach użyteczności publicznej, wnętrza innych kwartałów zabudowy i nasadzenia wzdłuż ulic, a także w obrębie samych budynków). Dla przykładu można wymienić obserwowane nietoperze (wszystkie gatunki podlegają ochronie ścisłej) i ptaki (gatunki o różnym statusie ochrony) zasiedlające budynki oraz zadrzewienia. [51]

Ochrona środowiska kulturowego

Zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 2187 ze zm.), obiektami podlegającymi ochronie są zabytki nieruchome, zabytki ruchome, zabytki archeologiczne a formami ochrony zabytków są:

- wpis do rejestru zabytków,
- wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- uznanie za pomnik historii,
- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenia ochrony m.in. w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie obszaru objętego sporządzanym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego zabytki chronione są w formie wpisu do rejestru i uznania za pomnik historii. W granicach obszaru nie został utworzony park kulturowy.

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zgodnie z w/w ustawą uwzględnia się w szczególności ochronę:

- zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia,
- innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków,
- parków kulturowych.

OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTEKÓW

Na obszarze sporządzanego planu miejscowego dla obszaru Wesoła – Zachód rejestr zabytków obejmuje 34 zabytki nieruchomości:

- 1) **ul. Bonerowska 6** – kamienica wraz z oficynami w granicach działki, w stylu historyzująco – modernistycznym - wpisana do rejestru zabytków pod nr **A-905** na podstawie decyzji z 3.03.1992 r.; kamienica o walorach architektonicznych, artystycznych i urbanistycznych, stanowi element jednolitej stylowo, historycznej zabudowy; wzniesiona w 1906 roku, wg. Projektu H. Lamensdorfa nadbudowana w 1934 roku; murowana, potynkowana, podpiwniczona, 2 piętrowa z nadbudowanym 3 piętrem; na planie prostokąta z dwoma skrzydłami oficyn bocznych; fasada 7 osiowa, symetryczna z pseudoboniowaniem w tynku, gzymsowaniami, ozdobnymi obramieniami okien z dekoracją o motywach geometrycznych; wewnątrz stolarka okienna i drzwiowa, brama wejściowa, wystrój sieni zamkniętej łukiem spłaszczonym, wykładziny ceramiczne, metalowa balustrada schodów;
- 2) **ul. Librowszczyzna 4** – kamienica – wpisana do rejestru zabytków pod nr **A-1043** na podstawie decyzji z 26.09.2006 r.; zbudowana w latach 1910 – 1912r., murowana, na planie czworokąta z oficyną od podwórza; podpiwniczona, 4 kondygnacyjna, z sienią i klatką schodową w osi środkowej; fasada symetryczna, 8 osiowa, tynkowana, z bogatym wystrojem architektonicznym i sztukateriami (podokienniki, obramienia i zwieńczenia okien); brama drewniana dwuskrzydłowa z płycinami; wewnątrz: posadzki ceramiczne o motywach kwiatowych drewniane schody z metalową kutą balustradą, okna klatki schodowej o podziałach wielokwaterowych z trawionymi szybami; częściowo zachowana pierwotna stolarka drzwiowa i okienna;
- 3) **ul. Starowiślna 16** – kamienica wraz oficyną boczną i tylną w granicach działki, o wartościach architektonicznych, artystycznych i urbanistycznych, stanowi przykład XX – wiecznej, historycznej zabudowy – wpisana do rejestru zabytków pod nr **A-925** na podstawie decyzji z 10.11.1992r.; wniesiona w 1882 r. w stylu historyzującym, przebudowana w 1912r. przez K. Szpondrowskiego, z wystrojem Uziębły, przeznaczona dla kina „Uciecha”; przebudowana w 1992 i 1931r. oraz w 1954r.; budynek murowany, potynkowany, podpiwniczony, 3 kondygnacyjny, kryty dachem dwuspadowym; na planie zbliżonym do prostokąta, z oficyną boczną i tylną; fasada 9 osiowa, z gzymsowaniem kordonowym i wieńczącym oraz wyodrębnionym pasem ścianki kolankowej, z zaznaczonymi opaskami okiennymi i odcinakami gzymsowania nadokiennego; przy elewacji tylnej drewniane ganki; wewnątrz: stolarka okienna i drzwiowa, brama wejściowa, drewniana z metalową kratą, kafelkowa wykładzina ścienna, balustrada metalowa, ażurowa, witraże, parkiety;
- 4) **ul. M. Skłodowskiej – Curie 5** – kamienica wraz z oficynami w granicach działki, o wartościach architektonicznych, artystycznych i urbanistycznych, stanowi element jednolitej stylowo XIX wiecznej zabudowy dawnej ul. Pańskiej – wpisana do rejestru pod numerem **A- 897** na podstawie decyzji z 20.11.1991r.; wzniesiona w 1896 roku wg projektu Z. Lukasa w stylu historyzującym z elementami neorenesansu; murowana, dwupiętrowa, podpiwniczona, nakryta dachem dwuspadowym; na rzucie prostokąta z

dwoma skrzydłami oficyn bocznych z ryzalitami i oficyną tylną; fasada symetryczna, 7 osiowa, z bramą wejściową i metalowym, ażurowym balkonem w osi głównej; strefa parteru z neorustyką w tynku, oddzielona gzymsem kordonowym; strefa pięter potynkowana z bogato zdobionym gzymsowaniem wieńczącym. Obramienia okienne zdobione, zamknięte przyczółkami półowalnymi i trójkątnymi oraz odcinkami gzymsowania; wewnątrz stolarka okienna i drzwiowa, brama wejściową, wystrój klatki schodowej i sieni z metalową, ażurową balustradą i posadzkową wykładziną ceramiczną, piece, parkiety;

- 5) **ul. M. Skłodowskiej – Curie 7** – kamienica wraz z oficyną w stylu eklektycznym - wpisana do rejestru pod numerem **A- 922** na podstawie decyzji z 26.08.1992r.; wzniesiona w 1890 r. przez B. Torbego; murowana, potynkowana, podpiwniczona, 2 piętrowa, nakryta dachem dwuspadowym; na rzucie zbliżonym do kwadratu; oficyna murowana, potynkowana, 2 piętrowa; fasada symetryczna, 6 osiowa, z 2 osiowym pozornym ryzalitem pośrodku; artykulacja horyzontalna w postaci gzymsowań: koronowanego i wieńczącego oraz wyodrębnionego pasa ścianki kolankowej; strefa parteru z neorustyką w tynku, strefa I i II p. z podziałem pilastrowym, częściowo potynkowana, częściowo ceglana; bogaty detal architektoniczny z elementami neomanierystycznymi, neobarokowymi i neorokokowymi z balkonem żeliwnym (fasada) i balkonami drewnianymi (oficyna); wewnątrz: stolarka okienna i drzwiowa, brama wejściowa rzeźbiona, przeszkolona, wystrój sieni z dekoracją stiukową, wykładzina posadzkowa, klatki schodowe;
- 6) **ul. Wielopole 2/ ul. Westerplatte 20** – budynek Poczty Głównej – wpisany do rejestru pod numerem **A - 875** na podstawie decyzji z 18.02.1991r.; wzniesiony w 1887 – 1890r. wg projektu Freidriece Setza; w 1931 r. przebudowany wg projektu F. Tadaniera; murowany z cegły, tynkowany, podpiwniczony, trzypiętrowy z cofniętą partią poddasza, nakryty dachem wielospadowym; na rzucie zbliżonym do litery L z dwoma skrzydłami dwu i półtaktowymi, zakończony klatkami schodowymi w częściach skrajnych; w skrzydle od ul. Wielopole 2 osiowy trakt przejazdowy; w części narożnej wyodrębnione pomieszczenia dla publiczności – przedsionek na rzucie koła i hala operacyjna na rzucie wielokąta, otoczonego przestrzeniami na rzucie kwadratu; w trakcie wewnętrznym klatka schodowa na planie wielokąta;
- 7) **ul. Wielopole 8** – kamienica- wpisana do rejestru pod numerem **A – 846** na podstawie decyzji z 10.05.1990r.; murowana z cegły, potynkowana, 2 piętrowa, podpiwniczona, nakryta dachem dwuspadowym; na rzucie prostokąta, z ryzalitem od strony podwórza, 2,5 traktowa z przelotową sienią i klatką schodową w osi bocznej (od strony wschodniej); fasada symetryczna, 5 osiowa, z cokołem wieńczącym gzymsowaniem z motywami wsporników; wewnątrz stolarka okien i drzwi, płycinowa, przeszklona z metalowymi ażurowymi kratami, balustrada schodów o stylizowanych motywach geometrycznych;
- 8) **ul. Wielopole 1/ul. Starowiślna 2** – gmach „Pałacu Prasy” – wpisany do rejestru pod numerem **A-915** na podstawie decyzji z 03.07.1992r.; budynek o wartościach

architektonicznych, artystycznych, historycznych (przeznaczony na siedzibę Bazaru Polskiego, w 1926 r. przejęty przez koncern Wydawniczy IKC) i urbanistycznych; budynek wzniesiony w 1921r. wg projektu „Spójni Budowlanej” w stylu międzywojennego klasycyzującego modernizmu; murowany, potynkowany, podpiwniczony; 6 kondygnacyjny, kryty stropodachem i papą; na planie pięcioboku;

- 9) **ul. Wielopole 12 -14** – kamienica o wartościach architektonicznych i urbanistycznych, przykład historycznej zabudowy - wpisana do rejestru na pod numerem **A – 945** na podstawie decyzji z 05.04.1993r.; wzniesiona w 1897r., murowana, potynkowana, podpiwniczona, 3 kondygnacyjna, na planie wydłużonego, nieregularnego prostokąta; fasada 12 osiowa, o nieregularnym rozstawie osi, z dwoma bramami wejściowymi, z gzymsowaniem kordonowym i wieńczącym, pseudorustyką w strefie parteru i obramieniami okiennymi z odcinkami pseudobelkowania; wyposażenia wewnątrz: stolarka okienna i drzwiowa, bramy wejściowe, posadzka ceramiczna, schody drewniane balustradą toczoną, fragmenty żeliwnych wsporników ganków;
- 10) **ul. Zyblikiewicza 11** – kamienica w stylu historyzującym z elementami modernizmu – wpisana do rejestru pod numerem **A- 941** na podstawie decyzji z 09.02.1993r.; murowana, podpiwniczona, dwupiętrowa, na rzucie zbliżonym do prostokąta z ryzalitem od strony podwórza połączonym pionem klatek schodowych z oficyną na rzucie zbliżonym do litery L; fasada symetryczna, 7 osiowa, z 3 osiowym ryzalitem zamkniętym łukiem obniżonym, częściowo potynkowana, częściowo wykładana cegłą polewaną; wyposażenie wewnątrz: stolarka okienna i drzwiowa, brama wejściowa, wystrój sieni i klatki schodowej;
- 11) **ul. Zyblikiewicza 8**– kamienica – wpisana do rejestru pod numerem **A- 1085** na podstawie decyzji z 11.05.1998r.; wzniesiona w latach 1905 – 1906r. wg projektu arch. Józefa Pakiesa; murowana, podpiwniczona, trójkondygnacyjna, na planie zbliżonym do równoległoboku, dostosowanego do kształtu działki, nakryta dachem dwuspadowym; fasada z wystrojem architektonicznym w postaci obramień okiennych, gzymsów i balkonów; w strefie dachu zwieńczona wolutowym szczytem; w osi środkowej fasady kamienny portal ujęty kolumnami, z godłem w kluczu archiwolty; wewnątrz: stolarka drzwiowa płycinowa i okienna, wystrój klatki schodowej – głównej schody, ozdobne balustrady;
- 12) **ul. Zyblikiewicza 5 / ul. Librowszczyzny 10** – budynek mieszkalny pracowników Pocztovej Kasy Oszczędności wraz z najbliższym otoczeniem – wpisany do rejestru pod numerem **[A- 1288/M]** na podstawie decyzji z 16.01.2012r.; budynek mieszkalny Pracowników Pocztovej Kasy Oszczędności powstały w latach 1923 – 1927r. ; zabudowa ma charakter wieloskrzydłowego kompleksu, w skład którego wchodzi dwuskrzydłowa, symetryczna część frontowa oraz połączona krótkimi przełączkami, rozbudowana część tylna; wzdłuż południowej granicy działki do kompleksu przylega skrzydło mieszkalno gospodarcze; pomiędzy skrzydłami frontowymi a częścią tylną oraz skrzydłem południowym usytuowano obszerne podwórka; budynek wzniesiono w nowatorskiej jak na początek XX w. konstrukcji żelbetowej;

- 13) **ul. Kopernika 12** – budynek Teatrum Anatomicum, przeznaczony na gabinety naukowe, sale wykładowe, muzeum, prosektoria, magazyny – wpisany do rejestru pod numerem **A- 856** na podstawie decyzji z 04.08.1990r.; wzniesiony q latach 1869 – 1871 przez F. Książarskiego; pierwotnie parterowy; wolnostojący, murowany, z cegły, podtynkowy, na wysokim podpiwniczeniu, 1 piętrowy, nakryty dachem wielospadowym; na planie litery U, złożony z części głównej z półkoliście zamkniętym pawilonem na osi i dwóch skrzydeł bocznych; budynek głównie 2,5 traktowy z reprezentacyjnym hallem wejściowym na osi i symetrycznymi 2 biegowymi schodami;
- 14) **ul. Kopernika 9** – zespół budynków: Plebania i Wikarówka wraz z przylegająca do niej dzwonnica – wpisany do rejestru pod numerem **A- 1096** na podstawie decyzji z 17.12.1998r.; budynek Wikarówki murowany, na planie zbliżonym do wydłużonego prostokąta, I piętrowy, w części podpiwniczony; Elewacja frontowa wieloosiowa z drewnianym gankiem komunikacyjnym na piętrze; budynek Plebani murowany, na planie zbliżonym do czworoboku, podpiwniczony, 1 piętrowy, w części wschodniej parterowy; o 2 traktowym układzie wewnątrz z wystrojem w postaci: barwnych posadzek w sieni, kamiennych schodów z kuta balustradą o drewnianych tralkach; budynki są funkcjonalnie i kompozycyjnie powiązane z kościołem par. św. Mikołaja ([A-207/M] z dnia 5.05.1931r.) i stanowią wraz z nim integralny zespół zabudowań kościelnych parafii św. Mikołaja w Krakowie; poszczególne elementy tego założenia prezentują różne formy stylowe, charakterystyczne dla czasów w których powstały;
- 15) **ul. Radziwiłłowska 20** - kamienica – wpisana do rejestru pod numerem **A- 863** na podstawie decyzji z 17.10.1990r.; wzniesiona w latach 90 XIX wieku; murowana, z cegły, potynkowana, podpiwniczona, 2 piętrowa, nakryta dachem dwuspadowym; na planie przypominającym literę L, 2,5 traktowa, z przelotową sienią i klatką schodową na osi; fasada symetryczna, 4 osiowa, z otworem wejściowym w trzeciej osi, z pseudoboniowanie; elewacja tylna i oficyna potynkowana, wieloosiowa, z drewnianymi gankami obiegającymi wszystkie kondygnacje; wewnątrz: stolarka okienna i drzwiowa, płycinowa, przeszklona, brama wejściowa, posadzki ceramiczne, metalowa, ażurowa balustrada schodów;
- 16) **ul. Radziwiłłowska 3** – magazyn teatru słowackiego – wpisany do rejestru pod numerem **A- 953** na podstawie decyzji z 21.09.1993r.; wzniesiony w 1896r. w stylu modernistycznym z elementami neogotyku; murowany, podpiwniczony, halowy, na planie zbliżonym do trapezu; fasada asymetryczna, z licem ceglany i elementami kamiennymi; budynek o wartościach artystycznych i urbanistycznych, stanowi historyczny przykład rozwiązań archi tonicznych obiektów użyteczności publicznej;
- 17) **ul. Radziwiłłowska 8** – kamienica- wpisana do rejestru pod numerem **[A- 1381/M]** na podstawie decyzji z 12.12.2013r.; wzniesiona na planie litery L, jest budynkiem narożnym, w stylu eklektycznym; fasada murowana z cegły, nieotynkowana, trójkondygnacyjna, symetryczna, ośmioosiowa od wschodu i czteroosiowa od północy, os narożna z wykuszem z datą budowy 1898;

- 18) **ul. Westerplatte 18** – budynek „Na Kotłowie” – wpisany do rejestru pod numerem **A - 570** na podstawie decyzji z 3.12.1975r.; wzniesiony w latach 1879 – 1881r., w miejscu XVI wiecznego domu cechu rzeźników krakowskich, o charakterze eklektycznym, cechach neorenesansowych; murowany, dwupiętrowy ze ściętym narożnikiem, dwutraktowy, podpiwniczony, z sienią przejazdową; obiekt jest przykładem architektury 2 poł. XIX, stanowi element zwartego ciągu ulicznego na obrzeżu plant oraz posiada wartość historyczną jako związany ze średniowiecznym kwartałem rzeźniczym;
- 19) **ul. Westerplatte 8** – kamienica - wpisana do rejestru pod numerem **A- 851** na podstawie decyzji z 11.06.1990r.; wzniesiona w 1890r. w stylu historyzującym; murowana, z cegły, częściowo potynkowana, podpiwniczona, dwupiętrowa,; na planie litery L, 2,5 traktowa, z narożnym wielobocznym salonem, z klatką schodową i sienią przelotową od strony płu.; bogaty detal architektoniczny elewacji frontowych, wykorzystujący naturalną fakturę cegły i dekoracji w tynku;
- 20) **ul. Westerplatte 9** - Pałacyk Judkiewiczów - wpisany do rejestru pod numerem **A- 833** na podstawie decyzji z 01.12.1989r.; wzniesiony w 1880 r., w stylu historyzującym z elementami neorokoka; budynek narożny, murowany z cegły, potynkowany, 1 piętrowy, podpiwniczony, nakryty dachem wielospadowym; na rzucie zbliżonym do litery L; bogaty detal elewacji frontowych; wewnątrz marmurowa tralkowa balustrada schodów, bogate dekoracje stiukowe sufitów i portali drzwiowych z girlandami, palmetami, wstęgami, medalionami, stolarka okienna i płycinowa drzwiowa, przeszkłona;
- 21) **ul. Westerplatte 1** – kamienica - wpisana do rejestru pod numerem **A- 840** na podstawie decyzji z 19.02.1990r.; wzniesiona w 1890r.; w 1891r. nadbudowano trzecie piętro; w 1926r. przeprowadzono prace adaptacyjne na II i III piętrze; murowana, tynkowana, trzypiętrowa, podpiwniczona; na rzucie zbliżonym do kształtu litery L;
- 22) **ul. Westerplatte 3** – kamienica - wpisana do rejestru pod numerem **A- 829** na podstawie decyzji z 27.10.1989r.; wzniesiona 1 1899r.; murowana, tynkowana, 4 piętrowa; zbudowana na planie litery U- trzon stanowi budynek frontowy, do niego dostawione dwie oficyny boczne; budynek frontowy 3 traktowy, z sienią przelotową w osi czwartej; oficyny 1 traktowe, z drewnianymi dwubiegowymi klatkami schodowymi;
- 23) **ul. Westerplatte 2** – kamienica - wpisana do rejestru pod numerem **A- 974** na podstawie decyzji z 1.04.1994r.; wzniesiona w 1872r. w stylu historyzującym; murowana, częściowo potynkowana, podpiwniczona, czterokondygnacyjna; na rzucie zbliżonym do litery L; fasada 5 osiowa z licem ceglany i dekoracją w tynku, z balkonami i bramą wejściową; wartości architektoniczne i urbanistyczne kamienicy, stanowiącej element reprezentacyjnej zabudowy wokół plant;
- 24) **ul. Lubicz 3a / 5** – kamienica, użytkowana przez Hotel Europejski - wpisana do rejestru pod numerem **A- 748** na podstawie decyzji z 7.05.1988r.; wzniesiona w latach 1882 –

1884, przebudowana w 1886r., murowana, tynkowana, dwupiętrowa, podpiwniczona;
na rzucie prostokąta, dwutraktowa z korytarzem między traktowym;

- 25) **ul. Kopernika 2 / ul. Westerplatte 14** – dawny dom Bractwa Miłosierdzia - wpisany do rejestru pod numerem **A-729** na podstawie decyzji z 18.03.1988r.; budynek pochodzący z ok. 1880r., na rzucie litery L, murowany, tynkowany, podpiwniczony, piętrowy na wysokiej podmurówce; narożnik na planie sześcioboku;
- 26) **ul. Kopernika** – kościół par. św. Mikołaja – wpisany do rejestru pod numerem **[A-207/M]** na podstawie decyzji z 5.05.1931r. ;
- 27) **ul. Zybkiewicza 1/ ul. Westerplatte 14** – budynek Kasyna Oficerskiego - wpisany do rejestru pod numerem **A- 121** na podstawie decyzji z 8.04.1968r.; budynek reprezentuje architekturę neorenesansową;
- 28) **ul. Wielopole 19/21 / ul. Dietla 86/90** – Gmach Powszechnej Kasy Oszczędności - wpisany do rejestru pod numerem **A – 317** na podstawie decyzji z 2.01.1968r. ; gmach wg projektu Adolfa Szyszko – Bohusza; jest przykładem klasycyzmu w architekturze międzywojennej ;
- 29) **ul. Radziwiłłowska 4** – Dom Towarzystwa Lekarskiego - wpisany do rejestru pod numerem **A – 122** na podstawie decyzji z 2.08.1968r.; budynek o architekturze klasycystycznej; osiada klatkę schodową i salę posiedzeń zaprojektowaną wraz z wyposażeniem przez Stanisława Wyspiańskiego;
- 30) **ul. Zamenhoffa 9 / ul. Radziwiłłowska 22** – kamienica - wpisana do rejestru pod numerem **A – 1127** na podstawie decyzji z 15.04.2004r.; wzniesiona w 1888r.; budynek był jednym z elementów kompleksu urbanistycznego zabudowy czynszowej wytyczonego na gruntach należących do Jana Kazimierza Łapińskiego; murowana, z cegły, tynkowana, trójkondygnacyjna, podpiwniczona, wzniesiona na rzucie bliskim litery C; jest przykładem architektury późnego historyzmu o neorenesansowym, postschinklowskim wyrazie stylu;
- 31) **ul. Westerplatte 10** – pałac Pusłowskich - wpisany do rejestru pod numerem **A- 128** na podstawie decyzji z 12.04.1968r.; pałac pierwotnie klasycystyczny; obecną formę uzyskał w czasie przebudowy w roku 1887 wg projektu Tadeusza Stryjeńskiego; jest przykładem architektury neorenesansowej;
- 32) **ul. Westerplatte 19** – kompleks budynków Straży Pożarnej - wpisany do rejestru pod numerem **A- 572** na podstawie decyzji z 12.01.1976r.; wzniesiony w 1879 r.; składa się z budynku głównego i dwóch oficyn służący jako garaże; zespół jest charakterystycznym przykładem budownictwa w surowej cegle, nawiązującym do romantycznej tradycji budownictwa twierdzonego z elementami neogotyku;
- 33) **ul. Kopernika 7c, 7f** – budynek dawnej Kliniki Brodowskiego i budynek mieszczący obecnie Katedrę Historii Medycyny - wpisany do rejestru pod numerem **[A-106/M]** na podstawie decyzji z 17.07.2007r.; budynek wzniesiony na rzucie

wydłużonego prostokąta z dwoma wydatnymi ryzalitami po bokach; elewacje symetryczne; parter podzielony gzymsem i podkreślony boniowaniem; budynki posiadają wartość historyczną jako jedne z pierwszych budynków szpitalnych Collegium Medicum UJ;

34) **ul. Starowiślna 10 - A-1081**, 31.III.1998, dom i pracownia malarska.

Fot. 26 Gmach „Pałacu Prasy” – wpisany do rejestru pod numerem A-915.

Fot. 27 Gmach Powszechnej Kasy Oszczędności - wpisany do rejestru pod numerem A – 317.

Fot. 28 Budynek mieszkalny pracowników Poczтовой Kasy Oszczędności– wpisany do rejestru pod numerem [A- 1288/M].

Fot. 29 Budynek Poczty Głównej
– wpisany do rejestru pod numerem A – 875.

Fot. 30 Budynek Straży Pożarnej
– wpisany do rejestru pod numerem A – 572.

Fot. 31 Zespół budynków: Kościół i Plebania.

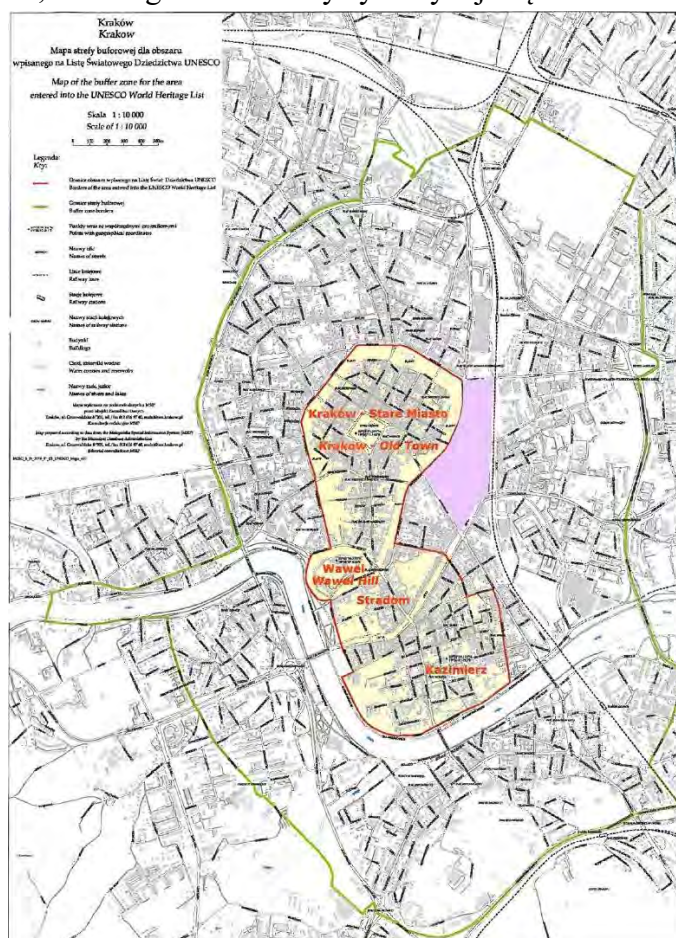
WPIS NA LISTĘ SKARBÓW DZIEDZICTWA

Teren w granicach opracowania w całości znajduje się w strefie buforowej obszaru wpisanego na Listę Światowego UNSECO – Historycznego zespołu urbanistycznego i architektonicznego miasta Krakowa.

Strefa obejmuje układ urbanistycznym dziewiętnastowiecznego Krakowa, w obrębie rdzenia Twierdzy Kraków, który nakreślił główne kierunki rozwoju urbanistycznego miasta. Konsekwentna realizacja planu zabudowy Krakowa począwszy od połowy XIX w. do końca dwudziestolecia międzywojennego pozwoliła zachować czytelny, klarowny kształt układu urbanistycznego miasta. Kształt Twierdzy uwzględnił topografię najbliższych okolic ówczesnego Krakowa i Podgórze, stopień ich zurbanizowania, a także granice administracyjne miasta i sąsiednich gmin. Zachowana sieć dróg, węzły komunikacyjne, tereny urządzonej zieleni oraz zabytkowa zabudowa są materialnym świadectwem dziewiętnastowiecznych koncepcji urbanistycznych.

Na terenie strefy buforowej wyodrębnić można historyczne układy urbanistyczne o wyraźnej ciągłości historycznej. Układ urbanistyczny tej części miasta powstał w wyniku świadomego działania człowieka i do dziś zachowuje czytelny i klarowny ład przestrzenny.

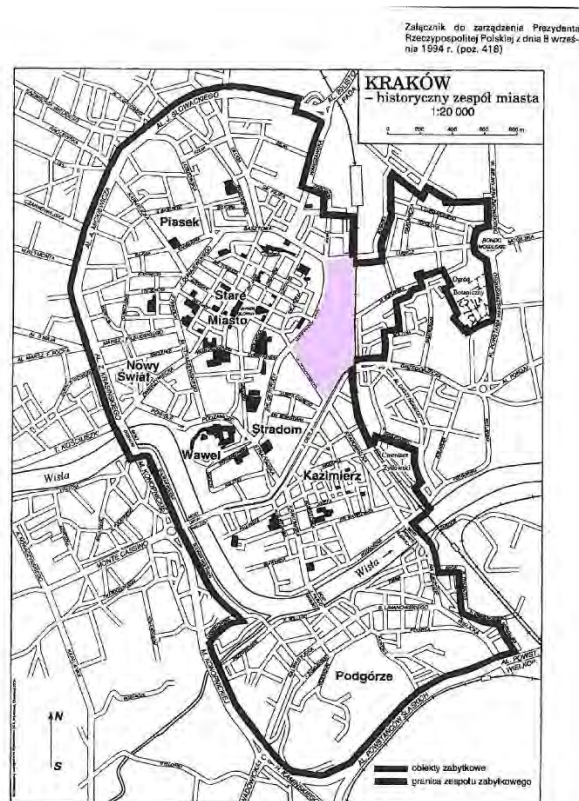
Strefę buforową utworzono w celu ochrony obszaru wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, a szczególnie ochrony sylwety tej części miasta.

Ryc. 12 Strefa buforowa dla obszaru wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO wraz z lokalizacją obszaru Wesoła – Zachód.

POMNIK HISTORII

Analizowany obszar zawiera się w granicach pomnika historii „Kraków – Historyczny Zespół Miasta”, ustanowionego Zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8.09.2994r. (M.P. z 1994r. Nr 50, poz. 418). Celem ochrony pomnika historii zgodnie z paragrafem 2 zarządzenia jest zachowanie ze względu na wyjątkowe, uniwersalne wartości historyczne, artystyczne oraz wartości niematerialne, autentyczności historycznego układu urbanistyczno – architektonicznego Krakowa, ukształtowanego w ciągu tysiącletniej historii, stanowiącego jeden z czołowych kompleksów artystyczno – kulturalnych Europy.

Ryc. 13 Pomnik historii „Kraków – Historyczny Zespół Miasta”
wraz z lokalizacją obszaru Wesoła – Zachód.

OBIEKTY UJĘTE W EWIDENCJI ZABYTKÓW

W granicach obszaru opracowania zlokalizowanych jest 101 obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków Krakowa, która została założona w oparciu o wykaz obiektów zabytkowych zawartych w ewidencji wojewódzkiej, przekazany przez Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków 06.02.2011 r. Po weryfikacji i aktualizacji danych lista adresowa „nowej” gminnej ewidencji zabytków została, zgodnie z *Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 2187 ze zm.) zatwierdzona przez MWKZ pismem z 24.07.2013 r.

Zabytki ujęte w gminnej ewidencji zabytków:

- 1) ul. Lubicz 3-3a – kamienica z 1882-1884, wg proj. Jana Łapińskiego (nr ez_01 na rysunku),
- 2) ul. Lubicz 7 / Radziwiłłowska 33-35 - kamienica z 4 ćw. XIX w. (nr ez_02 na rysunku),

- 3) ul. Lubicz 9 - dom „Pod Gackiem” z 1895, wg proj. Zygmunt Luks (nr ez_03 na rysunku),
- 4) ul. Radziwiłłowska 5 - kamienica z 1893, wg proj. Leopolda Tlachnana (nr ez_04 na rysunku),
- 5) ul. Radziwiłłowska 7 - kamienica z 1893, wg proj. Karola Janeckiego (nr ez_05 na rysunku),
- 6) ul. Radziwiłłowska 8 b - kamienica z 1899, wg proj. Władysława Kleinbergerera (nr ez_06 na rysunku),
- 7) ul. Radziwiłłowska 9 - kamienica z 1893, wg proj. Karola Janeckiego (nr ez_07 na rysunku),
- 8) ul. Radziwiłłowska 10 - kamienica z 1894, wg proj. Karola Knausa (nr ez_08 na rysunku),
- 9) ul. Radziwiłłowska 11 - kamienica z 1896, wg proj. Józefa Pakiesa (nr ez_09 na rysunku),
- 10) ul. Radziwiłłowska 12 - kamienica z 1892, wg proj. Karola Janeckiego (nr ez_10 na rysunku),
- 11) ul. Radziwiłłowska 13 - kamienica z 1892, wg proj. Romualda Flasińskiego (nr ez_11 na rysunku),
- 12) ul. Radziwiłłowska 14 – kamienica z 4 ćw. XIX w. (nr ez_12 na rysunku),
- 13) ul. Radziwiłłowska 15 - kamienica z 1891 (nr ez_13 na rysunku),
- 14) ul. Radziwiłłowska 16 / Skłodowskiej-Curie 11 - kamienica z 1891, wg proj. Karola Rybińskiego (nr ez_14 na rysunku),
- 15) ul. Radziwiłłowska 17 - kamienica 4 ćw. XIX w. (nr ez_15 na rysunku),
- 16) ul. Radziwiłłowska 18 / Skłodowskiej-Curie 14 - kamienica z 1891, wg proj. Aleksandra Biborskiego (nr ez_16 na rysunku),
- 17) ul. Radziwiłłowska 19 - kamienica z 1892 (nr ez_17 na rysunku),
- 18) ul. Radziwiłłowska 21 - kamienica z 1892, wg proj. Karola Scharocha (nr ez_18 na rysunku),
- 19) ul. Radziwiłłowska 23 / Zamenhoffa Ludwika 11 - kamienica z 1895, wg proj. Ignacego Hercoka (nr ez_19 na rysunku),
- 20) ul. Radziwiłłowska 24 / Zamenhoffa Ludwika 10 - kamienica z 1889, wg proj. Karola Zaremby (nr ez_20 na rysunku),
- 21) ul. Radziwiłłowska 25 / Zamenhoffa Ludwika 12 - kamienica z 1895, wg proj. J. Hercoka (nr ez_21 na rysunku),
- 22) ul. Radziwiłłowska 26-28 - kamienica z 1905, wg proj. Jacka Matusińskiego (nr ez_22 na rysunku),
- 23) ul. Radziwiłłowska 27 - kamienica z 1899, wg proj. Aleksandra Biborskiego (nr ez_23 na rysunku),
- 24) ul. Radziwiłłowska 29 - kamienica z 1896, wg proj. Leopolda Tlachnana (nr ez_24 na rysunku),
- 25) ul. Westerplatte 6 / Zamenhoffa Ludwika 1 kamienica z 1890, wg proj. Wandalina Beringera (nr ez_25 na rysunku),
- 26) ul. Zamenhoffa Ludwika 3 - kamienica z 1887 (nr ez_26 na rysunku),
- 27) ul. Zamenhoffa Ludwika 4 - kamienica z 1889 (nr ez_27 na rysunku),

- 28) ul. Zamenhoffa Ludwika 5 - kamienica z 1887 (nr ez_28 na rysunku),
- 29) ul. Zamenhoffa Ludwika 6 - kamienica z 1890 (nr ez_29 na rysunku),
- 30) ul. Zamenhoffa Ludwika 7 - kamienica z 1888 (nr ez_30 na rysunku),
- 31) ul. Zamenhoffa Ludwika 8 - kamienica z 1889 (nr ez_31 na rysunku),
- 32) ul. Zamenhoffa Ludwika 13 - kamienica z 1897 (nr ez_32 na rysunku),
- 33) ul. Skłodowskiej-Curie 4 kamienica z 1891, wg proj. Beniamina Torbe (nr ez_33 na rysunku),
- 34) ul. Skłodowskiej-Curie 6 kamienica z 1893 (nr ez_34 na rysunku),
- 35) ul. Skłodowskiej-Curie 8 kamienica z 1893 (nr ez_35 na rysunku),
- 36) ul. Skłodowskiej-Curie 9 kamienica z 1891, wg proj. Beniamina Torbe (nr ez_36 na rysunku),
- 37) ul. Skłodowskiej-Curie 10 kamienica z 1884, wg proj. Karola Knaues (nr ez_37 na rysunku),
- 38) ul. Skłodowskiej-Curie 12 kamienica z 4 ćw. XIX w. (nr ez_38 na rysunku),
- 39) ul. Kopernika Mikołaja 6 - dom z 1930 (nr ez_39 na rysunku),
- 40) ul. Kopernika Mikołaja 8 - dom z 1886 (nr ez_40 na rysunku),
- 41) ul. Kopernika Mikołaja 10 - kamienica z 1906 (nr ez_41 na rysunku),
- 42) ul. Kopernika Mikołaja 16 - przedszkole nr 1 im. Stanisława Wyspiańskiego z ok. poł. XIX w. (nr ez_42 na rysunku),
- 43) ul. Kopernika Mikołaja 20 / Radziwiłłowska 1 - kamienica z 1910, wg proj. Franciszka Mączyńskiego (nr ez_43 na rysunku),
- 44) ul. Librowszczyzna 9 / Zyblikiewicza Mikołaja 9 - kamienica z 1906, wg proj. Henryka Lamensdorfa (nr ez_44 na rysunku),
- 45) ul. Zyblikiewicza Mikołaja 20 - kamienica z 1906, wg proj. Józefa Pokutyńskiego (nr ez_45 na rysunku),
- 46) ul. Zyblikiewicza Mikołaja 11a - kamienica czynszowa z 1908-1909, wg proj. Eugeniusza Ronka (nr ez_46 na rysunku),
- 47) ul. Zyblikiewicza Mikołaja 12 - kamienica z 1898, wg proj. Władysława Kleinbergera (nr ez_47 na rysunku),
- 48) ul. Zyblikiewicza Mikołaja 14 - kamienica z ok. 1910 (nr ez_48 na rysunku),
- 49) ul. Zyblikiewicza Mikołaja 15 - kamienica z 1915 (nr ez_49 na rysunku),
- 50) ul. Zyblikiewicza Mikołaja 16 - kamienica z 1906, wg proj. Józefa Pokutyńskiego (nr ez_50 na rysunku),
- 51) ul. Zyblikiewicza Mikołaja 17 - kamienica czynszowa z 1912, wg proj. Jozue Oberleder (nr ez_51 na rysunku),
- 52) ul. Zyblikiewicza Mikołaja 18 - kamienica z 1906, wg proj. Józefa Pokutyńskiego (nr ez_52 na rysunku),
- 53) ul. Zyblikiewicza Mikołaja 10 – kamienica z 1907, wg proj. Henryka Lamensdorfa (nr ez_53 na rysunku),
- 54) ul. Bonerowska 1 / Librowszczyzna 3 - kamienica z 1905 (nr ez_54 na rysunku),
- 55) ul. Bonerowska 2 / Librowszczyzna 5 kamienica 1898 Józef Pokutyński (nr ez_55 na rysunku),
- 56) ul. Librowszczyzna 1 / Wielopole 20 kamienica 1898-1899 nieustalony (projekt firmuje kancelaria Józefa Pokutyńskiego) (nr ez_56 na rysunku),

- 57) ul. Librowszczyzna 2 / Wielopole 18 b kamienica 1939-1942 (nr ez_57 na rysunku),
- 58) ul. Librowszczyzna 6 kamienica (nr ez_58 na rysunku),
- 59) ul. Librowszczyzna 7 kamienica (nr ez_59 na rysunku),
- 60) ul. Librowszczyzna 8 kamienica 1902 (nr ez_60 na rysunku),
- 61) ul. Bonerowska 3 - kamienica (nr ez_61 na rysunku),
- 62) ul. Bonerowska 4 – kamienica z 1902 (nr ez_62 na rysunku),
- 63) ul. Bonerowska 5 - kamienica z ok. 1910 (nr ez_63 na rysunku),
- 64) ul. Bonerowska 7-9 - kamienica 1909, wg proj. Henryk Lamensdorf (nr ez_64 na rysunku),
- 65) ul. Bonerowska 8 - kamienica 1909 (nr ez_65 na rysunku),
- 66) ul. Bonerowska 11 / Morsztynowska 2 - kamienica 1909 (nr ez_66 na rysunku),
- 67) ul. Bonerowska 12 - kamienica z 1909, wg proj. Henryk Lamensdorf (nr ez_67 na rysunku),
- 68) ul. Bonerowska 14 / Morsztynowska 3 - kamienica z 1909, wg proj. Henryk Lamensdorf (nr ez_68 na rysunku),
- 69) ul. Wielopole 3 - kamienica z 1921, wg proj. Tadeusza Stryjeńskiego, Franciszka Mączyńskiego, Karola Korna (Spójnia Budowlana) (nr ez_69 na rysunku),
- 70) ul. Wielopole 4 - pałac Pareńskich z przed 1878 (nr ez_70 na rysunku),
- 71) ul. Wielopole 5 - dom z 1873, wg proj. Pawła Barańskiego (nr ez_71 na rysunku),
- 72) ul. Wielopole 6 - kamienica z 1887, wg proj. Tadeusza Stryjeńskiego (nr ez_72 na rysunku),
- 73) ul. Wielopole 7 - kamienica z 1876-1877, wg proj. Ludwika Beyma (nr ez_73 na rysunku),
- 74) ul. Wielopole 9 - kamienica z 1905, wg proj. Ferdynanda Lieblinga (nr ez_74 na rysunku),
- 75) ul. Wielopole 10 - kamienica z 1876, wg proj. Ludwika Beyma (nr ez_75 na rysunku),
- 76) ul. Wielopole 11 - Dom Kongregacji Kupieckiej (ob. dom mieszkalny) z 1894, wg proj. Aleksandra Biborskiego, Józefa Gałęzowskiego (nadbudowa) (nr ez_76 na rysunku),
- 77) ul. Wielopole 13 - kamienica z 1897, wg proj. Nachmana Kopalda (nr ez_77 na rysunku),
- 78) ul. Wielopole 15 - kamienica z 1896, wg proj. Władysława Ekielskiego (nr ez_78 na rysunku),
- 79) ul. Wielopole 16 - kamienica z 1938, wg proj. Harbanda Issera, Teodora Silberbera (nr ez_79 na rysunku),
- 80) ul. Wielopole 22-24 - kamienica z przed 1911, wg proj. Lamensdorfa Henryka (nr ez_80 na rysunku),
- 81) ul. Wielopole 26 - kamienica z 1910, wg proj. Lamensdorfa Henryka (nr ez_81 na rysunku),
- 82) ul. Wielopole 28 - kamienica z 1910, wg proj. Aleksandra Biborskiego (nr ez_82 na rysunku),
- 83) ul. Wielopole 30 - kamienica z 1910, wg proj. Aleksandra Biborskiego (nr ez_83 na rysunku),
- 84) ul. Starowiślna 4 - kamienica z 1896, wg proj. Aleksandra Biborskiego (nr ez_84 na rysunku),

- 85) ul. Starowiślna 6 - kamienica z 1896, wg proj. Aleksandra Biborskiego (nr ez_85 na rysunku),
- 86) ul. Starowiślna 8 - kamienica z 1882-1884 (nr ez_86 na rysunku),
- 87) ul. Starowiślna 12 - kamienica z 1824 (nr ez_87 na rysunku),
- 88) ul. Starowiślna 14 - kamienica z 1872, wg proj. Jacka Matusińskiego (nr ez_88 na rysunku),
- 89) ul. Starowiślna 18 - kamienica z 1887, wg proj. Leopolda Tlachnana (nr ez_89 na rysunku),
- 90) ul. Starowiślna 20 - kamienica z 1889, wg proj. Jacka Matusińskiego (nr ez_90 na rysunku),
- 91) ul. Morsztynowska 1 / Wielopole 32 - kamienica z 1910, wg proj. Henryk Lamensdorfa (nr ez_91 na rysunku),
- 92) ul. Morsztynowska 4 - kamienica z ok. 1912, wg proj. Henryka Lamensdorfa (nr ez_92 na rysunku),
- 93) ul. Morsztynowska 5 / Zyblikiewicza Mikołaja 19 - kamienica z 1913, wg proj. Stanisława Trzcńskiego (nr ez_93 na rysunku),
- 94) ul. Dietla Józefa 78 / Starowiślna 22 - kamienica z 1936-1937, wg proj. Samuela Nebenzahla (nr ez_94 na rysunku),
- 95) ul. Dietla Józefa 84 / Wielopole 17a - budynek biurowy Urzędu Miasta Krakowa z 1808 (nr ez_95 na rysunku),
- 96) ul. Westerplatte 4 - kamienica z 1889, wg proj. Karola Zaremby (nr ez_96 na rysunku),
- 97) ul. Westerplatte 7 - kamienica z 1880, wg proj. Karola Zaremby (nr ez_97 na rysunku),
- 98) ul. Westerplatte 11 - pałac Walerego Rzewuskiego z zakładem fotograficznym z 1864-1867, wg proj. Feliksa Księżarskiego (nr ez_98 na rysunku),
- 99) ul. Westerplatte 12 kamienica po 1889 Jacka Matusińskiego (nr ez_99 na rysunku),
- 100) ul. Westerplatte 13 - kamienica po 1885 Jacka Matusińskiego (nr ez_100 na rysunku),
- 101) ul. Radziwiłłowska 31 - kamienica z 1896, wg proj. J. Hercoka (nr ez_101 na rysunku).

STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE

Zabytki archeologiczne zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 2187 ze zm.), to zabytki nieruchome, będące powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy będący tym wytworem.

W związku z brakiem pisma z Biura Miejskiego Konserwatora Zabytków UMK dotyczącego przystąpienia do sporządzenia mpzp obszaru „Wesoła- Zachód”, do identyfikacji stanowisk archeologicznych wykorzystano informacje zawarte w piśmie z Biura Miejskiego Konserwatora Zabytków UMK dotyczącego przystąpienia do sporządzenia mpzp obszaru „Wesoła- rejon ulicy Kopernika” [41].

Całość obszaru objętego sporządzanym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego „Wesoła – Zachód” znajduje się w granicach strefy nadzoru archeologicznego. W granicach obszaru występuje 10 stanowisk archeologicznych.

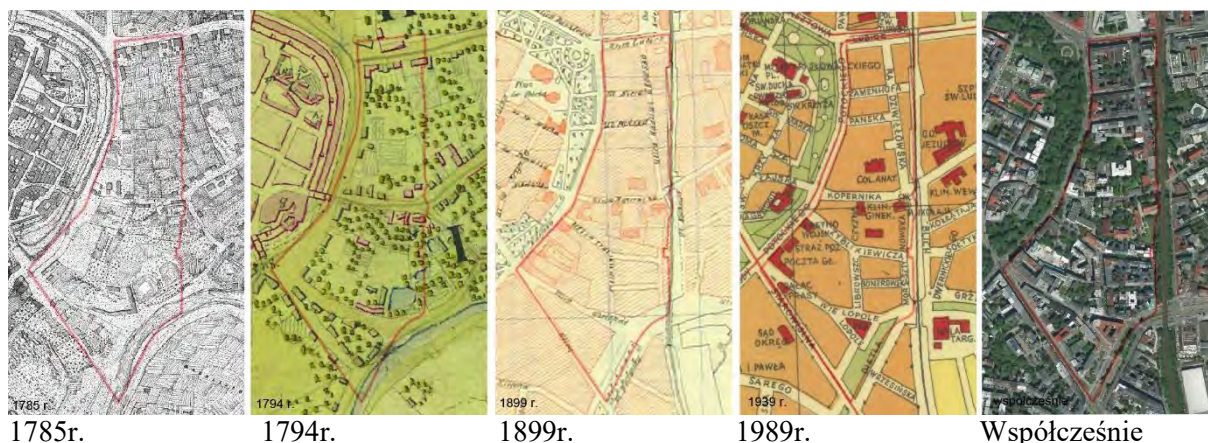
Ryc. 14 Lokalizacja stanowisk archeologicznych w granicach obszaru Wesoła – Zachód.

Opracowano w oparciu o poz. 41, 50, 65 z przytoczonej literatury.

3.6. Dotychczasowa ewolucja środowiska.

Historia Wesołej sięga czasów lokacji miasta i na przestrzeni stuleci kształtowała krajobraz od wiejskiego, z folwarkami i dworakami w otoczeniu sadów i ogrodów, przez rezydencjonalny po podmiejski. Na przełomie XVIII i XIX wieku następuje rozwój dzielnicy, który ukształtował ją do formy utrzymującej się do dzisiaj, z obiektami użyteczności publicznej w dalszym ciągu otoczonymi zielenią i ogrodami, zabudową mieszkaniową w postaci kwartałów kamienic.

Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe na potrzeby mpzp
obszaru „Wesoła – Zachód” w Krakowie

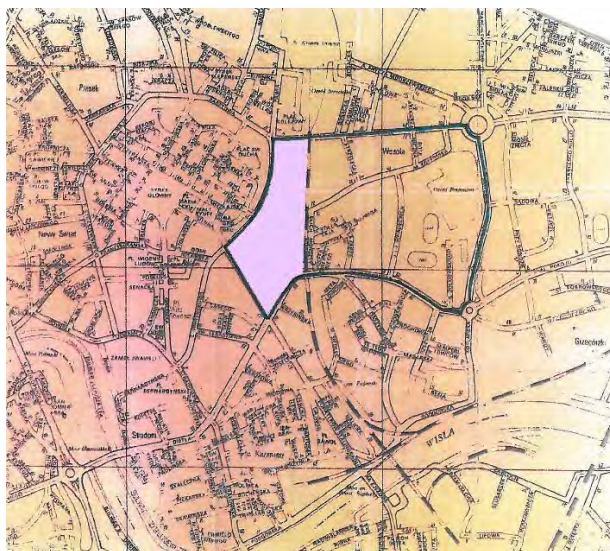
Ryc. 15 Schematy przedstawiające zmiany w zagospodarowaniu na przestrzeni lat, począwszy od 1785 r. do czasów współczesnych.

Obszar objęty sporządzanym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego obszaru „Wesoła – Zachód” zlokalizowany jest w granicach zespołu architektoniczno - urbanistycznego dzielnicy Wesoła, podlegającego ochronie z tytułu wpisu do rejestru zabytków na podstawie decyzji z dnia 16.02.1984, nr A-650.

Decyzja objęto obszar w granicach wyznaczonych ulicami:

- od północy ul. Lubicz do Ronda Mogilskiego ,
- od wschodu (od Ronda Kotlarskiego) al. Powstańców Warszawy
- od południa końcowy odcinek ul. Dietla i ul. Grzegórzecka,
- od zachodu ul. Starowiślna, na odcinku między ul. Dietla a Westerplatte.

Obszar objęty planem zlokalizowany jest w części zachodniej zespołu urbanistyczno – architektonicznego Wesoła.

Ryc. 16 Granice zespołu urbanistyczno – architektonicznego – dzielnicy Wesoła wraz z lokalizacją obszaru Wesoła – Zachód.

W fazie przedkolacyjnej kształtowanie przestrzenne omawianego obszaru miało związek z naturalnym krajobrazem: ponad skarpą powodziową (krawędzią terasy wiślanej), trakt z Krakowa na wschód (obecnie ul. Kopernika – rejon ul. Mogilskiej). Poniżej skarpy

powodziowej zlokalizowane były starorzecza ze stawami i lasy łąkowe. Rozwój Wesołej związany był z m.in. uposażeniem benedyktynów (od około 1044 ?) i kościołem św. Mikołaja (XI/XII w.), benedyktyńskim, od XIII w. parafialnym. W fazie lokacyjnej przekształcenia były związane z Wielką Lokacją Krakowa. W XIV- XVI w. Wesoła była jedną z największych i najzamożniejszych osad przedmiejskich.

Dzielnica ta od 2 połowy XIX posiadała charakter ogrodowo – wiejski i rekreacyjny. W okresie nowożytnym typową zabudową były na tym terenie dwory, folwarki, domy stawiane w otoczeniu ogrodów, sadów i sadzawek. W końcu XVIII wieku powstają na Wesołej popularne wśród Krakowian ogrody publiczne. W 1782/3 r. rozpoczynają się prace związane z założeniem Ogrodu Botanicznego, w latach 1787 – 1791 powstaje Obserwatorium Astronomiczne. Rekreacyjny charakter dzielnicy został utrwalony w 1 poł. XIX w. obok ogrodów już istniejących powstały nowe. Wesoła nadal była „zapleczem wypoczynkowym miasta”, miejscem towarzyskich spotkań Krakowian. Ruch budowlany rozpoczął się tutaj dopiero po roku 1874, a jego nasilenie przypadło na lata 80 – te XIX w. Powstały wówczas nowe ulice z zabudową mieszkaniową o wspólnych cechach stylistycznych, tworzące zwarte pierzeje oraz budynki użyteczności publicznej (szpitale, kliniki, straż pożarna, poczta i inne). W tym okresie skryształizował się zachowany do dzisiaj układ przestrzenny Wesołej. W okresie dwudziestolecia międzywojennego wzniesiono szereg monumentalnych gmachów.

Zgodnie z treścią uzasadnienia do decyzji A – 650 o wpisie do rejestru obszaru (...) teren Wesołej znajduje się we wschodniej części Krakowa, dawniej stanowił obszar przepływu Starej Wisły, Rudawy i Prądnika. Teren dzisiejszej Wesołej rozciąga się między Kleparzem, Prądnikiem Czerwonym, Olszę, Grzegórkami, Stradomiem.

Najstarszym obiektem wywodzącym się z tego okresu, a istniejącym do dziś, jest kościół św. Mikołaja, z końca XII w. Wokół kościoła powstało pierwsze osiedle okresu przedlokacyjnego, tędy przebiegał z zachodu trakt ruski, od Małego Rynku przez dzisiejsze Rondo Mogilskie, dalej na wschód a więc ulica ta jest najstarszym reliktem sieci drogowej wczesnośredniowiecznego Krakowa.

Od lokacji Krakowa w roku 1257 do końca XVI w. Wesoła powstawała w obrębie terenów miejskich wieku XVI rozwija się gospodarczy charakter dzielnicy, wzrasta znaczenie mieszczaństwa. Fundacja cmentarza ariańskiego przez Bethmann (u zbiegu dzisiejszej ul. Lubicz Kopernika). Po stronie południowej znajdowały się tereny Bonerów założycieli pierwszej rezydencji podmiejskiej (miejsce dzisiejszego ogrodu Botanicznego). Rozwija się sieć drożna, zapewne z wieku XVI pochodziła też droga do Czyżyki Mogiły (ul. Lubicz).

W latach 1587 – 1655 Wesoła zachowuje charakter ogrodowo – wiejski. Typową zabudowę stanowiły dwory, folwarki i domy w otoczeniu ogrodów, sadów i sadzawek. Rozrósł się szpital św. Mikołaja, położony w pobliżu kościoła. W roku 1631 Zygmunt III zakłada Blich. Wiek XVII wprowadza w teren Wesołej zakon Karmelitów Bosych i Jezuitów. W roku 1639 Katarzyna z Ostroga Zamoyska zakłada osadę, nadając jej nazwę Wesoła. Od czasu lokacji Wesoła miała własny urząd wójtowski. Znana jest pieczęć Wesołej z 1640r., przedstawiająca św. Jana Chrzciciela z barakiem i chorągiewką.

Po klęsce powodzi -1652, potopu szwedzkiego i działań wojennych w roku 1768, Wesoła zaczyna się gwałtownie rozwijać. Na przełomie wieku XVIII/XIX, powstają liczne obiekty użyteczności publicznej, fortyfikacje i ogrody publiczne. Okres 1815-1866 przygotował teren

na wielki ruch budowlany końca XIX w., dzięki inicjatywie prezydenta Józefa Dietla, poprzez usunięcie skutków wieloletnich zaniedbań.

Nowe budynki powstają przy ul. Kopernika, Kolejowej, Westerplatte oraz Lubicz. W latach 80-tych powstają nowe ulice Zyblikiewicza, Niecała, Zamenhoffa, Radziwiłłowska, Reja, Pańska, Skłodowskiej Curie. Wzdłuż nowych ulic trwa budowa nowych kamienic, tworząca zwarte pierzeje domów, o wspólnych cechach stylistycznych. Powstają budynki użyteczności publicznej – szpitale, straż pożarna, poczta i inne. Projektują je najwybitniejsi architekci tego okresu Jan Zawiejski, Maciej Oraczewski, Józef Sare, Władysław Ekielski, Tadeusz Stryjeński. W okresie tym skryształizowała się, zachowany do dziś układ przestrzenny dzielnicy. Lata dwudziestolecia międzywojennego reprezentują w architekturze funkcjonalizm i monumentalny klasycyzm....

W rejonie Wesołej znajduje się kilka wartościowych zespołów architektury przemysłowej, które zasługują na ochronę i wprowadzenie ład przestrzennego w ich otoczenie. Są to budynki rzeźni miejskiej, fasada dawnych zakładów Sucharda oraz browar.

Najważniejsze zespoły urbanistyczno – architektoniczne to: Ogród Botaniczny, zespół klasztorny św. Łazarza, Karmelitanek oraz zespół klinik uniwersyteckich. Wesoła poza tym, dawna dzielnica rekreacyjna, do dziś zachowała znaczną obfitość układów i zespołów zieleni na czele z niezwykle cennym Ogrodem Botanicznym podlegającym ścisłej, rezerwatowej ochronie.

FAZY PRZEKSZTAŁCENÍ PRZESTRZENNYCH WG OPRACOWANIA PN.”KONSULTACJA PROBLEMOWA DOTYCZĄCA NIEZBĘDNEGO ZAKRESU REGULACJI DO MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO W REJONIE MIĘDZY ULICAMI LUBICZ (DO LINII KOLEJOWEJ) A STAROWIŚLĄ (DO UL. DIETLA) W KRAKOWIE” [49]

Opracowanie pn. „Konsultacja problemowa dotycząca niezbędnego zakresu regulacji do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie między ulicami Lubicz (do linii kolejowej) a starowiślą (do ul. Dietla) w Krakowie” [49] wskazało XI faz przekształceń przestrzennych obszaru:

1) Faza I, przedlokacyjna (do połowy XIII w.):

„Początki stałego osadnictwa przy krawędzi terasy ponad terenami zalewowymi dolin Wisły i Prądnika sięgają wczesnego średniowiecza. Prowadził tędy, krawędzią szkarpy, w rejonie dzisiejszej ul. Kopernika, szlak z Krakowa na Ruś. Na przełomie wieków XI i XII tereny te należały zapewne do biskupstwa i tynieckiego opactwa Benedyktynów, z którego działalnością można wiązać fundację romańskiego kościoła pw. Św. Mikołaja, usytuowanego przy wspomnianym trakcie. Rzut kościoła – niewielkiej, jednonawowej budowli z prostokątnym prezbiterium – ustaliły badania archeologiczno-architektoniczne pod kierunkiem arch. Waldemara Niewaldy. Zasięg tego układu osadniczego od strony zachodniej wyznaczał prawdopodobnie gródek, adaptowany w dobie Wielkiej Lokacji Krakowa (1257) jako warowna siedziba wójtów krakowskich”.

2) Faza II, Wielka Lokacja Krakowa z 1257 r.:

„Wielką Lokację Krakowa zapewne około połowy XIII w. poprzedziło uporządkowanie stosunków własnościowych, polegające tu na odzyskaniu przez panującego (księcia Bolesława Wstydliwego) części uposażenia kościelnego (po rzekę Prądnik, uchodzącą wówczas do Wisły po wschodniej stronie kościoła św. Mikołaja, w rejonie zbiegu dzisiejszych ulic Blich i Grzegórzeckiej). W rezultacie w przywileju lokacyjnym Krakowa z roku 1257 zapisano, że uposażenie miasta sięga na wschód po rzekę Prądnik. Konsekwencją było przekształcenie osady przy kościele św. Mikołaja w przedmieście Krakowa. Układ urbanistyczny miasta lokacyjnego doby bolesławowskiej sięgał po stronie wschodniej do dzisiejszej ul. Św. Krzyża; włączenie do miasta wspomnianego gródka wójtowskiego nastąpiło około roku 1312 w ramach represji Władysława Łokietka po buncie wójta Alberta.

W obrębie przedmieścia zwanego od przelomu wieków XIII i XIV „przed brama Mikołajską” rozwijały się funkcje istotne dla miasta: blechy (relikt w dzisiejszej nazwie ul. Blich), rzeźnia miejska (Kutelhof – Kotłowe), młyny (przy młynówkach Prądnika i Rudawy)”.

3) Faza III, późnośredniowieczna, XV w.:

„Okres ten przyniósł wyodrębnienie na terenie Przedmieścia przed Mikołajską Bramą dwóch rejonów. Od południa był to Brzeg Miejski, związany z Nową Bramą (u wylotu ul. Siennej), rozciągający się od młynówki Rudawy (dominikańskiej) do brzegu Wisły (gdzie mieściła się przystań; jest to rejon dzisiejszej ul. Starowiślniej - do plant Dietlowskich) i Wielopola; od południa granicę wyznaczał końcowy odcinek Młynówki Królewskiej (czytelny do dzisiaj po południowej stronie obecnej ul. Św. Sebastiana). Znajdowała się tutaj miejska łąka, nazywana od XVI w. od zlokalizowanego tutaj – na wyspie wiślanego starorzecza – kościoła szpitalnego – Łąką św. Sebastiana. Po stronie północnej wyodrębniło się przedmieście określane jako Wielki Wał lub Wał Królewski, z przedmiejską zabudową, rozciągającą się wzdłuż wysokiego wału ziemnego, wzmacniającego fortyfikacje Krakowa na odcinku od Barbakanu Bramy Floriańskiej do Bramy Mikołajskiej (dziś rejon wschodniego odcinka ul. Basztowej i ul. Westerplatte}, usypanego w ramach modernizacji systemu obronnego Krakowa w końcu XV wieku”.

4) Faza IV, nowożytna, XVI – połowa XVII w.:

„Na przelomie wieków XV i XVI Seweryn Bethman zwany Zeyfrydem (zm. 1515) był posiadaczem znacznej części przedmieścia przed Mikołajską Bramą i łąk miejskich na Prądniku. Po jego śmierci własność ta uległa podziałowi. Część południowa przeszła w ręce Bonerów (w 1532 r. wzmiankowano tu willę, w 1559 r. – zapewne w tejże willi – mieścił się zbór kalwiński). Część północną i rejon Wielkiego Wału odziedziczyła córka Bethmana, Barbara Wuzmanowa, a po niej jej córka Katarzyna Michlerowa. W roku 1587 ta ostatnia sprzedała swą majątność Mikołajowi Wolskiemu, który w końcu XVI w. odsprzedał Wielki Wał księciu Słuckiemu. Nieco później, w roku 1605, biskup Samuel Maciejowski przekazał Karmelitom Bosym dawny ogród bonerowski ze zbozem. Karmelici część dóbr sprzedali Janowi Ocieskiemu, po śmierci którego w 1620 r. posiadłość przeszła w ręce Zamoyskich. W 1630 r.

Katarzyna Zamoyska, żona kanclerza wielkiego koronnego Tomasza Zamoyskiego, lokowała Wesołą jako miasteczko prywatne; akt ten potwierdził Władysław IV w 1648 r.

W 1634 r. rozpoczęto budowę zespołu Karmelitów Bosych przy dzisiejszej ul. Kopernika; zakonnicy przenieśli się tutaj z podmokłego terenu ofiarowanego im – jak wspomniano – w roku 1605.”

5) Faza V, nowożytna (późna), poł. XVII – XVIII w.:

„Zniszczenie przedmieść krakowskich podczas „potopu” szwedzkiego lat 1655-1657 zapoczątkowało kolejną fazę w dziejach omawianego terenu. Cechowała się ona kształtowaniem kolejnych własności prywatnych i kolejnymi fundacjami kościelnymi.

W roku 1670 na terenach przyległych do Wesołej, w rejonie drogi do Mogiły i części Wielkiego Wału, lokowana została jurydyka Lubicz jako prywatne miasto rodziny Gotkowskich herbu Lubicz. Uzyskała ona układ urbanistyczny zbliżony do półwsia, z jednostronną zabudową po południowej stronie wspomnianej drogi (dzisiejszej ul. Lubicz), z działkami sięgającymi do granicy z Wesołą. W roku 1778 jurydyka przeszła na własność Morsztynów; nosiła wówczas nazwę Morsztynowskie.

W siedemdziesiątych latach XVIII w. nastąpił podział jurydyki Wesoła. W 1772 r. wyodrębniło się Wielopole (w obrębie Brzegu Miejskiego), w roku 1774 jurydyka Radziwiłłowska. Na terenie Wesołej znajdowały się też inne, mniejsze własności, w tym posiadłość Czartoryskich (tzw. Czerwony Pałac) z ogrodem (teren późniejszego Obserwatorium Astronomicznego i Ogrodu Botanicznego), którą od 1751 r. do kasaty w roku 1772 dzierżyli jezuita. Przy drodze biegnącej wzdłuż Wielkiego Wału istniały także rezydencje podmiejskie we ogrodach. Jedną z nich {potem adaptowana na pałac Pusłowskich (dziś ul. Westerplatte 11, patrz dalej) posiadał w XVIII w. W. Bartsch, bogaty mieszczanin krakowski.

Nastąpił charakterystyczny dla miasta w dobie upadku rozwój własności kościelnej i inwestycji kościelnych. Po „potopie” szwedzkim odbudowano kościoły św. Mikołaja (uprzednio w formie gotyckiej z XV w.) i kaplicę św. Gertrudy, kontynuowano budowę zespołu klasztornego Karmelitów Bosych z kościołem pw. Niepokalanego Poczęcia N. P. Marii (prace ukończono w roku 1683), w latach 1715-1738 powstał przy dzisiejszej ul. Kopernika kolejny zespół karmelitański – klasztor Karmelitanek Bosych z kościołem pw. św. Teresy.”

6) Faza VI, próby powstrzymania regresu w ostatnich latach Rzeczypospolitej, 1779 – 1795:

„W fazie tej wyróżniają się dwa zjawiska: efekty kółtajowskiej reformy krakowskiego Uniwersytetu jako Szkoły Głównej Koronnej oraz walka o włączenie podmiejskich jurydyk (wraz z satelitarnymi miastami) do Krakowa.

W roku 1779 dawna własność jezuita (poprzednio rezydencja Czartoryskich) przekazana została Uniwersytetowi dla utworzenia Obserwatorium Astronomicznego i Ogrodu Botanicznego. Przebudowa willi dla Obserwatorium miała miejsce w latach 1787-1792, zapewne według projektu warszawskiego architekta Jakuba Kubickiego, pod kierunkiem miejscowego budowniczego Feliksa Radwańskiego starszego. Nieco wcześniej (1783) ogród przy willi przekształcono w Ogród Botaniczny, którego program opracował Ludwik Zejszner. Obie te inwestycje zapisały się na trwale w dziejach polskiej i europejskiej nauki.

Późniejszą karierę Wesołej jako dzielnicy szpitalnej zapoczątkowała w roku 1787 sprzedaż zespołu klasztoru Karmelitów w celu urządzenia tu w następnym roku Szpitala Generalnego pw. św. Łazarza.

Walkę o włączenie jurydyk podmiejskich i miast satelitarnych do Krakowa zapoczątkowała sejmowa ustawa o miastach z 1791 r.; Wesoła wraz z Brzegiem Miejskim, Lubiczem i Kleparzem znalazła się w granicach IV cyrkułu miejskiego. Próba odwrócenia ego procesu podjęta przez sejm grodzieński zahamowana została decyzją Tadeusza Kościuszki w roku 1794. Jednocześnie istotnym elementem dla późniejszego kształtowania urbanistycznego stały się okopy kościuszkowskie na przedpolach miasta, przebiegające tu po wschodniej stronie Wesołej. Ostateczne łączenie miast satelitarnych, jurydyk i przedmieść do Krakowa przyniosły dopiero rządy austriackie w roku 1800.

Z funkcjami nowoczesnego miasta związane było założenie w roku 1792 ogrodu „rozrywkowego” (czyli parku publicznego) Krzyżanowskiego i Beyma, zlokalizowanego na Wesołej, w sąsiedztwie dawnej jurydyki Lubicz (rejon dzisiejszej ul. Marii Curie-Skłodowskiej).”

7) Faza VII, rozwój Wesołej jako dzielnicy Krakowa w dobie Wolnego Miasta, 1815 – 1846:

„Okres Wolnego Miasta przynosi próby regulacji omawianych terenów w ramach „Planu upiększania Wesołej i Kleparza” z roku 1836 opracowanego przez Tomasza Majewskiego, Ignacego Hercoka i Bogumiła Trennera. Dawną jurydykę Strzelnica i sąsiedni Lubicz włączono do Wesołej, jako tzw. Nową Wesołą. Na tym terenie wyznaczono monumentalną „trójść” mogiłą (dzisiejsze ulice Lubicz i Topolowa oraz Kopernika zbiegające się promieniście w rejonie dzisiejszego Ronda Mogińskiego).

Wspomniany wyżej plan porządkował także romantyczną tendencję do powstania wokół Plant willi i pałacyków wykorzystujących sąsiedztwo zieleni miejskiego Parku otaczającego Stare Miasto. Jednym z nich była posiadłość Sykstusa Lewkowicza dawniejsza własność Bartscha, przy dzisiejszej ul Westerplatte 10 (później plac Pusłowskich), przebudowana przez architekta Szczepana Humberta. Ten sam obiekt został przebudowany i rozbudowany ponownie w 1845 r dla nowego właściciela Ludwika de Laveaux

Istotne znaczenie miała decyzja o lokalizacji dworca kolejowego na terenie Nowej Wesołej. Linia kolejowa otwarta została w 1846 r., już po upadku Wolnego Miasta, które zostało włączone do Galicji. Kolej odcięła zachodnią część Nowej Wesołej, która wraz z dawnym przedmieściem kleparskim Szlak utworzyła odrębną dzielnicę katastralną Warszawskie.

W latach 1820-1822, w miejscu wcześniej już likwidowanych fortyfikacji Krakowa, realizowane były – według projektów Felisa Radwańskiego starszego – Planty. Zakładanie odcinka przy Wesołej łączyło się z plantowaniem Wielkiego Wału. Do roku 1833 w rejonie okopów kościuszkowskich urządzano okopy akcyzowe, wyznaczające ówczesne granice Krakowa.”

8) Faza VIII, okres bezpośrednich rządów austriackich, 1846 – 1866:

„Z okresem tym wiąże się przede wszystkim pierwszy etap kształtowania austriackiej Twierdzy Kraków. Jako jedna z pierwszych powstała Luneta Grzegorzeczka, wysunięta przed

okopy Wolnego Miasta (rejon późniejszej fabryki Zieleniewskiego). W latach 1856-1859 realizowano poligonalno-bastionowy rdzeń Twierdzy, w obrębie której znalazła się również Wesoła. Do rdzenia tego należały bastiony Mogilski (V) i Grzegórzecki (VI). Na kształtowanie dzielnicy decydujący wpływ miało jej przecięcie przez przedłużoną w roku 1855 linię kolejową prowadzoną na wysokim nasypie do mostu na Starej Wiśle (pierwotny, prowizoryczny, został w 1863 r. zastąpiony przez obecny, murowany).

Działki między Plantami a nasypem kolejowym poddane zostały procesowi coraz silniejszej integracji z historycznym centrum Krakowa, co było zgodne z procesem urbanistycznego rozwoju Krakowa w wieku XIX; zjawisko to – wówczas zapoczątkowane - trwać i nasilać się będzie w fazach następnych, do początku XX wieku. Proces polegał na rozszerzeniu zasięgu zabudowy miejskiej na teren dawnych przedmieść i jurydyk, jako jedyne obszary możliwego do prowadzenia inwestycji. Wynikało to z rygorów wojskowych, będących konsekwencją przekształcenia miasta w twierdzę austriacką. Twierdza Kraków poprzez zakazy i system tzw. „rewersów demolacyjnych” wykluczała rozbudowę miasta poza obwód wałów fortecznego rdzenia i wymuszała intensyfikację zabudowy wewnątrz pierścienia fortyfikacji, czyli praktycznie na terenie między zabudową staromiejską a wałami. Na tak ograniczonym obszarze następował proces parcelacji dawnych ogrodów i terenów słabo zainwestowanych.”

9) Faza IX, okres wielkomiejskiego rozwoju Krakowa w dobie autonomii galicyjskiej, 1866 – 1918:

„Rozpoczęte po połowie XIX w. procesy urbanizacyjne w obrębie Twierdzy Kraków nasiliły się w dobie „autonomicznej”, m. in. za sprawą znacznych swobód politycznych, które oddziaływały na prosperity miasta. Na terenie Wesołej szczególnie intensywnie proces ten przebiegał między Plantami a nasypem linii kolejowej. Wytoczono tu – na terenie dawnych ogrodów - nowe ulice i działki budowlane.

Na terenie zespołu pałacowo – ogrodowego na Lubiczu nastąpiła parcelacja, którą przeprowadził budowniczy Jan Łapiński, który nabył posesję od Edwarda Stehlika, znanego architekta i rzeźbiarza, czynnego po połowie wieku XIX. Jan Łapiński występując w roli przedsiębiorcy budowlanego (dewelopera) podzielił swą posesję na mniejsze działki, budując najpierw (1885) w części frontowej, od strony ulicy Lubicz, dwa duże, podobne budynki (Dz. VI, l s. 4 i 6, Lubicz 3 i 5): jeden z nich - to Hotel Europejski, o doskonałej lokalizacji blisko dworca kolejowego. Na zapleczu staraniem Łapińskiego wytyczona została ulica (1887/1888), zapewniająca dostęp do siedmiu wznoszonych tu od nowa budynków. Ulica ta, prostopadła do ul. Kolejowej (obecnej Westerplatte), była pierwotnie ślepyim sięgaczem, dzięki czemu zyskała w roku 1890 nazwę Niecałej. Jej wytyczenie było obwarowane zastrzeżeniem Magistratu, o konieczności przekazania drogi na własność publiczną, co zostało dopełnione w 1897 r. Od 1931 r. ulica ta nosi imię Ludwika Zamenhofa.

Podobną akcję parcelacyjną, z wyznaczeniem nowych działek budowlanych i powstaniem nowej ulicy Pańskiej (dziś Skłodowskiej-Curie), równoległej do ulicy Niecałej, odnotować należy w obrębie sąsiedniej posesji od strony południowej, czyli dawnego Ogrodu Krzyżanowskiego, miejsca rekreacji dobrze znanego w czasach Wolnego Miasta Krakowa. Ogród ten na przelomie trzeciej i czwartej ćwierci XIX wieku był w posiadaniu rodziny Małachowskich, od których nabyła go spółka developerska, złożona z architekta Wandalina Beringera, Maksymiliana Ehrenpreisa, Leona Hochstima, Leona Horowitza i Eleonory

Merzowej. W roku 1890 w ramach parcelacji Ogrodu Krzyżanowskiego wytyczono nie tylko ul Pańską, ale także prostopadła do niej ulicę Radziwiłłowską, równoległą do ulicy Kolejowej (Westerplatte) i nasypu kolejowego. Ta nowa ulica, przecinająca starsze działki na Wesołej, nie naruszyła układu dawnej dużej parceli po założeniu pałacowo-ogrodowym na Lubiczu, która była własnością Łapińskiego. Ulica Radziwiłłowska bowiem wytrasowana została na granicy jego posesji i działki sąsiedniej (od wschodu), która w trzeciej ćwierci XIX wieku stanowiła własność Baruchów (obecnie Lubicz 7 i 9). W rezultacie powyższych podziałów ulica Radziwiłłowska wyznaczyła także boczną granicę działki kamienicy przy ul. Zamenhofska 9.

W procesach urbanistycznych drugiej połowy XIX wieku w Krakowie, polegających na wytyczaniu nowych ulic i działek pod zabudowę, zespół ulicy Niecałej (Zamenhofska) wyróżnia się specyficznie, dzięki istnieniu w obu pierzejach tej ulicy identycznych domów, wzniesionych na podstawie powtarzalnego projektu wzorcowego, opracowanego przez właściciela całości, który był zarazem fachowym budowniczym. Standaryzacja i jednorodność tego zespołu zabudowy nie miała do czasu jego powstania skali porównywalnej w Krakowie.

Na analizowanym obszarze nowe ulice wytyczono też na terenie dawnego Brzegu Miejskiego. Dawna Jurydyka Wielopole, w 1 poł. XIX własność Librowskich została rozparcelowana, z wytyczeniem ulic i działek budowlanych. Poprzedziło to zasypanie stawów dawnych starorzeczy. Powstały tu ulice Librowszczyzna, Morsztynowska i Bonerowska oraz Zyblikiewicza. Regulacji uległa także ulica Wielopole, która została wyprostowana w rejonie dawnej przystani rzecznej, jaka istniała nad Starą Wisłą. Powstał tu trójkątny plac, rejestrowany przez plan miasta z lat 80 -tych XIX w, Nieco potem w jego obrębie wytyczono dużą trójkątną działkę potem zabudowana przez gmach PKO.

Istotnym zjawiskiem dla Wesołej był dalszy rozwój klinik uniwersyteckich po wschodniej stronie linii kolejowej. Rozproszone w zieleni budynki klinik, wraz ze starszymi zespołami kościelnymi, również związanymi z zielenią, określiły zachowany do dzisiaj urbanistyczny i funkcjonalny charakter ulicy Kopernika, głównej osi tego założenia.

Przeobrażeniom ulegała zabudowa przy ulicach zwróconych do Plant, a więc na omawianym terenie zabudowa przy ul. Kolejowej (obecnej Westerplatte). Wobec deficytu terenów budowlanych w mieście ściśniętym wałem austriackiej twierdzy, koncepcja zagospodarowania lansowana od czasów Wolnego Miasta – z zabudową w postaci wolnostojących pałacyków w zieleni ogrodów – nie była w pełni możliwa do utrzymania. Realizowały ją nadal pałace Pusłowskich i Judkiewicza oraz dom własny i atelier fotograficzne Walerego Rzewuskiego. W tej samej konwencji zrealizowano budynek Kasyna Oficerskiego przy dzisiejszej ul. Zyblikiewicza (narożnik ul. Westerplatte). Ulicę zdominowała jednak zabudowa monumentalna, w tym wielkie, wznoszone na dużych działkach gmachy użyteczności publicznej (budynki Straży Pożarnej, Cechu Rzeźników „Na Kotłowym”, Poczty Głównej) i okazałe kamienice.

Wysoki standard inwestycji użyteczności publicznej tego okresu potwierdziła budowa wiaduktu kolejowego w biegu ul. Lubicz, zaprojektowanego przez arch. Teodora Talowskiego (1898).

Dla dalszego rozwoju miasta istotne znaczenie miało kształtowanie Wielkiego Krakowa (od roku 1909), poprzedzone splantowaniem wału austriackiej twierdzy i znacznym

ograniczeniem restrykcji dla inwestycji na przedpolu miasta. Dla omawianego obszaru zmiany te nie miały tak fundamentalnego znaczenia, jak dla terenów po wschodniej stronie miasta.

Pierwsze lata XX wieku – to także realizacje o wybitnej randze artystycznej. W latach 1904-1905 Stanisław Wyspiański w duchu „nowej sztuki” kształtował wnętrza i wyposażenie budynku Towarzystwa Lekarskiego przy ul. Radziwiłłowskiej 4. Nieco później, od roku 1912, trwała budowa kompleksu kościoła Jezuitów przy ul. Kopernika (arch. Franciszek Mączyński), który wraz z wyposażeniem stał się najpełniejszą manifestacją sztuki Młodej Polski w skali Krakowa. Wieża kościelna – to nowa, ambitna dominanta w panoramie całego miasta.

10) Faza X, okres międzywojenny, 1918-1939

„Procesy rozpoczęte w wielkomięjskiej fazie z przełomu stuleci XIX i XX były kontynuowane w okresie międzywojennym. Ich przejawem było powstanie okazałych obiektów użyteczności publicznej: „Bazaru Polskiego” (pierwszego, niedoszonego domu towarowego w Krakowie, potem siedziby Ilustrowanego Kuriera Codziennego) w roku 1921, a przede wszystkim budowa monumentalnego gmachu Banku PKO projektu arch. Adolfa Szyszko-Bohusza (1926). Prawie równocześnie architekt ten wzniósł wieloskrzydłowy budynek mieszkalny dla pracowników PKO, z wewnętrznym dziedzińcem. Istotne, aczkolwiek mniejsze znaczenie dla miejskiego krajobrazu, miała modernizacja elewacji i bryły gmachu Poczty Głównej, wówczas pozbawionego historyzującego detalu.”

11) Faza XI, okres po II wojnie światowej (od 1945)

„Ostatnie kilkadziesiąt lat nie przyniosło istotnych przekształceń na omawianym terenie. Jedyłą poważniejszą inwestycją była budowa „Dому Turysty” (dzisiaj hotel „Wyspiański”) przy ul. Westerplatte, na historycznej granicy między Wesołą a Brzegiem Miejskim (to jest na szarpie, częściowo ponad, częściowo poniżej terasy zalewowej).

Okres końca XX i początku XXI wieku przyniósł powstanie zabudowy „plombowej” w postaci hoteli przy ul. Wielopole (jako skrzydeł dobudowanych do pałacu Pareńskich) oraz przy ul. Radziwiłłowskiej 3.

Lata dziewięćdziesiąte XX w. zapoczątkowały rewaloryzację szpitalnych i sakralnych zespołów zabudowy przy ul. Kopernika, realizowaną – do dzisiaj – staraniem Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa.”

3.7. Stan zagospodarowania i użytkowania środowiska przyrodniczego.

Analizowany obszar, stanowiący część ścisłego centrum Krakowa, charakteryzuje się śródmiejską zabudową kwartałową.

Jest to obszar intensywnie zabudowany i zdefiniowany przestrzennie, stanowiący fragment koncentryczno - promienistej struktury urbanistycznej XIX i XX wiecznego Krakowa. Struktura ta opiera się na systemie obwodnic i promieniście rozchodzących się ulic, obudowanych zabudową pierzejową i tworzących kwartały, we wnętrzach których występują zespoły zieleni przydomowej i ogrodowej.

Znajduje się tu historyczna zabudowa XIX i początku XX wieku – kamienice mieszkalne, z usługami zlokalizowanymi w parterach i budynki użyteczności publicznej. Nieliczne tereny wolne od zabudowy stanowią zieleń urządzoną towarzyszącą obiektom

budowlanym. Znakomita większość występującej w obszarze zabudowy ujęta jest w Ewidencji Zabytków Miasta Krakowa, z czego kilkadziesiąt obiektów jest wpisanych do Rejestru Zabytków. Są to zabytki o bardzo wysokich walorach zarówno w zakresie kompozycji przestrzennej jak i z powodu wartości poszczególnych obiektów i zespołów zabudowy. Zabytki te reprezentujące przede wszystkim historyzm i modernizm, nierzadko stanowią jedne z najwybitniejszych w skali miasta przykładów cech stylowych, charakterystycznych dla danej epoki. Należy tu wspomnieć wybitne obiekty architektury użyteczności publicznej z przełomu XIX/XX i początku XX w., realizowane jako obudowa „ringu” krakowskiego i będące świadectwem ówczesnego rozmachu w rozbudowie Miasta (m.in. Poczta Główna, koszary Straży Pożarnej, Bank Polski, Pałac Prasy).

Uzupełnieniem zagospodarowania terenu jest zieleń w postaci skwerów oraz skupisk drzew i krzewów omówione szczegółowo w rozdziale 3.1.7.

Obszar „Wesoła – Zachód” posiada dobrze rozwiniętą sieć infrastruktury technicznej. Sieć pokrywa równomiernie cały obszar.

System zaopatrzenia w wodę

Obszar znajduje się w zasięgu obsługi miejskiej sieci wodociągowej, eksploatowanej przez MPWiK S.A. w Krakowie. Strefą zasilania obszaru jest Zbiornik Dobczycki na rzece Rabie (Zakład Uzdatniania Wody Raba), Rudawa, Bielany. Sieci wodociągowe o średnicy $\varnothing 300\text{mm}$ zlokalizowane są w ul. Westerplatte i ul. Wielopole. i ul. Grzegórzeckiej.

System odprowadzania ścieków i wód opadowych

Obszar znajduje się w zasięgu miejskiej sieci kanalizacyjnej, pracującej w oparciu o system ogólnospławny, eksploatowanej przez MPWiK S.A. w Krakowie. Kolektory kanalizacyjne zlokalizowane są w ulicach. Znaczna część kanałów cechuje się dużymi średnicami.

System gazowniczy

W granicach opracowania znajdują się sieci gazowe niskiego i średniego ciśnienia.

System elektroenergetyczny

Źródłem zasilania w energię elektryczną są stacje transformatorowe 15/0,4 kV, poprzez linie elektroenergetyczne średniego i niskiego napięcia.

System ciepłowniczy

Obszar częściowo znajduje się w zasięgu miejskiego systemu ciepłowniczego miasta Krakowa. Z miejskiej sieci ciepłowniczej korzystają niektóre budynki w centralnej jego części. Pozostałe, budynki ogrzewane są w oparciu o kotłownie gazowe lub paleniska węglowe.

Przy opisie stanu zagospodarowania wykorzystano pozycję 5 z przywołanej literatury.

4. Jakość środowiska i jego zagrożenia.

4.1. Stan jakości powietrza.

Jakość powietrza w województwie małopolskim jest monitorowana przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie. Celem oceny jakości powietrza jest uzyskanie informacji o stężeniach zanieczyszczeń na obszarze poszczególnych stref tj.: Aglomeracji Krakowskiej, miasta Tarnów, strefy małopolskiej, w zakresie umożliwiającym [47]:

- *Dokonanie klasyfikacji stref, według określonych kryteriów (poziom dopuszczalny substancji, poziom docelowy, poziom celu długoterminowego), których wartości zostały określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z 24 sierpnia 2012 roku w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1031). Dla wszystkich zanieczyszczeń są to wartości zgodne z dyrektywami 2008/50/WE i 2004/107/WE. Wynik klasyfikacji jest podstawą do określenia potrzeby podjęcia i prowadzenia działań na rzecz poprawy jakości powietrza w danej strefie (w tym opracowywania programów ochrony powietrza POP).*
- *Uzyskanie informacji o przestrzennych rozkładach stężeń zanieczyszczeń na obszarze strefy, w zakresie umożliwiającym wskazanie obszarów przekroczeń wartości kryterialnych oraz określenie poziomów stężeń występujących na tych obszarach. Informacje te są niezbędne do określenia obszarów wymagających podjęcia działań na rzecz poprawy jakości powietrza (redukcji stężeń zanieczyszczeń) lub, w przypadku uznania posiadanych informacji za niewystarczające – do przeprowadzenia dodatkowych badań we wskazanych rejonach.*
- *Wskazanie prawdopodobnych przyczyn występowania ponadnormatywnych stężeń zanieczyszczeń w określonych rejonach (w zakresie możliwym do uzyskania na podstawie posiadanych informacji).*

Klasyfikację stref wykonano oddzielnie dla dwóch grup kryteriów tj.: określonych w celu ochrony zdrowia dla obszaru zwykłego (Z) oraz określonych w celu ochrony roślin (dla obszaru województwa z wyłączeniem aglomeracji oraz miast powyżej 100 tys. mieszkańców, co oznacza wyłączenie aglomeracji krakowskiej).

Klasyfikację stref zgodnie z kryterium ochrony zdrowia wykonuje się dla następujących zanieczyszczeń: SO₂, NO₂, CO, C₆H₆, O₃, pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu PM_{2,5} oraz ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu w pyle PM₁₀, natomiast klasyfikację stref zgodnie z kryterium ochrony roślin dla następujących zanieczyszczeń: SO₂, NO_x i ozonu.

Aglomeracja Krakowska zgodnie z wynikiem rocznej oceny jakości powietrza w województwie małopolskim w 2017 roku została zakwalifikowana do klasy C/D2 zgodnie z klasyfikacją dla kryterium ochrony zdrowia ze względu na stężenia substancji:

- B(a)P – stężenie średnie w roku kalendarzowym,
- NO₂ – stężenie średnie w roku kalendarzowym,
- PM₁₀ – stężenie 24-godzinne,
- PM₁₀ – stężenie średnie w roku kalendarzowym,
- PM_{2,5} – stężenie średnie w roku kalendarzowym,
- O₃ – max. Średnia 8-godz. w ciągu doby (D2 - poziom celu długoterminowego).

Ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM_{2,5} – II faza obowiązująca od 2020 roku Aglomeracja Krakowska została zakwalifikowana do klasy C1.

Powyższe wyniki potwierdziły trend występujący w latach ubiegłych tj. przekroczenia dopuszczalnych i docelowych poziomów stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5}, benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM₁₀ oraz dwutlenku azotu. Wskazuje to na konieczność realizacji działań określonych w Programie ochrony powietrza dla województwa

małopolskiego wdrożonego uchwałą Nr XXXII/451/17 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 22.01.2017 roku.

Stan jakości powietrza w analizowanym obszarze jest bardzo dobrze poznany z racji zlokalizowanej tu, przy ul. Dietla stacji pomiarowej. Jest to stacja komunikacyjna, położona w zabudowie śródmiejskiej, przy ruchliwym ciągu komunikacyjnym. Można przyjąć, że dane z niej są adekwatne do stężeń zanieczyszczeń powietrza na całym omawianym obszarze.

W poniższych tabelach przedstawiono wyniki pomiarów zanieczyszczeń powietrza z przywołanej stacji pochodzące z okresu 2016 -2018 (brak danych z lat wcześniejszych) natomiast na wykresach zawarto dane z roku 2017.

Parametr	Poziom dopuszcz. substancji w powietrzu (norma) [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	Miesiąc												Wartość średnia
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Dwutlenek azotu (NO_2)	40	38	36	45	44	38	36	34	46	44	49	41	42	41
Tlenki azotu (NO_x)	30	118	69	94	80	67	65	61	88	92	141	149	122	96
Pył zawieszony (PM_{10})	40	57	63	75	54	36	31	27	30	33	58	57	40	47

Tabela 2. Wyniki pomiarów zanieczyszczeń powietrza ze stacji Kraków – ul. Dietla, 2018 r.

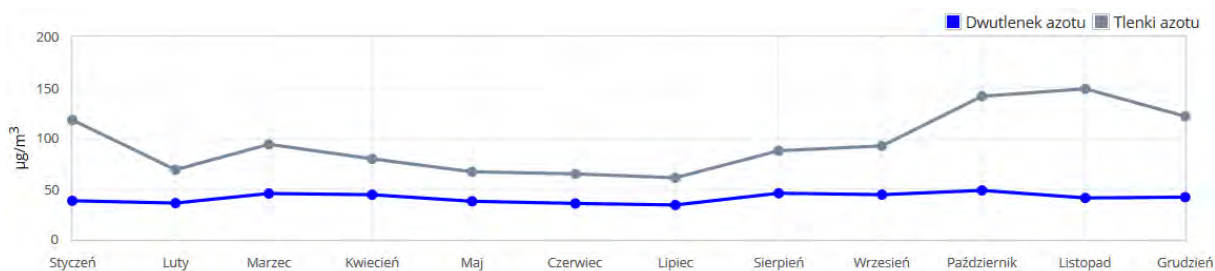
Parametr	Poziom dopuszcz. substancji w powietrzu (norma) [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	Miesiąc												Wartość średnia
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Dwutlenek azotu (NO_2)	40	59	54	47	41	40	39	36	42	36	32	37	37	42
Tlenki azotu (NO_x)	30	161	131	109	86	86	80	79	82	89	79	116	94	99
Pył zawieszony (PM_{10})	40	125	86	56	35	28	28	26	31	28	40	53	49	49

Tabela 3. Wyniki pomiarów zanieczyszczeń powietrza ze stacji Kraków – ul. Dietla, 2017 r.

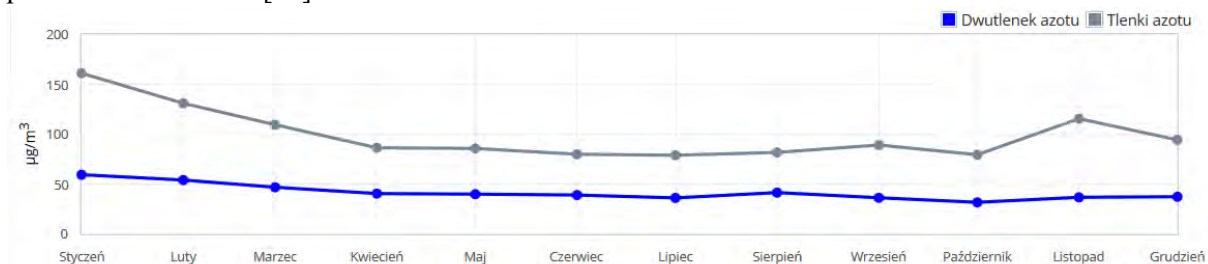
Parametr	Poziom dopuszcz. substancji w powietrzu (norma) [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	Miesiąc												Wartość średnia
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Dwutlenek azotu (NO_2)	40	48	45	42	49	48	46	38	43	54	39	46	40	45
Tlenki azotu (NO_x)	30	136	104	88	99	88	82	66	81	123	116	156	101	103
Pył zawieszony (PM_{10})	40	89	50	57	56	40	32	25	27	44	40	61	62	49

Tabela 4. Wyniki pomiarów zanieczyszczeń powietrza ze stacji Kraków – ul. Dietla, 2016 r.

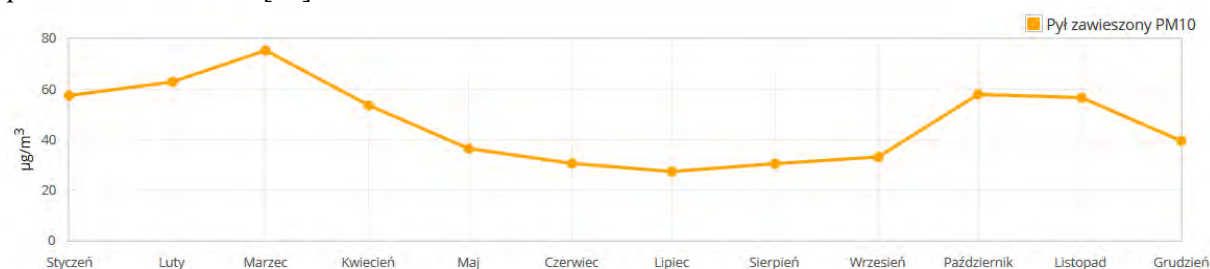
Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe na potrzeby mpzp
obszaru „Wesoła – Zachód” w Krakowie

Ryc.17 Stężenie dwutlenku azotu i tlenków azotu w poszczególnych miesiącach 2018 roku – stacja pomiarowa ul. Dietla [57].

Ryc.18 Stężenie dwutlenku azotu i tlenków azotu w poszczególnych miesiącach 2017 roku – stacja pomiarowa ul. Dietla [57].

Ryc. 19 Stężenie pyłu zawieszonego PM10 w poszczególnych miesiącach 2018 roku – stacja pomiarowa ul. Dietla [57].

Ryc. 20 Stężenie pyłu zawieszonego PM10 w poszczególnych miesiącach 2017 roku – stacja pomiarowa ul. Dietla [57].

W omawianym obszarze wyraźnie utrzymują się przekroczenia norm dla badanych zanieczyszczeń tj. pyłu zawieszonego PM10, dwutlenku azotu NO₂ oraz tlenków azotu NO_x. Średnie roczne wartości są na porównywalnych poziomach, z nieznaczną tendencją spadkową na przestrzeni lat. Wyższe stężenia analizowanych substancji (PM10 i NO_x) występują w miesiącach zimowych (najczęściej październik- kwiecień), co ma bezpośredni związek z oddziaływaniem emisji związanych z indywidualnym ogrzewaniem budynków. Znacznie niższe poziomy zanieczyszczeń występują w miesiącach ciepłych. Stężenia NO₂ są zróżnicowane w całym roku i trudno jest wskazać widoczny trend. Na stacji nie badano stężenia dwutlenku

siarki oraz benzenu. Analizując dane z innych stacji w Krakowie (Kraków- Kurdwanów, Nowa Huta) można stwierdzić, że poziomy pierwszej substancji nie przekroczyły dopuszczalnych norm, natomiast roczne stężenia bezno(a)pirenu w PM10 (stacja Aleja Krasińskiego, Nowa Huta) przekroczyły średnioroczne dopuszczalne stężenia.

Czynnikiem potęgującym złą jakość powietrza są także niekorzystne warunki klimatyczne/ meteorologiczne oraz napływ mas powietrza z terenów sąsiednich.

Istotne jest to, że Aglomeracja Krakowska jest liderem we wdrażaniu Programu ochrony powietrza w województwie małopolskim. Inwestycje z zakresu ograniczenia emisji powierzchniowej obejmują likwidację kotłów na paliwo stałe, termomodernizację, zastosowanie odnawialnego źródła energii oraz modernizację sieci ciepłowniczej. Ponadto zgodnie z uchwałą antysmogową dla Krakowa Sejmik Województwa Małopolskiego uchwalił całkowity zakaz stosowania paliw stałych w kotłach, kominkach i piecach począwszy już od 1 września 2019 roku.

4.2. Klimat akustyczny.

Obszar objęty opracowaniem pozostaje pod wpływem oddziaływań akustycznych ze źródeł komunikacyjnych (dróg, linii tramwajowych i kolejowych) zlokalizowanych w jego granicach oraz w sąsiedztwie.

Analizę hałasu przeprowadzono w oparciu o Mapę Akustyczną Krakowa [17], Mapę hałasu 3D [56] oraz przepisy prawa regulujące kwestie hałasu tj.: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. 2014 poz. 112). Przekroczenia norm rozpatrywano przy założeniu, że omawiany obszar zalicza się do terenów w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

Rodzaj terenu	Dopuszczalny długookresowy średni poziom dźwięku A w dB			
	drogi lub linie kolejowe		pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
	LDWN przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	LN przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy	LDWN przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	LN przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy
Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytom dzieci i młodzieży Tereny domów opieki społecznej Tereny szpitali w miastach	64	59	50	40
Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego Tereny zabudowy zagrodowej Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe Tereny mieszkaniowo-usługowe	68	59	55	45
Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców (strefa śródmiejska to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z	70	65	55	45

koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych).				
--	--	--	--	--

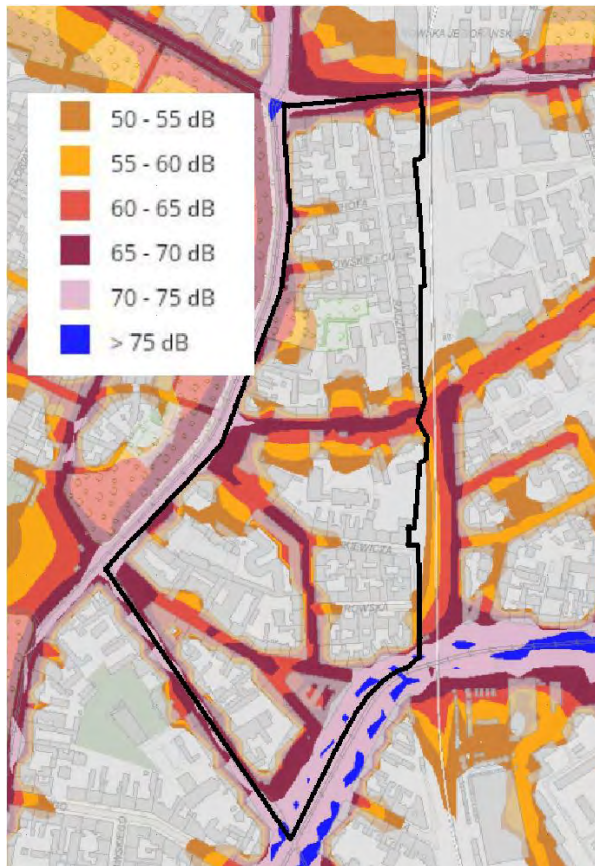
Tabela 5. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

Hałas drogowy

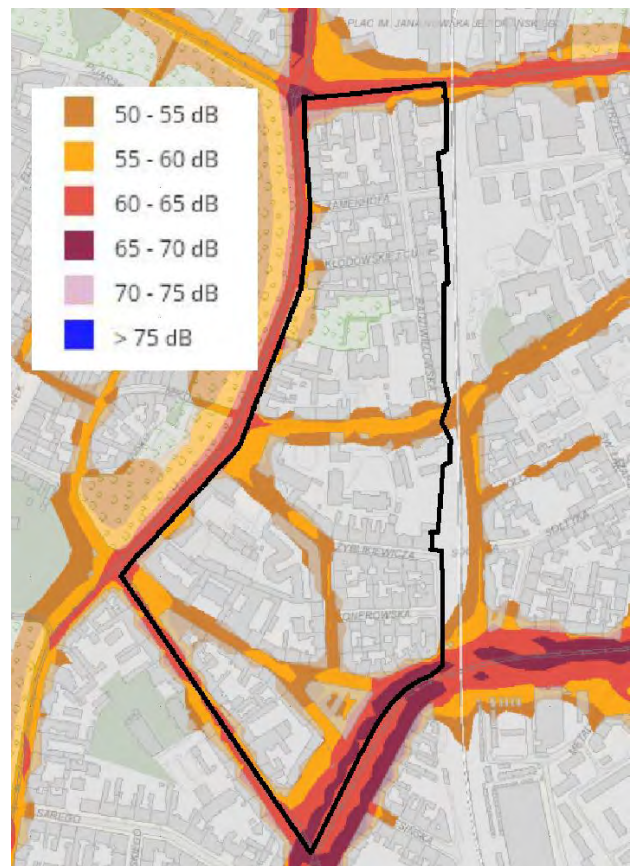
Ruch samochodowy jest największym źródłem oddziaływania akustycznego. Hałas jest generowany szczególnie przez pojazdy poruszające się ulicami zlokalizowanymi na zewnątrz analizowanego obszaru, drogami zbiorczymi tj. ul. Dietla, ul. Lubicz, ul. Westerplatte, ul. Starowiślną. W mniejszym stopniu ulicami wewnątrz obszaru, szczególnie ul. Wielopole, ul. Zyblikiewicza, ul. Librowszczyzna, ul. Kopernika. Hałas w najmniejszym nasileniu generowany jest przez pojazdy poruszające się pozostałymi drogami wewnątrz obszaru oraz ul. Blich, zlokalizowaną poza obszarem „Wesoła- Zachód”. Oddziaływania akustyczne wykazuje znaczną zmienność dobowego natężenia, zmniejsza się w porze nocnej, nasila w porze dziennej.

W zasięgu ponadnormatywnego oddziaływania wyznaczonego zasięgiem izofony 70 dB (Ldwn) znajdują się budynki mieszkalne (szczególnie ich wyższe kondygnacje) zlokalizowane w pierwszej linii zabudowy przy ul. Dietla, ul. Starowiślniej, ul. Westerplatte, ul. Lubicz. Na ul. Westerplatte, w zasięgu ponadnormatywnego oddziaływania znajduje się ponadto budynek Wyższej Szkoły Europejskie sklasyfikowany na Mapie Hałasu 3D [56] jako związany z pobytem dzieci, a w związku z tym podlegający ochronie akustycznej. W budynkach nieco oddalonych od tych ciągów nie stwierdzono poziomów hałasu powyżej 70 dB. Przekroczenia norm nie sięgają w głąb kwartałów, co nie oznacza, że uciążliwości akustyczne nie są tam odczuwalne.

W nocy, w zasięgu ponadnormatywnego oddziaływania znajdują się pojedyncze budynki mieszkalne zlokalizowane przy ul. Dietla oraz ul. Westerplatte u zbiegu z ul. Zamenhofa.

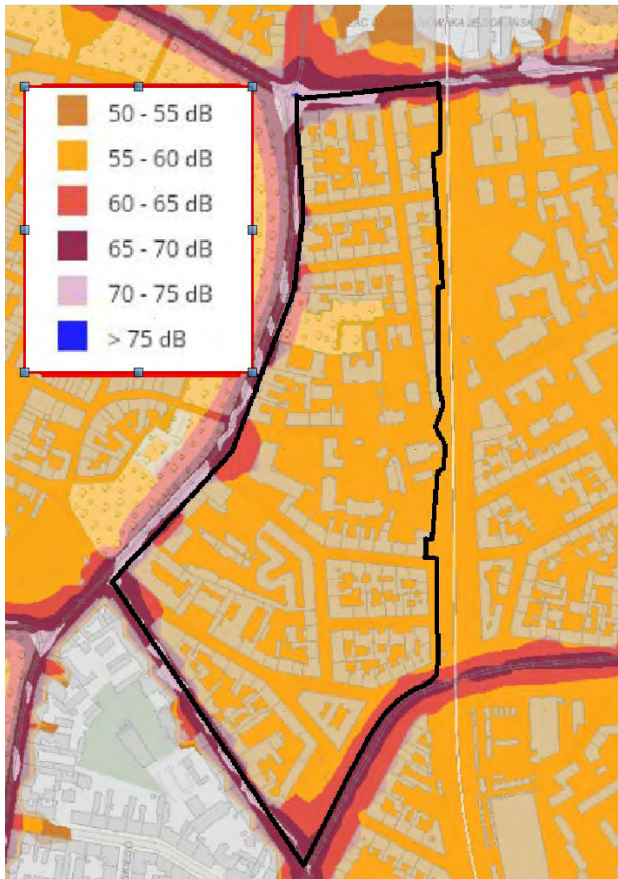
Ryc. 21 Wyrus z Mapy akustycznej Krakowa
– mapa imisji dla hałasu drogowego L_{DWN} [57].

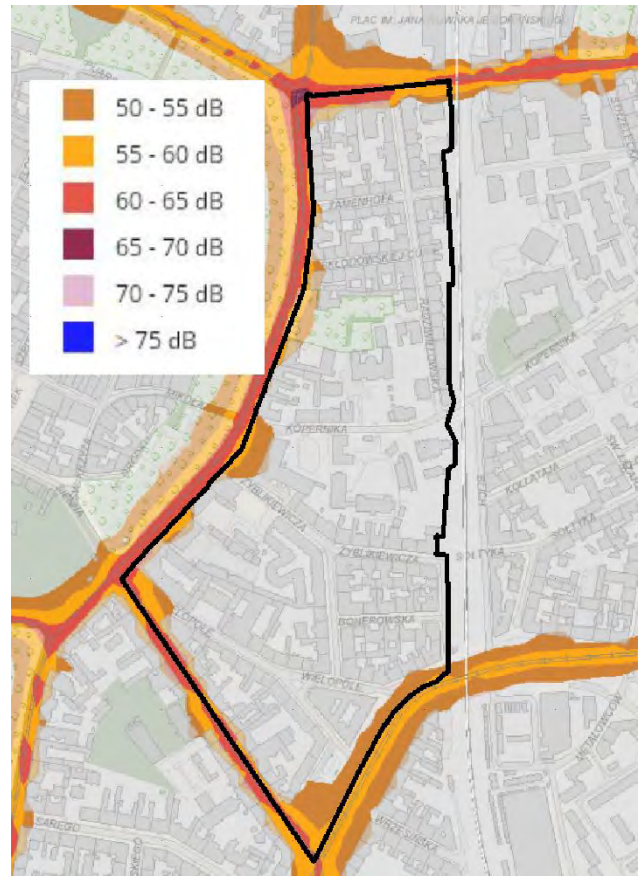
Ryc. 22 Wyrus z Mapy akustycznej Krakowa
– mapa imisji dla hałasu drogowego L_N [57].

Hałas tramwajowy

Generowany jest przez ruch tramwajowy odbywający w ciągu ul. Lubicz, ul. Westerplatte, ul. Starowiśnej oraz ul. Dietla. Podobnie jak ruch drogowy odznacza się zmiennością dobowego natężenia. Przekroczenia norm (wskaźnika $L_{dwn} = 70$ dB) dotyczą pojedynczych obiektów mieszkaniowych zlokalizowanych w pierwszej linii zabudowy przy ul. Starowiśnej, ul. Westerplatte oraz ul. Lubicz. Nie występują w porze nocnej. Niemniej podobnie jak w przypadku hałasu drogowego, mimo braku przekroczonych norm, hałas generowany przez ruch tramwajów może być odczuwalny także wewnątrz omawianego obszaru.

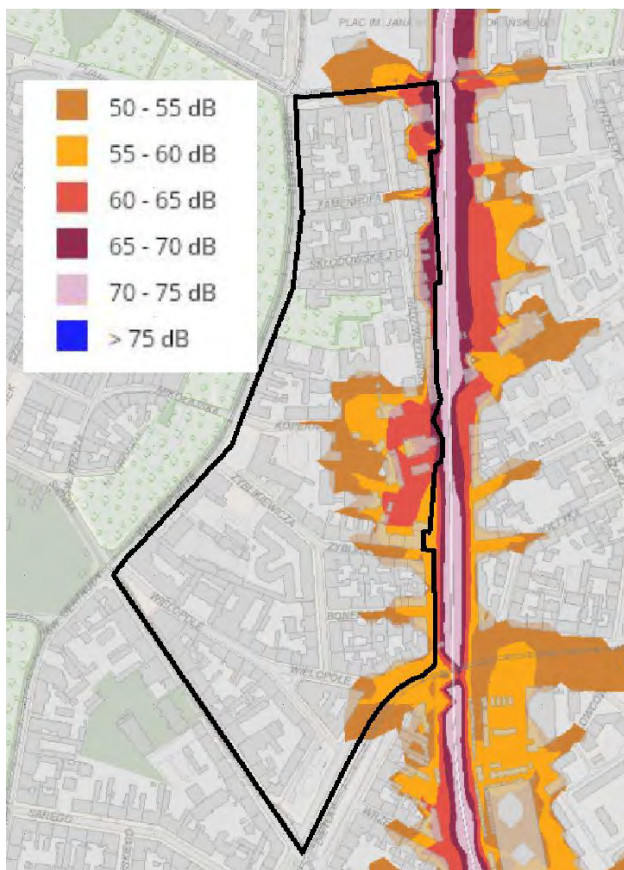
Ryc. 23 Wyrus z Mapy akustycznej Krakowa – mapa imisji dla hałasu tramwajowego L_{DWN} [57].

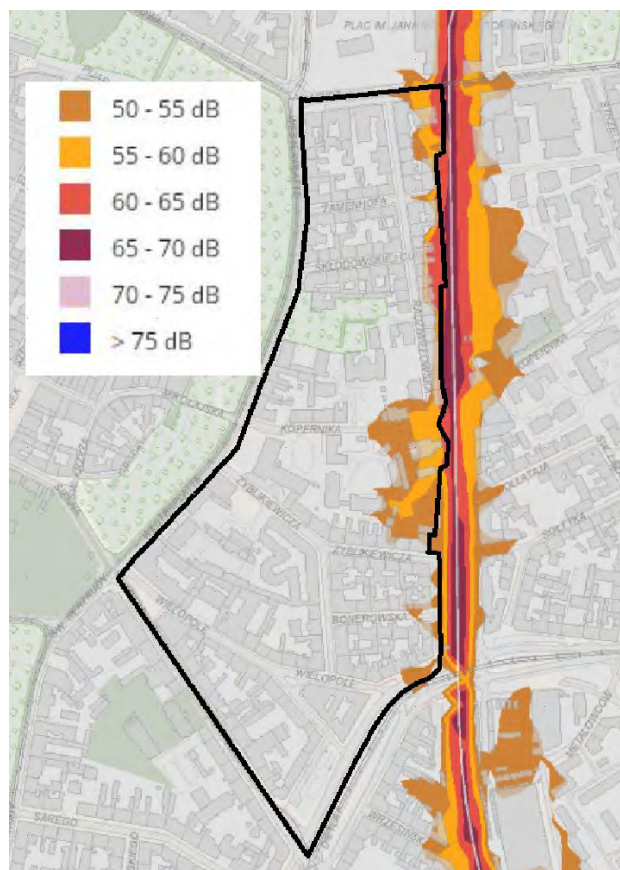
Ryc. 24 Wyrus z Mapy akustycznej Krakowa – mapa imisji dla hałasu tramwajowego L_N [57].

Hałas kolejowy

Związany jest z linią kolejową E30 zlokalizowaną wzdłuż wschodniej granicy opracowania. Przekroczenia dopuszczalnych norm (poziomu 70 dB L_{dwn}) stwierdzono w zakresie budynków mieszkalnych położonych pomiędzy torami kolejowymi a ul. Radziwiłłowską. Nie oznacza to jednocześnie, że uciążliwość z tego tytułu nie dotyczy pozostałych kamienic zlokalizowanych wzdłuż kolei. W związku z trwającą przebudową tej linii spodziewać się należy zmian w zasięgach hałasu.

Ryc. 25 Wyrys z Mapy akustycznej Krakowa – mapa imisji dla hałasu kolejowego LDWN [57].

Ryc. 26 Wyrys z Mapy akustycznej Krakowa – mapa imisji dla hałasu kolejowego LN [57].

W obszarze występują także inne rodzaje oddziaływania akustycznego. Jest to hałas związany ze zlokalizowanymi tu obiektami usługowymi. Ogranicza się do najbliższego ich otoczenia i pochodzi np. od urządzeń wentylacyjnych i klimatyzacyjnych.

Na rysunku ekofizjografii, na podstawie Mapy akustycznej Miasta Krakowa [18] naniesiono orientacyjne zasięgi izofon dla poziomów hałasu LDWN 70dB oraz LDWN 65dB od dróg, linii tramwajowych oraz linii kolejowej.

4.3. Jakość wód.

Wody powierzchniowe

Na omawianym obszarze nie występują płynące i stojące wody powierzchniowe.

Wody podziemne

Badania i ocena stanu wód podziemnych prowadzone są w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w podsystemie- monitoring jakości wód podziemnych. Przedmiotem badań i oceny są jednolite części wód podziemnych (JCWPd). Omawiany obszar znajduje się na terenie jednolitej części wód podziemnych 131. Punktem pomiarowo- kontrolnym znajdującym się w jej obrębie, położonym najbliżej obszaru opracowania jest punkt 2001. W 2016 r. wody podziemne badane w tym punkcie zakwalifikowano do III klasy [46]. Oznacza to wody zadowalającej jakości, w których wartości elementów fizykochemicznych są

podwyższone w wyniku naturalnych procesów zachodzących w wodach podziemnych lub słabego wpływu działalności człowieka (rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 roku w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. z 2016 r. poz.85). Zaznacza się, że ocena JCWPd z tego punktu, może być niemiarodajna dla obszaru opracowania.

Jakość czwartorzędowych wód podziemnych występujących w omawianym obszarze, została szczegółowo zbadana w ramach dokumentacji wykonanych na potrzeby ujęć wód zlokalizowanych w najbliższym sąsiedztwie analizowanego obszaru, jak również dla studzien bariery odwadniającej [22- 25]. Woda czwartorzędowa pod względem własności fizycznych jest bezbarwna, bez smaku i zapachu. Najczęściej charakteryzuje się odczynem obojętnym $\text{pH}=6.5-7.0$. Często posiada ponadnormatywną mętność, co spowodowane jest wytrącaniem się związków żelaza i manganu, obecnych w zwiększonych ilościach. W wodzie stwierdzono także podwyższoną zawartość siarczanów. Mineralizacja wynosi 604 mg/dm^3 . Poza tym wody czwartorzędowe posiadają dużą twardość ogólną. Woda ta, przed wykorzystaniem do celów pitnych musi być poddana uzdatnianiu. Skład bakteriologiczny nie budził zastrzeżeń.

4.4. Pole elektromagnetyczne.

W środowisku naturalnym promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące pochodzi zarówno ze źródeł naturalnych, jak i związanych bezpośrednio z działalnością człowieka. Źródłem promieniowania elektromagnetycznego związanego z działalnością człowieka są np. linie elektroenergetyczne, szczególnie wysokiego napięcia 110kV, 220kV i 400 kV oraz związane z nimi stacje elektroenergetyczne, a także telekomunikacyjne linie radiowe i radiolinie, stacje radiofoniczne oraz stacje bazowe telefonii komórkowej, urządzenia emitujące pole elektromagnetyczne pracujące w zakładach przemysłowych, ośrodkach medycznych oraz będące w dyspozycji policji i straży pożarnej. W gospodarstwach domowych źródłem promieniowania są urządzenia typu kuchenki mikrofalowe, telefony komórkowe, anteny radiowe i telewizyjne, komputery, telewizory, lodówki, instalacje domowe, suszarki - urządzenia te w czasie pracy są źródłem promieniowania elektromagnetycznego o częstotliwości 50 Hz, a nawet wyższej. Promieniowanie to ma istotny wpływ na środowisko, może negatywnie oddziaływać na zdrowie ludzi, zwierząt i wzrost roślin powodując tzw. efekt termiczny będący przyczyną zmian biologicznych w organizmach żywych. Promieniowanie niejonizujące jest jednym z poważniejszych zanieczyszczeń środowiska, a jego oddziaływanie z uwagi na postęp cywilizacyjny ciągle wzrasta. Dla ochrony środowiska istotne znaczenie mają urządzenia, które emitują fale elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości w postaci radiofal o częstotliwości 0,1-300 MHz i mikrofal od 300 do 300 000 MHz, umieszczone w środowisku naturalnym.

W omawianym obszarze istotnymi źródłami promieniowania są stacje bazowe telefonii komórkowej zlokalizowane na budynkach przy ul. Wielopole oraz ul. Westerplatte.

Ocenę poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku dokonuje w ramach państwowego monitoringu środowiska Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska (art. 123 ustawy Prawo ochrony środowiska). Zgodnie z definicją zawartą w ustawie pole elektromagnetyczne (PEM), to pole elektryczne, magnetyczne lub elektromagnetyczne emitujące promieniowanie w zakresie częstotliwości od 0 Hz do 300 GHz. Wpływ promieniowania zależy od częstotliwości oraz od wysokości jego natężenia. Ochrona przed

polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach, a także poprzez zmniejszanie poziomów tych pól co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Na terenie miasta Krakowa badania pól elektromagnetycznych w sąsiedztwie omawianego obszaru przeprowadzono w 2017 roku oraz 2016 roku zgodnie z Programem WPMS na lata 2016- 2020 w ramach podsystemu monitoringu pól elektroenergetycznych według zasad określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. Nr 221 poz. 1645). Celem funkcjonowania podsystemu jest ocena i obserwacja zmian wielkości opisujących pola elektromagnetyczne. Podstawowym założeniem tej obserwacji jest śledzenie zmian poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, w powiązaniu z informacją o występowaniu źródeł pól elektromagnetycznych, mogących powodować przekroczenia wartości dopuszczalnych określonych dla miejsc dostępnych dla ludności.

Na podstawie uzyskanych wyników w żadnym z punktów pomiarowych nie stwierdzono przekroczenia wartości dopuszczalnej pól elektromagnetycznych wynoszącej 7 V/m. W omawianym obszarze pomiary nie były wykonywane. Najbliżej zlokalizowany punkt pomiarowy mieścił się w Rynku Głównym (2017 r.) oraz przy ul. Westerplatte (2016 r.). Wynik pomiaru wynosił kolejno 0,92 V/m [48] oraz 0,26 V/m [61].

5. Diagnoza stanu i funkcjonowania środowiska.

5.1. Ocena odporności środowiska na degradację oraz zdolność do regeneracji.

Zdefiniowanie odporności środowiska na degradację wymaga także wytłumaczenia pojęcia stabilności, wrażliwości i reakcji środowiska [36].

Stabilność oznacza *trwałość systemu (np. fragmentu środowiska) w warunkach niezmiennego otoczenia oraz zdolność do powrotu do stanu oryginalnego po zakończeniu oddziaływania zakłócających czynników zewnętrznych.*

Odporność *odnosi się do konkretnego rodzaju oddziaływania na środowisko. Antonimem odporności jest wrażliwość. Im środowisko danego obszaru jest bardziej wrażliwe na dany bodziec, tym mniej jest na niego odporne, i odwrotnie. Istotny jest fakt, że ten sam obszar może być jednocześnie mało odporny na jeden typ działań człowieka, będąc jednocześnie bardzo odpornym na inny. Natomiast reakcja środowiska przyrodniczego to zespół procesów zachodzących w środowisku, będących skutkiem działania bodźców antropogenicznych lub naturalnych. Reakcja środowiska na antropopresję jest funkcją dwóch podstawowych grup zmiennych: odporności środowiska (wynikającej ze struktury środowiska i sposobu zachodzenia w nim procesów przyrodniczych) oraz typu i intensywności (natężenia i czasu działania) bodźców antropogenicznych (uwarunkowanych przez strukturę społeczno-gospodarczą danego obszaru).*

W przypadku analizowanego terenu do elementów mało odpornych na degradację zalicza się:

- czwartorzędowe wody podziemne: mało odporne ze względu na brak warstw

- izolujących warstwę wodonośną, mimo, że położenie swobodnego zwierciadła wody gruntowej jest dość głębokie wody są zagrożone w sytuacji przenikania zanieczyszczeń,
- klimat akustyczny: mało odporny szczególnie w obrębie terenów położonych w sąsiedztwie ul. Dietla, ul. Lubicz, ul. Westerplatte, ul. Starowiślnej, ul. Wielopole, ul. Zyplikiewicza, ul. Librowszczyzna, ul. Kopernika oraz wzdłuż torów kolejowych; większą odporność wykazują wnętrza kwartałów, które są izolowane przez zabudowę,
 - powietrze atmosferyczne: położenie w strefie śródmiejskiej, w Dolinie Wisły i wpływ wyspy ciepła sprzyjają zgromadzeniu się zanieczyszczeń, szczególnie w sezonie grzewczym,
 - środowisko glebowe: trwałe przekształcenie następuje w wyniku rozwoju zabudowy i innego zainwestowania, również mało odporne na niewłaściwe użytkowanie gruntów, a także na zanieczyszczenia różnymi związkami emitowanymi przez komunikację-zmiany w składzie i właściwościach gleb (w otoczeniu ciągów komunikacyjnych),
 - zbiorowiska roślinne i fauna: szata roślinna wszelkiego rodzaju jest mało odporna na jej mechaniczną eliminację towarzyszącą wprowadzaniu nowej zabudowy i zainwestowaniu,
 - krajobraz: mało odporny w miejscach występowania presji na wprowadzanie nowych budynków, nie wpisujących się w zabytkowy charakter obszaru, mało odporny na nośniki reklamowe, dysharmonijne elementy małej architektury, wycinki zieleni zwłaszcza w obszarach o szczególnym znaczeniu dla zachowania estetycznych wartości krajobrazu.

Do elementów odpornych zalicza się:

- podłoże gruntowe: w omawianym obszarze występują tereny o małym nachyleniu,
- grunty antropogeniczne przekształcone mechanicznie lub chemicznie,
- zbiorowiska roślinne i fauna: najbardziej odporne na oddziaływanie najpowszechniejszych zanieczyszczeń atmosferycznych: zbiorowiska liściaste (poza brzoźowymi, topolowymi), zbiorowiska segetalne (związane z ogrodami a także terenami zieleńców miejskich), zbiorowiska synantropijne (towarzyszące człowiekowi), fauna synantropijna, formy zieleni urządzonej.

Zdolność do regeneracji [36]

Z problemem odporności środowiska wiąże się ocena jego zdolności do regeneracji, czyli *powrotu środowiska do stanu zbliżonego do tego, jaki występował przed wystąpieniem presji na środowisko*. Presja ta może mieć charakter naturalny lub antropogeniczny, przy czym w praktyce termin „regeneracja” najczęściej odnosi się do środowiska, które podlegało antropopresji. Generalnie, im wyższa jest odporność środowiska, tym większe są jego możliwości regeneracyjne. Przy ocenie zdolności regeneracyjnych środowiska należy przyjąć założenie, że regeneracja następuje wyłącznie pod wpływem procesów naturalnych. Celowe działanie człowieka może znacznie przyspieszyć regenerację środowiska

Poszczególne elementy środowiska przyrodniczego na obszarze „Wesoła – Zachód” można podzielić na odznaczające się dużą, umiarkowaną oraz niską zdolnością do regeneracji:

Dużą zdolnością do regeneracji odznaczają się:

- powietrze atmosferyczne: duża zdolność do samooczyszczania się po ustaniu emisji zanieczyszczeń, może być utrudnione w terenach o osłabionej cyrkulacji powietrza, zwiększona zdolność do regeneracji w obszarze położonym przy Plantach Krakowskich,
- klimat akustyczny po ustaniu oddziaływania źródła hałasu,
- roślinność segetalna i synantropijna.

Umiarkowaną zdolnością do regeneracji odznaczają się:

- gleby z zanieczyszczeniami różnego pochodzenia.

Niską zdolność do regeneracji wykazują się:

- wody podziemne,
- gleby i szata roślinna trwale przekształcone przez zabudowę i zainwestowanie,
- podłoże gruntowe,
- krajobraz.

5.2. Ocena barier fizjograficznych i prawnych dla obecnego i przyszłego zagospodarowania obszaru.

5.2.1. Bariery prawne.

Ochrona przyrody

Tereny objęte granicami sporządzanego planu obejmują siedliska chronionych gatunków zwierząt (ptaków oraz nietoperzy) w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. Z powyższego wynikają określone zakazy i ograniczenia, które winny zostać uwzględnione w procesie planistycznym, zwłaszcza w sytuacjach prowadzących do zmiany przeznaczenia względem dotychczasowego sposobu użytkowania terenu. Zmiany te mogą być uzależnione od możliwości uzyskania ewentualnych odstępstw od obowiązujących zakazów, przy czym należy dążyć do maksymalnej ochrony siedlisk zwierząt chronionych.

Ochrona zabytków

W punkcie 3.4. wymienione zostały obiekty zabytkowe ujęte w rejestrze zabytków, ewidencji zabytków, pomnik historii oraz stanowiska archeologiczne.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ochronę tą uwzględnia się przy sporządzaniu m.in. miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W mpzp w szczególności:

- *uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,*
- *określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu,*
- *ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami.*

W mpzp uwzględnia się w szczególności ochronę:

- *zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;*
- *innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków,*
- *parków kulturowych.*

W celu zapewnienia właściwej ochrony konserwatorskiej zabytków ujętych w rejestrze, a także w ewidencji należy wskazać je na rysunku mpzp oraz objąć stosownymi ustaleniami zróżnicowanymi względem wymogów prawnych. Stanowiska archeologiczne w ramach procedowanego mpzp należy utrzymać w dotychczasowych, przedstawionych na rysunku granicach. W mpzp należy uwzględnić także istniejący pomnik historii.

5.2.2. Bariery fizjograficzne.

Hałas

W omawianym obszarze występują przekroczenia dopuszczalnych norm akustycznych określonych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2014 poz.112). Omówiono je w rozdziale 4.2. Klimat akustyczny.

W związku z modernizacją linii kolejowej zmianie ulegnie generowany przez nią hałas. Można się spodziewać nieznacznych przekroczeń dopuszczalnych norm, w sytuacji braku zabezpieczeń akustycznych.

Ruchy masowe ziemi

W obszarze „Wesoła – Zachód” nie zidentyfikowano obszarów, na których występują ruchy masowe (osuwiska) czy obszary zagrożone takimi ruchami. Nie występują tu również tereny „o spadkach większych niż 12%”.

Zagrożenie powodziowe

Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego i mapami ryzyka powodziowego, sporządzonymi przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, przekazanymi PMK, południowo- wschodnia część obszaru objętego sporządzanym planem jest obszarem narażonym na niebezpieczeństwo powodzi od rzeki Wisły, o prawdopodobieństwie występowania raz na 100 lat (Q_{1%}) w scenariuszu całkowitego zniszczenia wałów (zasięg wskazano na rysunku ekofizjografii). Poziom zagrożenia wskazany na mapach zagrożenia powodziowego wraz z głębokością wody może osiągnąć prawdopodobnie rzędną 204,5 m n.p.m. (maksymalna rzędna zwierciadła wody odczytana z map zagrożenia znajduje się poza omawianym obszarem).

Na tym obszarze zgodnie z pismem z Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego dotyczącym przystąpienia do sporządzenia mpzp obszaru „Wesoła- Zachód” [52] zasadne jest wprowadzenie ograniczeń w zabudowie w postaci zakazu lokalizacji: zakładu poprawczego, schroniska dla nieletnich, domu dziecka, domu rencistów oraz budynków użyteczności publicznej z zakresu opieki społecznej lub socjalnej związanych ze stałym przebywaniem osób o ograniczonych możliwościach poruszania się oraz obowiązku stosowania rozwiązań polegających na: odstępowaniu od realizacji obiektów z podpiwniczeniem albo zastosowania środków technicznych poprzez wykonanie

dodatkowych zabezpieczeń typu: szczelne izolacje oraz zastosowanie materiałów budowlanych odpornych na działanie wody.

W omawianym obszarze nie można wykluczyć również niebezpieczeństwa pojawienia się powodzi o prawdopodobieństwie występowania raz na 500 lat ($Q_{0,2\%}$) z uwagi na przelanie się wody przez koronę obwałowań. Jednakże zasięgi takie nie zostały ujęte na mapach zagrożenia powodziowego.

Oddziaływanie piętrzenia stopniem wodnym Dąbie na Wiśle

Południowa część obszaru objętego opracowaniem położona jest w zasięgu oddziaływania bariery krakowskiej funkcjonującej na podstawie pozwolenia wodnoprawnego udzielonego Regionalnemu Zarządowi Gospodarki Wodnej w Krakowie decyzją Prezydenta Miasta Krakowa znak: GO-10.JI.62100-27/05 z dnia 24.01.2006 r. (zmienioną decyzjami znak: WS-08.6341.164.2015.JI z dnia 20.01.2016 r. i znak: WS-08.6341.174.2017.JI z dnia 30.11.2017 r.).

System odwadniający Krakowa, działający od spiętrzenia Wisły stopniem wodnym Dąbie, tj. od roku 1965, składa się ze studni odwadniających usytuowanych liniowo wzdłuż odcinka Wisły od Dąbia do ujścia Rudawy. System ten wykonano i oddano do eksploatacji w celu ochrony gęsto zabudowanych terenów przed skutkami spiętrzenia Wisły stopniem Dąbie, które mogły wystąpić w postaci podtopienia rozległych obszarów- szczególnie w nadbrzeżnych dzielnicach. Spiętrzenie wód Wisły spowodowało podniesienie zwierciadła wód gruntowych. System studni odwadniających ma za zadanie utrzymanie zwierciadła wód gruntowych na poziomie nie stwarzającym zagrożenia dla istniejącej zabudowy, środowiska i uzbrojenia podziemnego miasta.

Ze względu na zadanie studni wyróżnia się barierę czołową i brzegową. Bariera czołowa ma na celu przejmowanie wód podziemnych czwartorzędowych spływających ze zlewni do Wisły. Usytuowana jest ona na terenie Zwierzyńca, Stradomia, Kazimierza i Grzegórzek (lewy brzeg Wisły) oraz Podgórze i Płaszowa (prawy brzeg Wisły). Odległość studni bariery czołowej od rzeki Wisły jest zróżnicowana i waha się od 150 m do 1300 m. Zadaniem bariery brzegowej jest natomiast przejmowanie wody infiltracyjnej ze spiętrzonej rzeki. Studnie tej bariery usytuowane są w odległości ok. 50 m od brzegu Wisły na terenie Grzegórzek i Dąbia na lewym jej brzegu oraz Płaszowa na prawym brzegu.

W omawianym obszarze, studnie bariery odwadniającej nie występują. Zlokalizowano tutaj natomiast otwory obserwacyjne, założone w celu kontroli sprawności działania systemu odwadniającego w ramach sieci obserwacyjnej. Są to:

- otwór Pz- 11/R – zlokalizowany przy ul. Kopernika 7, na lewo od chodnika do budynku Biochemii CMUJ,
- otwór S- 686 – zlokalizowany przy ul. Westerplatte 19, podwórko przy Straży Pożarnej,
- otwór P- 15/R – zlokalizowany przy ul. Starowiślniej, róg ul. Dietla skwer za kioskami,
- otwór Pz- 10/R – zlokalizowany przy ul. Wielopole, skwerek przed budynkiem PKO.

W związku z położeniem w zasięgu oddziaływania bariery krakowskiej, przy projektowaniu obiektów budowlanych należy przyjmować poziom wód bez uwzględnienia funkcjonowania bariery studni odwadniających obszar miasta Krakowa [51, 52]. W przypadku prowadzenia prac odwodnieniowych, wymagane jest uzgodnienie z RZGW w Krakowie [52].

Linia kolejowa

Omawiany obszar w części wschodniej sąsiaduje z linią kolejową nr 91 Kraków Główny Osobowy- Medyka na której trwają prace modernizacyjne. Zgodnie z pismem otrzymanym z PKP dotyczącym przystąpienia do sporządzenia mpzp obszaru „Wesoła- Zachód” [63]:

- Budowle i budynki mogą być usytuowane w odległości nie mniejszej niż 10 m od granicy obszaru kolejowego, z tym, że odległość ta od osi skrajnego toru nie może być mniejsza niż 20 m (za wyjątkiem budynków i budowli przeznaczonych do prowadzenia ruchu kolejowego i utrzymania linii kolejowej oraz do obsługi przewozu osób i rzeczy).
- Budynki z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi powinny być wznoszone poza zasięgiem zagrożeń i uciążliwości określonych przepisach odrębnych, przy czym dopuszcza się wznoszenie budynków w tym zasięgu pod warunkiem zastosowania środków technicznych zmniejszających uciążliwości poniżej poziomu ustalonego w tych przepisach, bądź zwiększającego odporność budynku na te zagrożenia i uciążliwości, jeżeli nie jest to sprzeczne z warunkami ustalonymi dla obszarów ograniczonego użytkowania, określonych w przepisach odrębnych.
- Odległości, o których mowa w przepisach wymienionych powyżej, dla budynków mieszkalnych, szpitali, domów opieki społecznej, obiektów rekreacyjno- sportowych, budynków związanych z wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży powinny być zwiększone, w zależności od przeznaczenia budynku, w celu zachowania norm dopuszczalnego hałasu w środowisku, określonych w przepisach odrębnych.

5.3. Ocena zgodności dotychczasowego użytkowania i zagospodarowania obszaru z cechami i uwarunkowaniami przyrodniczymi.

Osadnictwo w omawianym obszarze miało związek z dogodnymi warunkami przestrzennymi do jego rozwoju. Szczególnie chodzi o położenie ponad skarpią powodziową od Wisły oraz wzdłuż traktu z Krakowa na wschód. Na południe od krawędzi terasy wiślanej, w terenach podmokłych i zalewanych przez rzekę dominowały starorzecza ze stawami i lasy łąkowe, natomiast w obszarze powyżej panowały dogodne warunki do kształtowania gospodarki rolnej. Wskutek rozwoju przestrzennego Krakowa oraz przemian gospodarczo-społecznych obszar pełnił funkcję ogrodowo - wiejską i rekreacyjną, a następnie funkcję rekreacyjną i rezydencjonalną. Taki rozwój uznać należy za zgodny z uwarunkowaniami przyrodniczymi.

Obecne zagospodarowanie i zainwestowanie jest związane także z uwarunkowaniami historycznymi. Nagromadzenie w omawianym obszarze obiektów zabytkowych, objętych ochroną umożliwia zachowanie historycznych układów przestrzennych, zabytkowego charakteru obszaru, a co szczególnie cenne w obszarze zainwestowanym - tkanki zielonej wykształconej w formie parków, ogrodów, zieleńców czy zadrzewień.

Analizując obecne zmiany zachodzące w omawianym obszarze, szczególnie zmianę pełnionych funkcji z zabudowy mieszkaniowej na usługową (hotele, hostele, apartamenty do wynajęcia, gastronomia) uznaje się, że są one zgodne z lokalizacją w centrum miasta.

5.4. Ocena zachowania zasobów przyrodniczych i waloryzacja przyrodnicza obszaru.

Środowisko przyrodnicze obszaru miejskiego na przestrzeni lat uległo całkowitemu przekształceniu. Teren w niemal samym centrum miasta jest praktycznie całkowicie zainwestowany. Zainwestowaniu towarzyszy oczywiście roślinność, lecz naturalne pokrycie uległo antropopresji. Działalność człowieka doprowadziła do nieodwracalnych zmian w pokryciu i chociaż zieleń na obszarze opracowania występuje, to pierwotna szata roślinna całkowicie uległa gatunkom wprowadzonym przez człowieka.

Przy waloryzacji wartości przyrodniczych obszaru pod uwagę wzięto różne płaszczyzny i elementy składowe, w tym:

- wskazania z Atlasu pokrycia terenu i przewietrzania Krakowa,
- wskazania z Koncepcji ochrony różnorodności biologicznej miasta Krakowa,
- obecność różnych form pokrycia naturalnego,
- lokalizacja poszczególnych składowych i ich powiązania lokalne i ponadlokalne.

W Atlasie pokrycia terenu i przewietrzania Krakowa dokonano waloryzacji botanicznej i przyrodniczej całego miasta, dzieląc je na poszczególne wydzielenia, którym nadano odpowiedni walor w 5-stopniowej skali. Na obszarze opracowania występują trzy z nich:

- Walor 2 – obszary o wysokim walorze przyrodniczym,
- Walor 4 – obszary przeciętne przyrodniczo,
- Walor 5 – tereny silnie zdewastowane.

Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe na potrzeby mpzp
obszaru „Wesoła – Zachód” w Krakowie

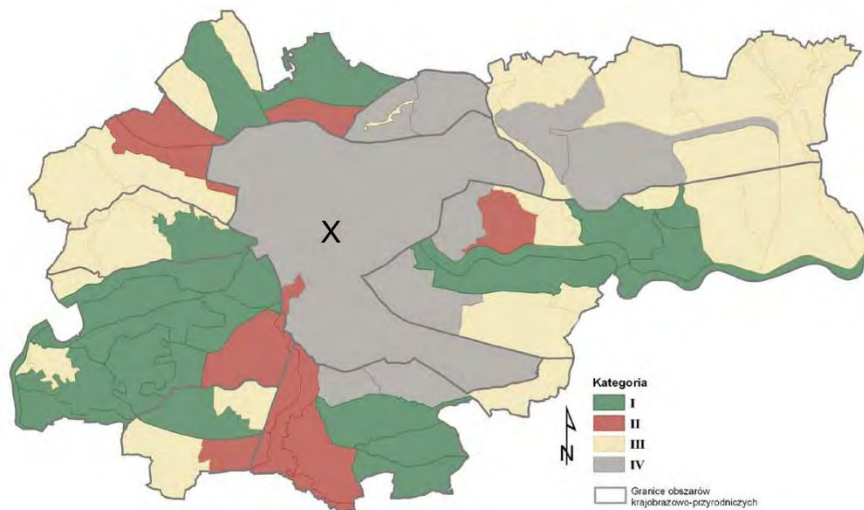

Ryc. 27 Mapa waloryzacji przyrodniczej rejonu obszaru opracowania wg. Atlasu pokrycia terenu i przewietrzania Krakowa.

Na analizowanym obszarze w wydzieleniach o walorze 2 znalazł się park zabytkowy przy Bibliotece Instytutu Muzykologii. Do obszarów o walorze 4 wchodzi tereny zielone w kwartale pomiędzy ulicami Kopernika, Westerplatte, Zyblikiewicza i torami kolejowymi. Jest to obszar zawierający zielen skwerów przy hotelu Wyspiański, zieleńce przy parkingach, zielen urządzoną przy Katedrze Biochemii Lekarskiej i tereny zielone przy kościele św. Mikołaja. Do obszarów o walorze 5 wskazano się tereny silnie przekształcone, obejmujące tereny zainwestowane.

Poza ww. waloryzacją zawartą w atlasie, dla miasta została stworzona koncepcja ochrony różnorodności biologicznej miasta Krakowa, która wyznacza w jego granicach obszary krajobrazowo – przyrodnicze. Obszar opracowania znajduje się w Śródmiejskim Obszarze Zurbanizowanym X. Wg [53] „obejmuje centrum Krakowa z gęstą zabudową głównie staromiejską a także gęsto zabudowane tereny sąsiednie; obszar ten zajmuje 5927,23 ha. Mimo tak intensywnej urbanizacji znajduje się tu szereg obiektów przyrodniczo cennych, jak największy zagospodarowany park w Krakowie - Park Jordana, Planty Krakowskie, Ogród Botaniczny UJ, Park Krakowski oraz szereg ogrodów.” W ww. opracowaniu zwrócono uwagę

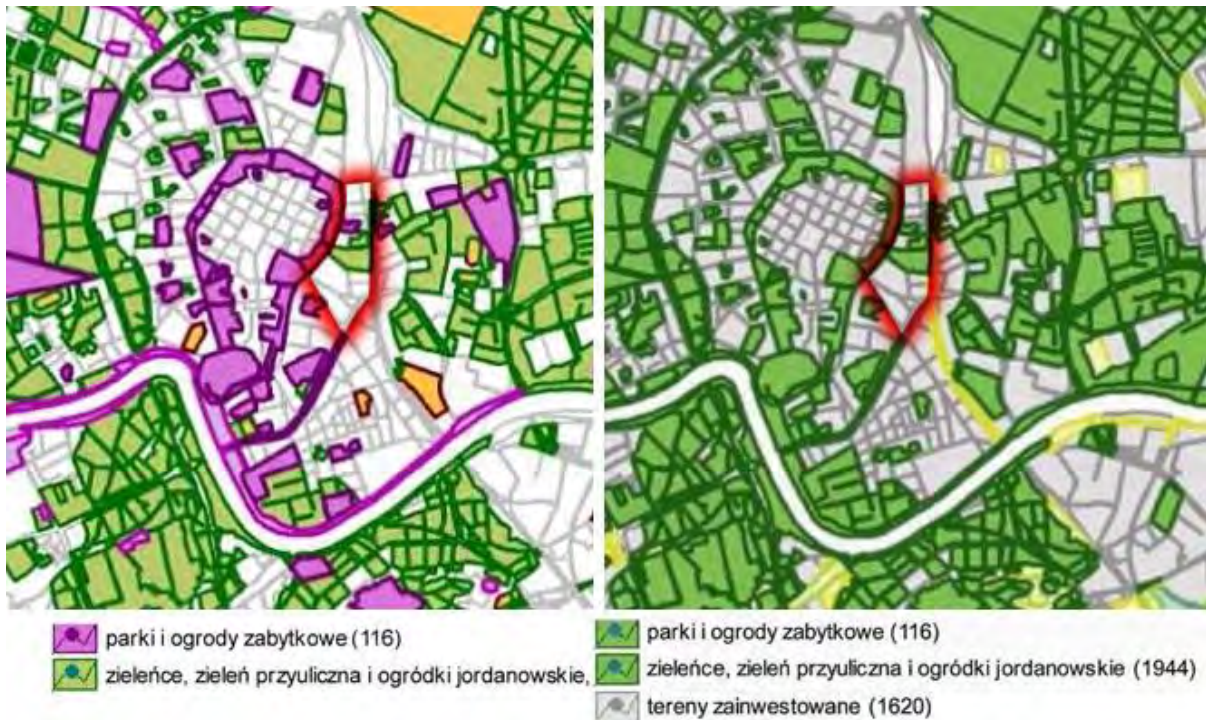
na rolę „zieleni urządzonej” w strukturze miejskiej z punktu widzenia znaczenia dla ochrony bioróżnorodności i funkcji ekosystemowych. Podkreślono, że zieleń urządzona ma raczej znaczenie pod względem krajobrazowym, natomiast jedynie stare ogrody i parki z wiekowymi drzewami mają jakąkolwiek wartość dla bioróżnorodności. Każda zieleń urządzona, która jest pielęgnowana i utrzymywana w porządku, traci wartość gatunkową i funkcję ekosystemową. Wg. Koncepcji ochrony różnorodności biologicznej miasta Krakowa teren, w którym znajduje się obszar opracowania, posiada najniższą kategorię.

Ryc. 28. Kategorie poszczególnych wydzieleni w Koncepcji ochrony różnorodności biologicznej miasta Krakowa.

W opracowaniu „Diagnoza stanu środowiska miasta Krakowa” [3] zidentyfikowano na obszarze parki i ogrody zabytkowe oraz zieleńce, zieleń przyuliczną i ogródki jordanowskie. Nie zlokalizowano zbiorowisk ruderalnych, mogących być uznane za wspomagające tereny zieleni miejskiej. Nie zlokalizowano również zbiorowisk naturalnych czy półnaturalnych, co jest oczywiste przy takim stopniu zainwestowania obszaru. Podstawą do opracowania była Mapa roślinności (...)

W zakresie zieleni miejskiej podstawowy system tworzą kompleksy parków miejskich, zieleńce i skwery wraz z zielenią przyuliczną. Od strony zachodniej znajduje się ścisłe centrum, otoczone pierścieniem zielonych plant. Od strony wschodniej uwidacznia się zielony obszar terenów związanych z zespołem zabudowań Szpitala Uniwersyteckiego. Powiązania między tymi istotnymi obszarami mogą zostać zachowane przez podkreślenie sieci zieleni miejskiej.

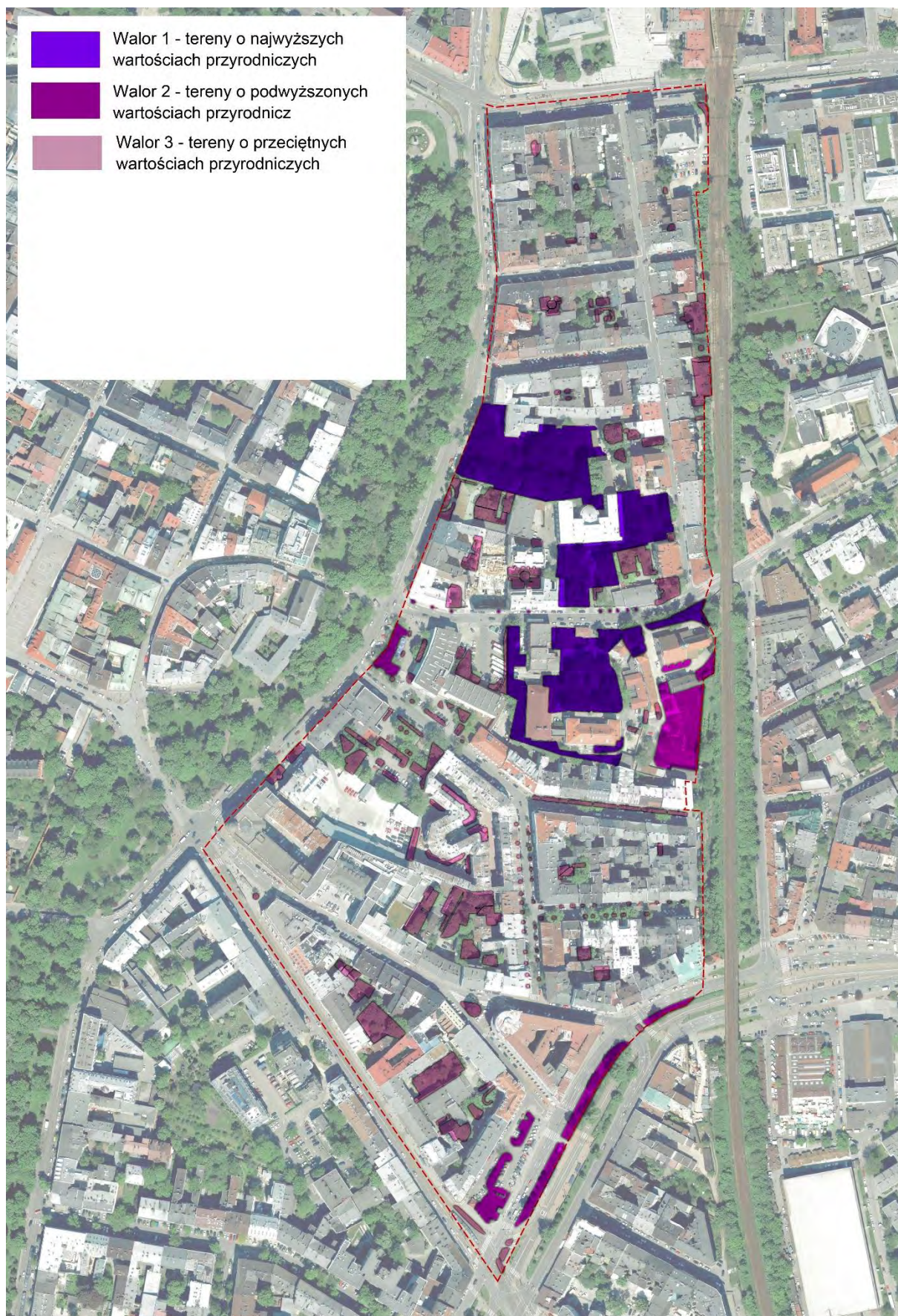

Tereny zieleni miejskiej z podziałem na typy
(źródło: diagnoza stanu środowiska miasta
Krakowa).

Zestawienie kategorii w systemie kształtowania
terenów zieleni miejskiej stanu (źródło: diagnoza
stanu środowiska miasta Krakowa).

Ryc. 29. Klasyfikacja rodzajów zieleni wg Diagnozy stanu środowiska Krakowa z Programu ochrony Środowiska 2016-2019r.

W wyniku powyższej analizy, na potrzeby opracowania zdefiniowano tereny o trzech stopniach wartości przyrodniczej. Jest to wynik poszczególnych składowych.

Ryc. 30 Waloryzacja przyrodnicza obszaru opracowania.

Walor 1 - tereny o najwyższych wartościach przyrodniczych.

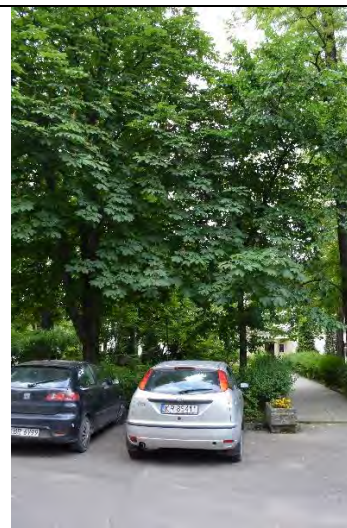
Najcenniejsze pod względem przyrodniczym są tereny przy obiektach związanych z zabudowaniami Uniwersytetu Jagiellońskiego (biblioteka, muzea, Katedra Biochemii Lekarskiej). Są to największe zwarte tereny zielone na obszarze opracowania. Rośnie tu najwięcej starszych drzew z nasadzeń wykonywanych do kilkudziesięciu lat wstecz. Przeważają gatunki pospolite w zieleni miejskiej, nie ma tu wybitnie wartościowych dendrologicznie drzew. Biorąc jednak pod uwagę charakter obszaru, zieleń wysoka jest niezwykle pożądana w terenach zainwestowanych i stanowi wartość zarówno przyrodniczą jak i krajobrazową. Obecnie, ze względu na przynależność do zespołu obiektów Uniwersytetu Jagiellońskiego, są to tereny częściowo dostępne.

Kolejnym cennym obszarem pod względem zasobu zieleni jest teren przy kościele św. Mikołaja od strony ul. Kopernika z okazałymi egzemplarzami lip.

Tereny te wskazuje się do zachowania.

Fot. 31 Teren zielony przy Muzeum Wydziału Lekarskiego przy ul. Radziwiłłowskiej

Fot. 32 Zieleń urządzona przed Katedrą Biochemii Lekarskiej

Walor 2 - tereny o podwyższonych wartościach przyrodniczych.

Do terenów tych włączono pozostałą część zieleni towarzyszącej kościołowi św. Mikołaja. Ze względu na pełnioną funkcję teren ten będzie pozostawał w charakterze terenu częściowo dostępnego, niemniej powierzchnia biologicznie czynna jest stosunkowo duża w porównaniu do średniej obszaru. Do terenów tych włączono wybrane zieleńce i skwery, które charakteryzują się znacznie większą powierzchnią zieloną, lub większym skupiskiem dużych drzew. Uwzględniono tu zieleń przed hotelem Wyspiański i wzdłuż ul. Dietla oraz koło parkingów przy tej ulicy. Na rysunku ekofizjografii wskazuje się tę ulicę jako ciąg komunikacyjny w zieleni, wskazany do zachowania i kształtowania w kierunku alei reprezentacyjnej. Należy zabiegać o utrzymanie i podkreślenie istniejącego charakteru ulicy dla uwydatnienia jej rangi w strukturze miejskiej. To samo tyczy się ulicy Mikołaja Kopernika. Choć powierzchnie zieleńców są bardzo niewielkie wskazuje się je do waloru 2 ze względu na ich rangę w strukturze miasta.

Fot. 33 Zadbany trawnik na tyłach terenu kościoła św. Mikołaja.

Fot. 34 Zieleń urządzona przed hotelem Wyspiański.

Walor 3 - tereny o przeciętnych wartościach przyrodniczych.

Pozostałymi formami są w pełni dostępne publicznie skwery, zieleńce i pasy zieleni wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Każda forma zieleni w tak zwartej strukturze miejskiej jest istotna. Drzewa nasadzone w chodnikach, pojawiające się na południu opracowania mają znaczenie raczej krajobrazowe, dodając nieco zieleni na tle szarości ścisłej zabudowy. Czasami gatunki kontrastują ze sobą, co widać na ulicy Bonerowskiej, gdzie z jednej strony znajdują się wyrosnięte egzemplarze klonów pospolitych, a po przeciwnej stronie niewysokie drzewka o kulistych pokrojach zwartych koron. Na ulicy Librowszczyzna widać kontynuację nasadzeń tego samego gatunku, gdzie postronnie południowej znajdują się wyrosnięte lipy, a od strony północnej linię drzew uzupełniono o młode drzewa tego samego gatunku. W terenach o walorze 3 znajdują się również pozostałe formy zieleni, włącznie z tymi w kwartałach zabudowy mieszkaniowo usługowej. Choć nie są powszechnie dostępne, trudno sobie wyobrazić jej brak. Przy tak wysokim stopniu zainwestowania każda powierzchnia zielona jest niezwykle cenna.

Fot. 35 Dwa różne gatunki w nasadzeniach na ul. Bonerowskiej.

Fot. 36 Uzupełnione nasadzenia lipy drobnolistnej.

Ponadto, w celu uwydatnienia rangi zieleni wysokiej w obszarze opracowania podkreślono ją w miejscach, gdzie szczególnie wyróżnia się walorami przyrodniczo – krajobrazowymi. Są to pojedyncze drzewa lub grupy drzew, które odznaczają się w krajobrazie swą wielkością, pokrojem, jednocześnie pełniąc istotną rolę w funkcjonowaniu środowiska przyrodniczego miasta. Wyróżniono 10 drzew:

1. Kasztanowiec *Aesculus L.*
2. Kasztanowiec *Aesculus L.*
3. Mieszaniec topoli *Populus X Canadensis*
4. Jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*
5. Lipy drobnolistne *Tilia cordata*
6. Klon srebrzysty *Acer saccharinum*
7. Jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*
8. Klon zwyczajny *Acer platanoides*
9. Lipa drobnolistna *Tilia cordata*
10. Lipa drobnolistna *Tilia cordata*

Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe na potrzeby mpzp
obszaru „Wesoła – Zachód” w Krakowie

Ryc. 31 Rozmieszczenie drzew istotnych pod względem przyrodniczo – krajobrazowym.

5.5. Ocena zachowania walorów krajobrazowych.

Ze względu na wysokie wartości kulturowe, nagromadzenie obiektów architektonicznych o bogatych zasobach estetycznych oraz współgranie całości założenia tworzącego jednolitą strukturę, obszar opracowania objęty jest granicami pomnika historii „Kraków – Historyczny Zespół Miasta”. Obszar znajduje się również w strefie buforowej obszaru wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Dla podkreślenia rangi struktury w 1984 roku cały układ urbanistyczny Wesołej został objęty ochroną konserwatorską, co świadczy o jego wybitnych wartościach rozumianych całościowo, nie tylko ze względu na pojedyncze obiekty.

Jako zespół urbanistyczny o najwyższych i wysokich wartościach, gdzie stan zachowania układu i substancji jest wybitny, obszar został objęty strefą ochrony wartości kulturowych, w tym została mu przypisana najwyższa kategoria dominacji.

Ponadto obszar przedmiotu opracowania znajduje się w strefie ochrony sylwety Miasta oraz w strefie ochrony i kształtowania krajobrazu. Rzeczony obszar tworzy integralną część całości założenia miejskiego, które wymaga specjalnego systemu obostrzeń i wskazań w dalszym kształtowaniu. W granicach stref wskazuje się na utrzymanie, ochronę i podkreślenie w kompozycjach urbanistycznych swoistych cech budowy formy architektonicznej układów i zespołów zabudowy. Całość ma być kształtowana z poszanowaniem harmonii powiązań z otaczającym krajobrazem.

Wszystkie te powyższe działania odnoszą się do większych obszarów, gdzie teren opracowania jest składową obszerniejszej całości, nawet jeśli chodzi o układ urbanistyczny Wesołej objęty ochroną konserwatorską. Krajobraz przedmiotu opracowania rozpatrywany jest w jego granicach i waloryzowanie go opiera się na poszczególnych składowych i elementach krajobrazowych.

W odbiorze krajobrazu ważne jest dla obserwującego postrzeganie różnych elementów otoczenia, jako składowych całości. Podstawowym elementem, mającym największy wpływ na percepcję jest dominanta, jako obiekt najbardziej widoczny i skupiający uwagę we wnętrzu krajobrazowym. Mniejszą rangę ma motyw akcentu, niemniej współgrając z pozostałymi elementami (ściany, płaszczyzna pozioma, inne elementy wolno stojące) może nadać krajobrazowi charakter pozytywny lub negatywny.

Na jednostki architektoniczno – krajobrazowe składa się cała sekwencja większych i mniejszych wnętrz krajobrazowych, które w zależności od charakteru ich składowych dają odbierać się pozytywnie lub nie.

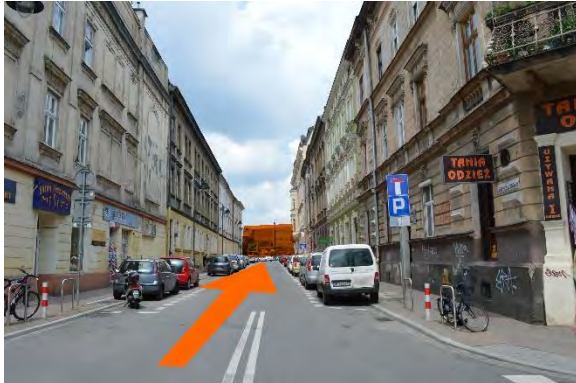
W zależności od miejsca prowadzenia obserwacji krajobrazu możemy wyróżnić ekspozycję czynną i bierną. Podstawowymi elementami ekspozycji czynnej są punkty, ciągi i osie widokowe, z których można obserwować bliższe i dalsze panoramy otoczenia. Natomiast podstawowymi elementami ekspozycji biernej są wspomniane już dominanty, akcenty i wnętrza krajobrazowe. Na podstawie waloryzacji danych ekspozycji można określić stan zachowania walorów krajobrazowych.

Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe na potrzeby mpzp
obszaru „Wesoła – Zachód” w Krakowie

Ryc. 32 Schemat lokalizacji punktów widokowych z zasięgiem wykonanych zdjęć oraz osi kompozycyjnych.

Ze względu na stopień zainwestowania obszaru w ekspozycji czynnej dominują przede wszystkim osie widokowe. Są to zazwyczaj osie ulic nakierowujące obserwatora ścianami otaczających je zabudowań lub szpalerów drzew na dany obiekt. Ulice tworzą system osi kompozycyjnych, które kierują widoki na wartościowe obiekty architektoniczne. Ze względu na odległości, ukształtowanie terenu, kąt przebiegu osi, obecność zieleni wysokiej, percepcja poszczególnych obiektów zmienia się wraz z lokalizacją punktu na osi. Na przykładzie ul. Starowiślnej, wraz z oddalaniem się w kierunku południowym, widok na Bazylikę Mariacką przesuwa się. Na początku widzimy kościół w niemal całej okazałości, przesłonięty lekko drzewami, a wraz z oddalaniem się widok przenosi się na część prezbiterialną.

Ryc.33 1 Oś kompozycyjna ulicy Radziwiłłowskiej, kierująca widok na plac Jana Nowaka Jeziorańskiego i w przeciwnym kierunku na kościół św. Mikołaja.

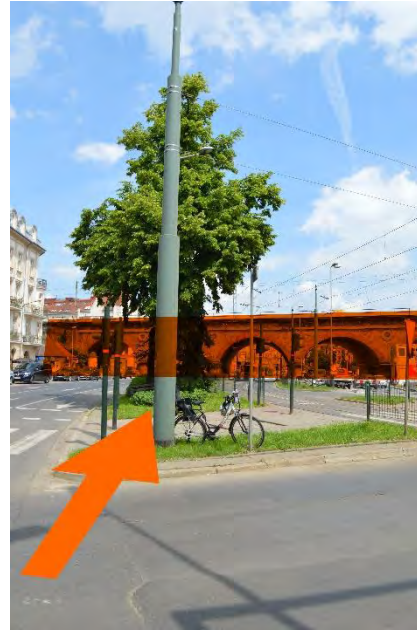
Ryc.34 2 Oś kompozycyjna ulicy Kopernika, kierująca widok na Bazylikę Najświętszego Serca Pana Jezusa.

Ryc.35 3 Oś kompozycyjna ulicy Kopernika, kierująca widok na Kościół Matki Boskiej Śnieżnej.

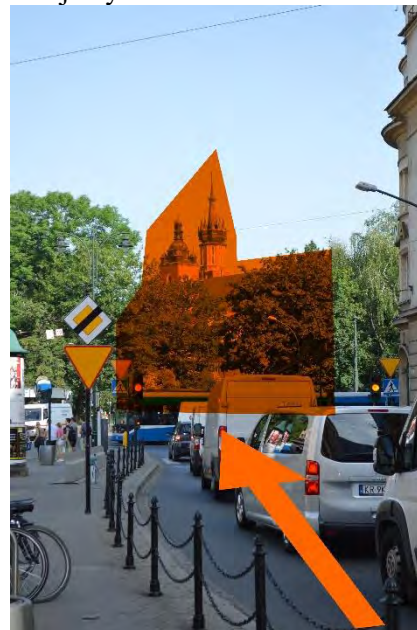
Ryc.36 4 Oś kompozycyjna ulicy Zybkiewicza, kierująca widok na odnowioną fasadę kamienicy.

Ryc.37 5 Oś kompozycyjna ulicy Dietla, kierująca widok na zabytkowy wiadukt kolejowy.

Ryc.38 6 Oś kompozycyjna ulicy Wielopole, kierująca widok na Gmach Szyszko – Bohusza.

Ryc.39 7 oś kompozycyjna ulicy Wielopole, kierująca widok na Bazylikę Mariacką.

Ryc.40 7 oś kompozycyjna ulicy Starowiślnej,
kierująca widok na Bazylikę Mariacką.

Punkty widokowe mają raczej charakter lokalny. Nie ma tu dalekich panoram, poza kilkoma miejscami, gdzie przestrzeń jest bardziej otwarta (szeroka ulica Dietla, zbieg ulic Starowiślnej, Wielopole, Westerplatte i św. Gertrudy, kładka nad ul. Lubicz). Obecne są raczej wglądy we wnętrza ulic, które otoczone są bogato zdobionymi fasadami kamienic, lub osie widokowe na pojedyncze duże obiekty.

Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe na potrzeby mpzp
obszaru „Wesoła – Zachód” w Krakowie

1

2

3

4

5

6

Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe na potrzeby mpzp
obszaru „Wesoła – Zachód” w Krakowie

7

8

9

10

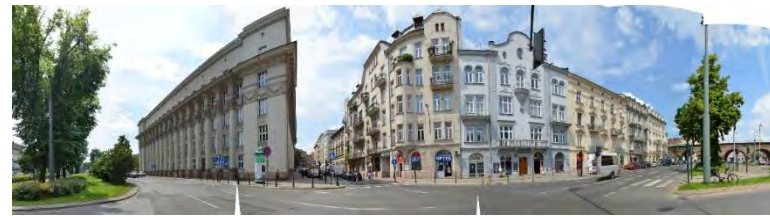
Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe na potrzeby mpzp
obszaru „Wesoła – Zachód” w Krakowie

11

12

13

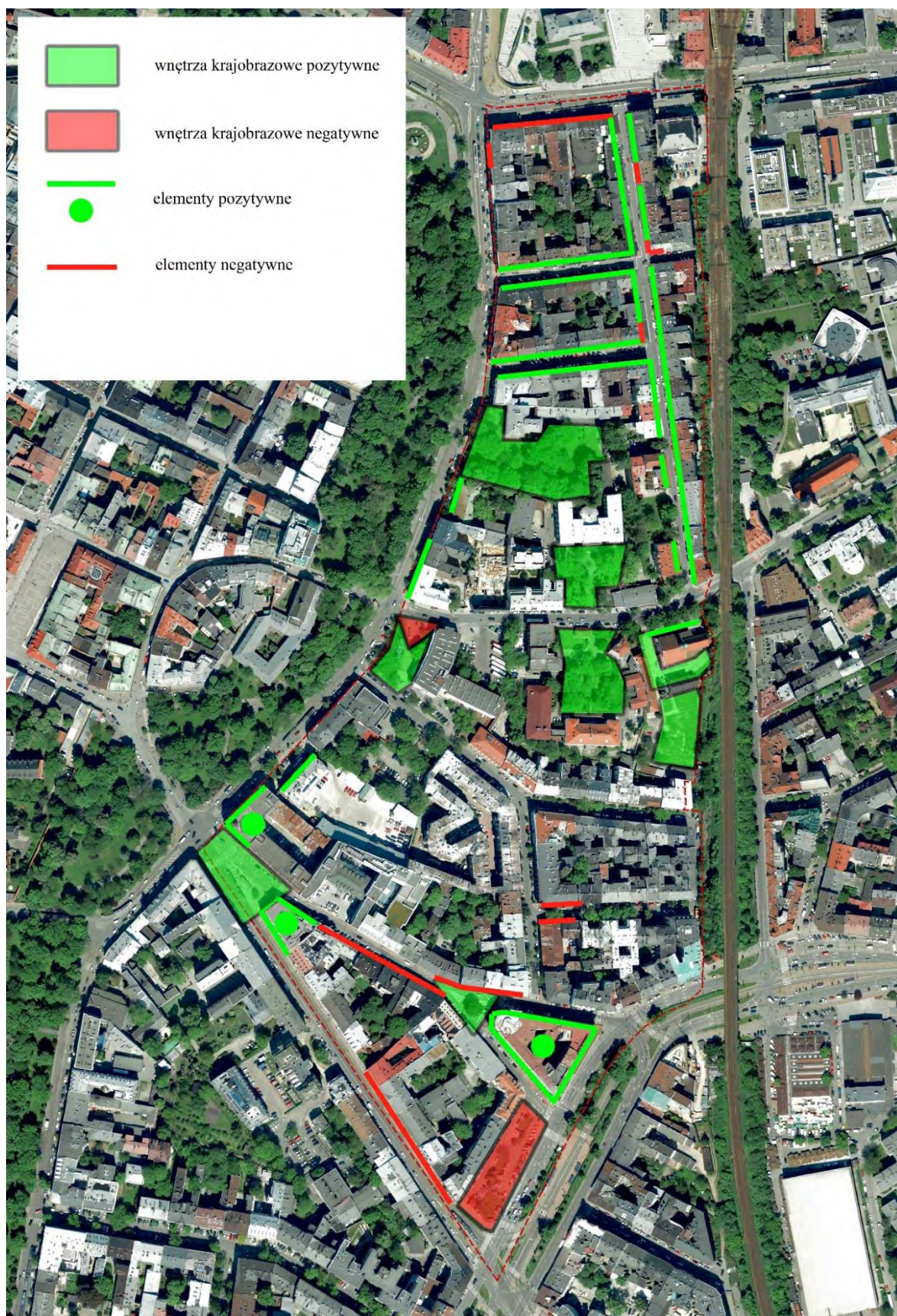
14

15

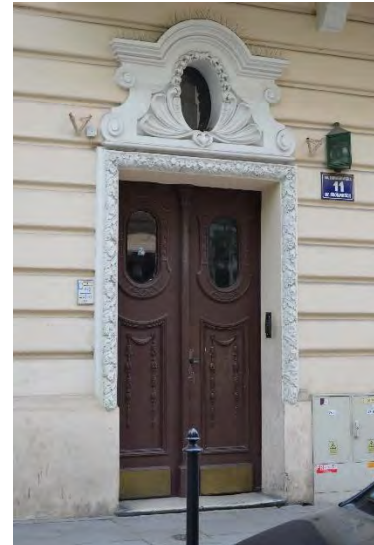
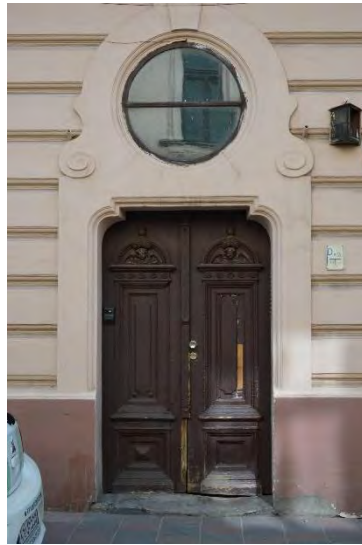

16

Ryc. 41 Elementy ekspozycji biernej.

Ze względu na ściśle centrum i nasycenie terenu obiektami o wysokich wartościach kulturowych przeważają elementy o charakterze pozytywnym. Są to bogate fasady kamienic, pojedyncze budynki, lub niewielkie wnętrza krajobrazowe pełne zieleni lub otoczone zabytkowymi budynkami. Do takich elementów należą dominanty pozytywne budynków Poczty Głównej, Pałacu Prasy czy Gmachu Szyszko – Bohusza. Parkowe otoczenie obiektów Uniwersytetu Jagiellońskiego tworzy wnętrza z zielenią wysoką, która zmiękcza krajobraz miejski. Fasady kamienic, choć nie wszystkie odnowione, całościowo prezentują bogatą kompozycję ścian wewnątrz ulic. Ciekawe są detale architektoniczne, urozmaicające wnętrza ulic, drobne rzeźbienia, drzwi, wykusze itp.. W skali krajobrazu są to drobne elementy, jednak mające istotne znaczenie w odbiorze krajobrazu miejskiego o charakterze zabytkowym.

Fot. 37, 38, 39 Dekoracyjne drzwi w kamienicach.

Fot. 40 Ozdobna rzeźba nad oknem.

Fot. 41 Kolorowa mozaika na ścianie przedszkola im. Stanisława Wyspiańskiego.

Fot. 42, 43, 44 Secesyjne detale architektoniczne.

Niestety pojawiają się również elementy o charakterze negatywnym. Największe takie wnętrze znajduje się na południowym krańcu obszaru opracowania. Jest to teren parkingu przy ul. Dietla wraz z otaczającymi go chodnikami, skrawkami zieleni i obiektami małej architektury. Teren zagospodarowany jest chaotycznie, wydeptane trawniki, różna forma obiektów małej architektury, kiosków, słupy ogłoszeniowe sprawiają wrażenie nieładu. W takim miejscu należałoby zadbać o odpowiednią formę zieleni, maskującą szeregi zaparkowanych pojazdów. Jednolita architektura kiosków i budek oraz obiektów toalet miejskich dała by wrażenie porządku i przemyślanej koncepcji zagospodarowania placu.

Fot. 45 Chaotyczne formy małej architektury przy ul. Dietla przesłaniające widok na Gmach Szyszko - Bohusza.

Podobnie jest w przypadku placu przed hotelem Wyspiański. Jest tu jeden z większych skwerów zieleni, a w jego sąsiedztwie położony jest utwardzony plac. Sam w sobie pełni pozytywną funkcję wnętrza krajobrazowego, natomiast sposób jego zagospodarowania w części zbiegu ulic Kopernika i Westerplatte daje negatywny odbiór. Kiosk z prasą, słupy ogłoszeniowe, elementy infrastruktury oszpecone graffiti umniejszają atrakcyjności temu miejscu. Zadbane nawierzchnia placu, dużo zieleni, klomby z krzewami, wysokie drzewa kontrastują z akcentami o charakterze negatywnym.

Fot. 46, 47 Elementy o negatywnym charakterze, zaburzające ekspozycję placu przed hotelem Wyspiański.

Wciągu ulic pojawiają się w parterach kolorowe witryny, różnej wielkości szyldy i banery, malowanie fragmentów elewacji odbiegające od kolorystyki całej fasady. Daje to wizualny chaos i odwraca uwagę od wartościowych detali architektonicznych.

Fot. 48 Kolorowe banery i różne formy szyldów i reklam.

Fot. 49 Kontrastowy kolor wykończenia przy witrynie sklepowej.

Na murach zabytkowych kamienic, na elementach małej architektury, na obiektach infrastruktury pojawiają się szpecące graffiti.

Fot. 50, 51, 52, 53 Zdewastowane mury budynków.

Reasumując cały obszar jest niezwykle interesujący pod względem charakteru krajobrazu. Ogromny potencjał każdej jednostki stanowi punkt bazowy dla rozwinięcia możliwości w kreowaniu przestrzeni wartościowych.

6. Wskazania.

6.1. Możliwość likwidacji lub minimalizacji zagrożeń środowiska przyrodniczego.

Zagrożenia dziedzictwa przyrodniczego i krajobrazu

Zagrożenia ekosystemów i ich zespołów

Głównym zagrożeniem dla ekosystemów jest ich degradacja i zanikanie. W omawianym obszarze jest to związane z likwidacją powierzchni biologicznie czynnej. Dla całego obszaru konieczne jest utrzymanie obecnego wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej i ograniczanie likwidacji terenów zieleni. Fragmenty obszaru obejmujące cenne obszary zieleni (na rysunku wskazane jako tereny wartościowe), warunkujące zachowanie ciągłości przyrodniczej powinny być chronione przed ich likwidacją. W mpzp należy zachować ciągłość korytarzy ekologicznych (tras migracji), w tym kluczowych tworzących powiązania z terenami sąsiednimi. Na rysunku wskazane zostały one jako *kierunki najistotniejszych powiązań przyrodniczych*. Składa się na nie również zieleń obudowująca ciągi komunikacyjne (*ciągi komunikacyjne w zieleni wysokiej wskazane do zachowania i kształtowania*).

Zagrożenia fizjonomii krajobrazu

Jak wskazano wyżej na fizjonomię, czyli wygląd krajobrazu składa się cały szereg elementów. Całość odbieramy przez obserwację widoków bliskich, dalekich, otwarcie widokowych, panoram, wykorzystując punkty i ciągi widokowe, poruszając się po ekspozycji czynnej, lub analizując ekspozycję bierną. Głównymi zagrożeniami dla fizjonomii krajobrazu będą zatem wszystkie elementy, które w jakiś sposób uniemożliwiają lub ograniczają swobodny odbiór krajobrazu, zaburzają go lub szpecą. Podstawowymi sposobami minimalizowania zagrożeń jest właściwe kreowanie i wydobywanie odpowiednich, pozytywnych elementów ekspozycji biernej i czynnej, oraz likwidacja, lub gdy nie ma takiej możliwości, ukrycie w krajobrazie negatywnych. Określa się zasady ochrony i kształtowania krajobrazu, które mogą polegać na:

- zachowaniu i podkreśleniu punktów i ciągów widokowe przez kontrolę ich otoczenia w celu lokalizowania i likwidowania ewentualnych ograniczeń percepcyjnych,

- zachowaniu i ochronie otwarcie widokowych poprzez usuwanie form stanowiących „bariery widokowe”,
- zachowaniu atrakcyjnych wnętrz krajobrazowych,
- podkreślaniu pozytywnych dominant przez zachowanie ich przedpola widokowego,
- likwidowaniu negatywnych dominant i innych elementów degradujących krajobraz, lub podejmowaniu działań maskujących lub nadających nową jakość,
- eksponowaniu atrakcyjnych elementów przez na przykład ujednoczenie tła.

Niska emisja:

W zakresie niskiej emisji działaniem bezpośrednio przyczyniającym się do jej ograniczenia jest eliminowanie paliw stałych, jako podstawowego źródła ogrzewania budynków. Powinny być one zastąpione energią elektryczną, gazem ziemnym, lekkim olejem opałowym lub alternatywnymi źródłami energii (energia słoneczna) oraz innymi paliwami ekologicznymi. Rozwiązaniem najkorzystniejszym dla mieszkańców byłaby rozbudowa sieci ciepłowniczej.

Problem niskiej emisji zostanie częściowo rozwiązany już w najbliższych latach, w związku z regulacjami obowiązującymi w mieście Krakowie tj. zakazem używania paliw stałych w piecach oraz drewna w kominkach od 1 września 2019 roku. Jego dalsza eliminacja wymaga odpowiedniej polityki i regulacji w gminach sąsiadujących z Krakowem.

Hałas komunikacyjny:

W celu zminimalizowania negatywnego wpływu hałasu na zdrowie ludzi, w terenach o przekroczonych standardach akustycznych powinno się odpowiednio kształtować przestrzeń i właściwie projektować zabudowę.

6.2. Wskazanie obszarów koniecznych do ochrony prawnej.

Na omawianym obszarze nie wskazuje się obszarów koniecznych do ochrony prawnej.

Wskazania w zakresie środowiska kulturowego

W zakresie elementów **środowiska kulturowego**, obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa (Uchwała Nr XII/87/03 z dnia 16 kwietnia 2003 r., zmieniona uchwałą Nr XCIII/1256/10 z dnia 3 marca 2010 r., zmieniona uchwałą Nr CXII/1700/14 z dnia 9 lipca 2014 r.), dla obszaru objętego sporządzanym miejscowym planem określa:

- 1) **strefę ochrony wartości kulturowych** - w celu zachowania walorów kulturowych istniejących układów urbanistycznych, zespołów zabudowy, pojedynczych obiektów architektonicznych zachowanej historycznej sieci drożnej (w tym dróg fortecznych dawnej Twierdzy Kraków), założeń zieleni oraz pomników, kapliczek i krzyży przydrożnych a także w celu kształtowania nowych, wartościowych składników środowiska kulturowego; obok zabytków chronionych z mocy prawa powszechnego, **strefa ochrony wartości kulturowych** obejmuje również pozostałe układy, założenia, zespoły i obiekty o wysokich wartościach kulturowych i historycznych w skali lokalnej i miejskiej; w ramach **strefy** wyróżniono kategorie:

a) **dominacji:**

- obejmującą zasoby kulturowe o najwyższych i wysokich wartościach, zachowane w układzie i substancji, gdzie głównymi działaniami są ich ekspozycja i ochrona,
- wśród kierunków działań przeważają prace konserwatorskie i restauratorskie oraz remonty,
- występuje ograniczona możliwość realizacji nowych obiektów budowlanych, ich ewentualne inwestycje muszą być podporządkowane ochronie zastanych wartości kulturowych, w tym istniejącemu układowi urbanistycznemu i lokalnemu kontekstowi zabytkowemu;

2) **strefę ochrony sylwety Miasta** - w celu ochrony obszarów, które tworzą unikalną sylwetę Krakowa i wymagają wprowadzenia zakazów zainwestowania w terenach otwartych oraz ograniczeń gabarytowych w terenach przewidzianych do zainwestowania - pozwalających na właściwą ochronę sylwety Krakowa; obejmuje ona swym zasięgiem elementy struktury przestrzennej, które tworzą unikalną sylwetę Miasta, w tym większość analizowanego obszaru po zachodniej stronie ciągu al. Powstania Warszawskiego – ul. Kotlarska;

w granicach strefy działania powinny być ukierunkowane na:

- a) ochronę oraz ekspozycję elementów struktury przestrzennej składających się na sylwetę Miasta,
- b) ochronę oraz utrzymanie i podkreślenie w kompozycjach urbanistycznych swoistych cech budowy formy architektonicznej układów i zespołów zabudowy, w tym zachowanie lokalnych gabarytów i charakteru architektury istniejącej i projektowanej,
- c) zintegrowanie ochrony i kształtowania środowiska kulturowego i przyrodniczego w kontekście ochrony sylwety, w tym kształtowanie terenów zieleni wraz z ochroną przed zainwestowaniem terenów stanowiących wartościowe elementy krajobrazu otwartego,
- d) zachowanie oraz rekultywację i kształtowanie istniejących zespołów przyrodniczych - zieleni naturalnej i urządzonej, szczególnie w obrębie ww. pagórów zrębowych;

3) **strefę ochrony i kształtowania krajobrazu** – która obejmuje cały obszar, tj. widok sprzed mostu Kotlarskiego w kierunku Kazimierza i Wesołej a także osie powiązań widokowych pomiędzy kopcami krakowskimi; strefa obejmuje obszary stanowiące bezpośrednie przedpole płaszczyzny ekspozycji oraz odbioru sylwety Miasta, a także atrakcyjne krajobrazowo rejony peryferyjne, z których występują wglądy na panoramę Miasta i dalekie widoki na zewnątrz Miasta, a których percepcja odbywa się z ważnych punktów i ciągów widokowych; w granicach strefy działania powinny być ukierunkowane na:

- a) kształtowania nowej zabudowy harmonijnie powiązanej z otaczającym krajobrazem, dostosowanej i podporządkowanej specyfice miejsca, rozumianej również jako istniejący wartościowy krajobraz miejski (historyczny, tradycyjny lub współczesny),
- b) uwzględniania w działaniach inwestycyjnych powiązań widokowych w skali lokalnej i miejskiej, w tym powiązań widokowych pomiędzy krakowskimi kopcami oraz obiektami fortecznymi,
- c) zachowania wartościowych przestrzennie dominant; w przypadku kreowania nowych dominant i subdominant uwzględniania wpływu ich realizacji na odbiór sylwety Miasta (w oparciu o przeprowadzone ekspertyzy widokowe z określonych punktów widokowych, w odniesieniu do skali ogólnomiejskiej i lokalnej),

- d) ochrony przed zainwestowaniem wartościowych elementów środowiska przyrodniczego, składających się na krajobraz Krakowa,
 - e) zachowania istniejących zespołów przyrodniczych wraz z kształtowaniem zieleni wysokiej (w tym programu zalesień) przy zachowaniu powiązań widokowych wraz z koniecznymi działaniami rekultywacyjnymi i porządkującymi,
 - f) utrzymania i podkreślenia w kompozycjach urbanistycznych indywidualnych cech ukształtowania i zagospodarowania terenów otwartych,
 - g) usuwania elementów dysharmonijnych;
- 4) **najważniejsze i najcenniejsze miejsca widokowe** - punkty, ciągi i osie widokowe - jako miejsca o szczególnej ekspozycji sylwetki Miasta a także krajobrazu otwartego, o najwyższej atrakcyjności i znaczeniu dla jego tożsamości - wymagają bezwzględnego zachowania i uwzględniania w działalności planistycznej, projektowej i realizacyjnej;

podział miejsc widokowych:

- a) miejsca stanowiące dalekie wglądy na sylwetę Miasta i dalekie panoramy zewnętrzne: począwszy od: Mydlnik, Witkowic, Górki Narodowej, Prądnika Czerwonego, Mistrzejowic, Wzgórz Krzesławickich, kopca Wandy, ul. Wielickiej (w rejonie Prokocimia), fortu Rajska, Kosocice, po: Skotniki, Podgórkę Tynieckie, klasztor w Tyńcu,
- b) punkty i ciągi widokowe położone wewnątrz Miasta - o dużej skali zasięgu widocznych panoram - usytuowane w miejscach, które stanowią wzniesienia i dominanty lub szerokie otwarcia terenowe, z punktami i ciągami widokowymi na kopcu J. Piłsudskiego i T. Kościuszki;

Wskazane miejsca i osie widokowe stanowią podstawę do dokonywania analiz widokowych w odniesieniu do planowanych inwestycji, w analizach tych należy uwzględnić powiązania widokowe pomiędzy kopcami krakowskimi oraz pomiędzy obiektami fortecznymi.

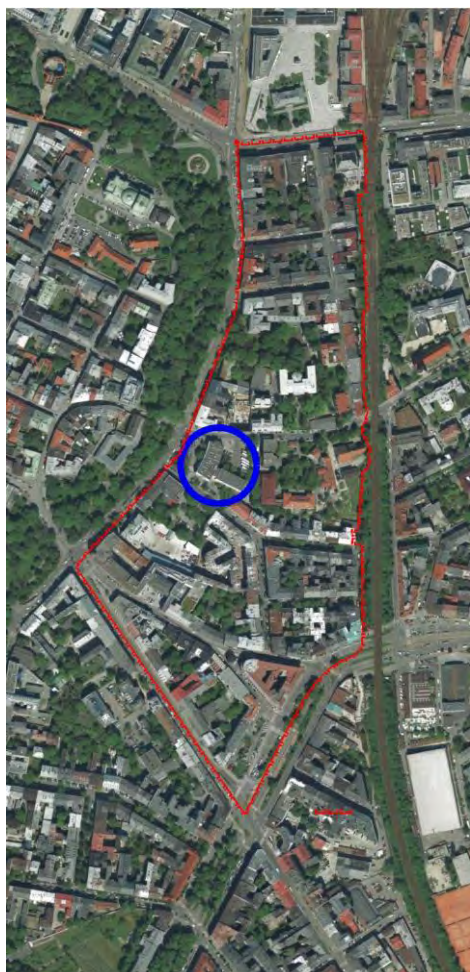
- DOBRA KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

W dokumencie obowiązującego Studium wskazano nieujęte w ewidencji i rejestrze zabytków, obiekty stanowiące dobra kultury współczesnej, tj. niebędące zabytkami dobra kultury, takie jak pomniki, miejsca pamięci, budynki, ich wnętrza i detale, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe, będące uznanym dorobkiem współcześnie żyjących pokoleń, jeżeli cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna”. Obiekty te zawarto na Liście Dóbr Kultury Współczesnej na terenie Miasta Krakowa, sporządzonej przy wykorzystaniu materiałów opracowanych przez Komisję Architektury Modernistycznej Stowarzyszenia Architektów Polskich RP, Oddział w Krakowie.

O umieszczeniu obiektów na Liście decydowała analiza następujących kryteriów: wartość artystyczna, reprezentatywność dla kierunków i prądów w sztuce, nowatorstwo techniczne, uznanie przez współczesnych, realizacja nie później niż w 2003 roku.

Na Liście Dóbr Kultury Współczesnej na terenie Miasta Krakowa, w granicach Jednostki Urbanistycznej Nr 2 - Pierwsza Obwodnica, wchodzącej w skład sporządzanego mpzp Wesoła – Zachód, zawarto budynek zlokalizowany przy ul. Westerplatte 15, zrealizowany w latach

1959 – 63, tj. „Dom Turysty” – Hotel PTTK (obecnie Hotel „Wyspiański”). Autorami projektu (1956-59) budynku byli Zbigniew Mikołajewski i Stanisław Spyt. Autorem projektów wnętrz był Zdzisław Szpyrkowski.

Ryc. 42 Lokalizacja „Domu Turysty”
– Hotel PTTK (obecnie Hotel „Wyspiański”)

Fot. 54 Hotel PTTK (obecnie Hotel „Wyspiański”)

Obiekty dóbr kultury współczesnej na terenie Miasta Krakowa podlegają ochronie przed wyburzeniem oraz ochronie przed przekształceniami tych cech, które stanowią o ich uznaniu za dobro kultury współczesnej. Szczegółowy zakres i zasady ich ochrony należy ustalić w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, i musi on obejmować:

- zakazy lub dopuszczenia dotyczące robót budowlanych, wraz z określeniem czy i w jakim zakresie istnieje możliwość stosowania wyrobów budowlanych o innym charakterze, niż użyto w stanie pierwotnym,
- zakazy lub dopuszczenia zmiany lokalizacji pomników oraz obiektów o niewielkich gabarytach, w tym małej architektury ,
- podstawowe warunki iluminacji obiektów.

Fot. 55 Hotel PTTK (obecnie Hotel „Wyspiański")

W zależności od potrzeb w planach miejscowych można ustalić nakazy, zakazy i dopuszczenia ochrony poszczególnych elementów obiektów:

- formy architektonicznej: bryły, kompozycji oraz proporcji a także kształtu zadaszania i kątów nachylenia połąci,
- charakterystycznych parametrów, takich jak kubatura, powierzchnia zabudowy, wysokość, długość, szerokość, liczba kondygnacji,
- konstrukcji,
- podziałów elewacji, rozmieszczenia otworów okiennych i drzwiowych, podziałów okiennych i drzwiowych oraz rodzaju stolarki (ślusarki),
- wykończenia elewacji, w tym kolorystyki, okładzin, mozaik, faktury,
- detalu architektonicznego,
- neonów, znaków i symboli umieszczonych na elewacjach, zastosowanego liternictwa wraz z krojem liter,
- pozostałych indywidualnych lub unikatowych cech obiektów.

Fot. 56 Hotel PTTK (obecnie Hotel „Wyspiański")

- PARKI KULTUROWE

W celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej w Studium wskazano utworzenie obszarowych form ochrony krajobrazu i dziedzictwa kulturowego w formie parków kulturowych. Ustanowienie parków kulturowych ma umożliwić utrzymanie ważnych i swoistych cech krajobrazu kulturowego, stanowiącego jedną z najważniejszych części dziedzictwa Krakowa, ze wskazaniem możliwości rozwoju obszarów nimi objętych przy prawidłowym gospodarowaniu krajobrazem, planowaniu jego rozwoju i kontrolowaniu przemian. Integracja działań w środowisku kulturowym i przyrodniczym stymulująca aktywną

Południowa część obszaru zawiera się w granicach jednego z trzech rekomendowanych w Studium parków kulturowych. W obszarach tych występuje krajobraz kulturowy z przewagą historycznego krajobrazu miejskiego, w tym układów urbanistycznych dawnych miast składających się na dzisiejszą strukturę przestrzenną Krakowa, tradycyjnych zespołów zabudowy oraz istniejących, charakterystycznych dla danego obszaru, struktur funkcjonalno-społecznych.

Część terenów objętych sporządzanym mpzp dla obszaru Wesoła – Zachód zlokalizowana jest w granicach proponowanego Parku Kulturowego „**Kazimierz - Stradom z Bulwarami Wisły**”, jednego z najcenniejszych kulturowo obszarów Miasta.

Wg wskazań zawartych w Studium Park Kulturowy „**Kazimierz - Stradom z Bulwarami Wisły**” winien obejmować:

- 1) obszar wpisanego do rejestru zabytków układu urbanistycznego dawnego miasta Kazimierza ze Stradomiem,
- 2) obszar wpisanego do rejestru zabytków układu urbanistycznego oraz zespołu zabudowy Kazimierza w obrębie tzw. „nowego miasta” wraz z historycznymi przedmieściami: Łąką św. Sebastiana, Podbrzeziem oraz Polami Kazimierzowskimi,
- 3) obszar pomiędzy ulicami Starowiślną a Wielopole,
- 4) Cmentarz Żydowski „Nowy”, przy ul. Ignacego Daszyńskiego,
- 5) Bulwary Wisły: Czerwieński, Inflancki, Kurlandzki, Poleski, północną część Bulwaru Wołyńskiego.

Ryc. 43 Granica proponowanego Parku Kulturowego „Kazimierz - Stradom z Bulwarami Wisły”

Rada Miasta Krakowa podjęła w dniu 24 kwietnia 2019r. uchwałę nr XIV/259/19 w sprawie ustalenia kierunków działań dla Prezydenta Miasta Krakowa w zakresie utworzenia parku kulturowego pod nazwą Park Kulturowy Kazimierz. Działania określone w w/w uchwale powinny obejmować w szczególności:

- 1) Utworzenie harmonogramu prac nad utworzeniem parku kulturowego pod nazwą Park Kulturowy Kazimierz zakładającego zakończenie prac do 1 marca 2020 roku,
- 2) Określenie obszaru obowiązywania parku kulturowego Kazimierz,
- 3) Przeprowadzenia konsultacji społecznych w zakresie zaproponowanego obszaru jak i zakresu uchwały o utworzeniu parku kulturowego Kazimierz, m.in. z Radą Dzielnicy I Stare Miasto, mieszkańcami Kazimierza i lokalnymi przedsiębiorcami,
- 4) Przedstawienie Radzie Miasta wyników konsultacji do dnia 1 lutego 2020 roku.

- KONSULTACJA PROBLEMOWA DOTYCZĄCA NIEZBĘDNEGO ZAKRESU REGULACJI DO MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO W REJONIE MIĘDZY ULICAMI LUBICZ (DO LINII KOLEJOWEJ) A STAROWIŚLĄ (DO UL. DIETLA) W KRAKOWIE

Na potrzeby sporządzonego projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wykonane zostało przez Pana dr Zbigniewa Beiersdorfa opracowanie pod nazwą „Konsultacja problemowa dotycząca niezbędnego zakresu regulacji do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie między ulicami Lubicz (do linii kolejowej) a Starowiślną (do ul. Dietla) w Krakowie”.

Przedmiotem opracowania była zachodnia część historycznej dzielnicy VI – Wesoła, pomiędzy ulicami Lubicz, Westerplatte, Starowiślna i Dietla oraz linia kolejową, w tym problematyka historyczna dla całej Wesołej.

Wnioski konserwatorskie zawarte w treści w/w opracowania dotyczą obszaru ograniczonego ulicami Westerplatte od zachodu, Lubicz od północy i Starowiślną od południa oraz nasypem kolejowym od wschodu, w odniesieniu do:

- 1) funkcji obszaru,
- 2) komunikacji – sieci ulicznej,
- 3) dopuszczalnego zakresu przekształceń historycznej zabudowy (nadbudowy, uzupełniania, kształtowanie dachów itp.),
- 4) zasady kształtowania współczesnych form architektonicznych w historycznej zabudowie,
- 5) zasady ochrony i kształtowania krajobrazu kulturowego,
- 6) zasady kształtowania małej architektury w przestrzeniach publicznych.

Poniżej treść wniosków konserwatorskich na podstawie opracowania pn. „Konsultacja problemowa dotycząca niezbędnego zakresu regulacji do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie między ulicami Lubicz (do linii kolejowej) a Starowiślną (do ul. Dietla) w Krakowie”:

Funkcje obszaru

Dawna dzielnica Wesoła z wchodzącymi w jej skład wspomnianymi, dawnymi jurydykami, jest zasadniczo kreacją skończoną, wymagającą konserwacji i rewaloryzacji a nie przekształceń. Historyczne funkcje, kształtowane do przełomu wieków XIX i XX, wymagają utrzymania – jako wielofunkcyjny sposób użytkowania przestrzeni. Funkcje te należy zdefiniować jako: mieszkalną (wielopiętrowe kamienice, pojedyncze domy i wille), usługową (kliniki, hotele, biura, bank, poczta, siedziba straży pożarnej), sakralną (zespół kościoła św. Mikołaja o średniowiecznej tradycji), rekreacyjną (zieleń towarzysząca architekturze), komunikacyjną (ulice, place, parkingi). Tradycyjne funkcje przemysłowe (rzeźnia, młyny) dawno zanikły.

Istniejące funkcje są ustabilizowane. Naciski na intensywniejsze wykorzystanie przestrzeni zagrażają zatarciem historycznych układów przestrzennych i historycznemu krajobrazowi poprzez „przeinwestowanie”. Rezerwy dla wprowadzania nowych funkcji są

nieduże i sprowadzają się do adaptacji istniejących obiektów. Niemniej, należy chronić dominację funkcji mieszkalnej (rozumianej jako dominacja budynków zasiedlonych przez stałych mieszkańców).

Komunikacja – sieć uliczna

Utrzymanie wymaga istniejąca sieć ulic i placów, a także istniejące rozwiązania komunikacyjne, w tym utrzymanie parkowania przy ulicach oraz istniejących parkingów, usytuowanych na zapleczach niektórych posesji (hotelu „Wyspiański”, Domu Rzeźników „Na Kotłowym”). Niezbędne dla funkcjonowania miasta nowe, wielopoziomowe parkingi (podziemne i naziemne) winny być zasadniczo sytuowane poza terenem niniejszego opracowania, po zewnętrznej stronie drugiej obwodnicy (ul. Powstania Warszawskiego). Połączenie tych parkingów z obrzeżem historycznego centrum (obwodnicą Plant) winna zapewnić komunikacja publiczna.

Dopuszczalny zakres przekształceń historycznej zabudowy (nadbudowy, uzupełniania, kształtowanie dachów itp.)

Wszystkie budowle wpisane do rejestru zabytków i do ewidencji zabytków podlegają ochronie i winny być zachowane. Ewentualne adaptacje nie mogą zniekształcać brył i fasad.

Granice działek podlegają ochronie. Dotyczy to w szczególności dużych, historycznie ukształtowanych posesji przy ulicach Westerplatte i Kopernika, a także przy ul. Starowiślnej.

Zabytkowe elewacje obiektów wpisanych do rejestru zabytków i do ewidencji zabytków podlegają integralnej ochronie w zakresie kompozycji i detalu architektonicznego (artykulacja, sztukaterie, stolarka okien, bram i witryn) i kolorystyki, także faktury materiałowej elewacji. Obowiązuje zasada przywracania zniszczonych elementów w oparciu o zachowane relikty lub dokumentację.

Adaptacja parterów do funkcji handlowych możliwa jest pod warunkiem zachowania kompozycji fasady i zastępowania otworów okiennych przez witryny (wymagana do tego celu adaptacja istniejących okien). Obowiązuje zakaz „odnawiania” części fasady, np. wokół wejścia do sklepu i malowanie takiego fragmentu w kolorze odmiennym od reszty elewacji.

Wobec wspomnianego, skończonego charakteru dzielnicy jako układu przestrzenno-architektonicznego, w zasadzie nie przewiduje się przekształceń historycznej zabudowy. Całość wymaga konserwacji i rewaloryzacji. Zmiany uzasadnione mogą być wynikami badań, które mogą sugerować zarówno nadbudowy jak obniżenia a także uzupełnienia. Motywy komercyjne nie poparte wynikami badań są wykluczone, jeśli w zasadniczy sposób rzutowałyby na charakter fasad i brył. Weryfikacja korekt wysokości wymaga uzasadnienia w postaci studiów krajobrazowych. Należy przyjąć zasadę dostosowania pod względem wysokości nowej, plombowej zabudowy do wysokości budynków w bezpośrednim sąsiedztwie, o ile zachowały one historyczny gabaryt. Jeżeli gabaryt zabudowy w sąsiedztwie jest zróżnicowany, szczególnie na skutek nowych obiektów, nie liczących się z zabudową historyczną (i niszczących efekt harmonii przestrzennej) to wykluczone jest traktowanie tych najwyższych jako precedensu do dalszego dewastowania krajobrazu urbanistycznego. Zamiast tego zaleca się stosowanie wysokości uśrednionych (każda taka lokalizacja wymaga studium widokowo-krajobrazowego),.

Należy przyjąć zasadę, że ewentualnie wprowadzana zabudowa oficynowa powinna być niższa o jedną kondygnację od zabudowy frontowej.

Forma i pokrycie dachów powinny być podporządkowane zasadzie kształtowania „piątej elewacji” a także kształtowania panoramy i sylwety miasta. Jakkolwiek Kraków nie uzyskał jednolitej formy pokrycia połaci dachowych (stosowano dachówki ceramiczne, blachę, papę), to wobec dostępu do wszystkich szlachetnych materiałów i zasobności inwestorów, należy stosować pokrycia dobre gatunkowo, trwałe i spełniające kryteria estetyczne, a więc dachówki i blachę cynkowo-tytanową oraz miedzianą wg wytycznych konserwatorskich.

Adaptacja strychów jest możliwa w ograniczonym zakresie, wg wytycznych i projektów konserwatorskich; zasadniczo nie może prowadzić do zmiany geometrii dachów. Doświetlenie pomieszczeń lukarnami możliwe jest tylko w wypadku braku „odejścia” w wąskich ulicach, nie pozwalających na oglądanie całej bryły budynku i od strony podwórzy.. Przy stosowaniu lukarn preferowane jest ich krycie dachami pulpitowymi a nie dachami dwuspadowymi. Gdy obiekt jest eksponowany w widokach „dalekich”, należy stosować okna połaciowe. Ostateczne rozwiązanie wymaga akceptacji Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Lokalizacja na dachach urządzeń technicznych, w tym anten i stacji telefonii komórkowej możliwa jest wyłącznie pod warunkiem ich ukrycia we wnętrzach strychów, w hełmach wieżowych, itp

Odnosnie do lokalizacji inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej – infrastruktury telekomunikacyjnej (w tym telefonii komórkowej) obowiązywać winien zakaz lokalizacji wolnostojących masztów a także instalowania anten, stacji bazowych i innych urządzeń technicznych w miejscach widocznych z przestrzeni publicznych, głównych punktów, ciągów i osi widokowych.

Ewentualna nowa zabudowa w obrębie podworców i dziedzińców winna być traktowana wyjątkowo i kształtowana w granicach poszczególnych działek, z rygorystycznym zachowaniem terenów zielonych na zapleczach posesji. Wynika to z wartości urbanistycznych obszaru. Istniejące ogrody winny być zinwentaryzowane.

Preferowana nawierzchnia podwórzy i dziedzińców to bruki przerosnięte trawą.

W zespole kościoła pw. św. Mikołaja należy utrzymać ogród na zapleczu, eksponujący przebieg szkarpy miejskiej. Należy zachować także działkę ogrodową przy Kasynie Oficerskim (dzis Klub Garnizonowy) ul. Zyblikiewicza 1

Zasady kształtowania współczesnych form architektonicznych w historycznej zabudowie

Wobec kompletności i zdefiniowanego już charakteru ukształtowania przestrzennego obszaru, możliwości wprowadzania nowej architektury są niewielkie. Można rozważyć c wprowadzenie niewielkich „plomb” kryjących ściany szczytowe przy ul. Kopernika 4 i przy ul. Radziwiłłowskiej 10, z zachowaniem niezabudowanych wjazdów na zaplecza posesji. Niezabudowana działka przy ul. Radziwiłłowskiej 6 może uzyskać zabudowę „plombową” bez przesłaniania bocznej elewacji siedziby Towarzystwa Lekarskiego (ul. Radziwiłłowska 4). Gabaryty tych „plomb” nie mogą przekraczać wysokości budynków sąsiednich. Nie powinna być zabudowywana wolna działka na narożniku ulic Kopernika i Radziwiłłowskiej (między wspomnianą siedzibą Towarzystwa Lekarskiego a parterowym budynkiem t. zw. „Freblówki”) – ze względu na ochronę kompleksu krajobrazowego z cennymi obiektami zabytkowymi (poza wymienionymi – w grę wchodzi także sąsiedztwo kościoła św. Mikołaja). Wolne od zabudowy powinny pozostać też zaplecza działki Kasyna Oficerskiego przy ul. Zyblikiewicza 1 (ochrona

willowego charakteru tego zabytku) i Domu Cechu Rzeźników „Na Kotłowym” (ul. Westerplatte 18) – z uwagi na tradycję zagospodarowania „Kotłowego” jako wielkiego placu związanego z dawną rzeźnią. Akceptowane jest tutaj utrzymanie obecnego sposobu użytkowania jako parkingu.

Zasady ochrony i kształtowania krajobrazu kulturowego

Zachowania wymaga charakter wnętrz urbanistycznych – ulicznych i placowych – oraz zielonych przestrzeni wewnątrzblokowych.

Istotną wartością dla krajobrazu kulturowego są osie i otwarcia widokowe powiązane z wnętrzami urbanistyczno – architektonicznymi niektórych ulic. Dotyczy to widoku z ul. Starowiślnej na kościół Mariacki oraz ekspozycji gmachu PKO w perspektywie ul. Wielopole. Istotną rolę urbanistyczną odgrywa zbieg ulic Starowiślnej i Wielopole – z wnętrzem urbanistycznym, eksponującym gmachy IKC (niedoszłego „Bazaru Krakowskiego”) i Poczty Głównej. Chronione winny być rozwinięcia pierzei ulicznych, zwłaszcza ul. Westerplatte i ul. Lubicz (od skrzyżowania z ul. Westerplatte do wiaduktu kolejowego). Jako jednolite założenie architektoniczno-urbanistyczne ochronie podlegać winien jednolity zespół kamienic przy ul. Zamenhofska.

Wartościowym ciągiem widokowym może stać się trasa kolei na wysokim nasypie. Daje ona dzisiaj wgląd nie tylko na zespół kościoła pw. św. Mikołaja, ale i na zaplecza kamienic przy ul. Radziwiłłowskiej, wymagające uporządkowania i starannego zagospodarowania z utrzymaniem zieleni.

Zachowania w istniejących granicach i w istniejącym stanie zagospodarowania wymagają obszerne posesje dawnych rezydencji i obiektów użyteczności publicznej, takich jak: zespół pałacu Pusłowskich przy ul. Westerplatte 11, Judkiewicza (obecnie Instytut Ekspertyz Sądowych) przy ul. Westerplatte 10, domu i atelier Rzewuskiego (obecnie siedziba Wyższej Szkoły Europejskiej im. Ks. Józefa Tischnera) przy ul. Westerplatte 12, Domu Cechu Rzeźników „Na Kotłowym” (ul. Westerplatte 18), gmachu Straży Pożarnej (ul. Westerplatte 18a) wraz ze stylową zabudową zaplecza, zespołu dawnego pałacyku Wytyszkiewiczza (później siedziba loży masonskiej „Przesąd Zwyciężony”, dzisiaj kliniki uniwersyteckiej) przy ul. Kopernika 7, zespołu Theatrum Anatomicum przy ul. Kopernika 14, zespołu domu własnego i pracowni budowniczego Piotra Kozłowskiego przy ul. Starowiślnej 10 (mieściła się tu m. in. pracownia Leona Wyczółkowskiego).

Wszystkie te miejsca wymagają nie tylko ochrony ale także szczególnej dbałości w decyzjach urbanistyczno- architektonicznych.

Szczególnie istotną sprawą jest utrzymanie i pielęgnacja ogrodów na zapleczach i przed budynkami o charakterze willowym.

Przyjęta ostatnio polityka w zakresie reklam w granicach historycznego centrum miasta (tj w obrębie Plant) winna być rozszerzona na całość obszaru ujętego drugą obwodnicą, w tym na dawną dzielnicę Wesoła.

Zasady kształtowania małej architektury w przestrzeniach publicznych

Przestrzenie publiczne wymagają szczególnej dbałości. Nawierzchnie wszystkich ulic mogą być zarówno asfaltowe, jak brukowane. Należy utrzymać zasadę z 2. połowy XIX wieku, zakładającej podział na jezdnie i chodniki.

Elementy małej architektury, jak np. stylowe ogrodzenia (m. in. przy pałacach przy ul. Westerplatte, przy willi „Pod Gackiem” przy ul. Lubicz, przy dawnej loży masońskiej przy ul. Kopernika 7) podlegają ochronie, a nowoprojektowane kioski, słupy i tablice ogłoszeniowe i informacyjne, nowe ogrodzenia, ławki, kosze na śmieci - powinny być kształtowane zgodnie ze stylistyką zabytkowego wnętrza urbanistycznego. Wymagane winno być indywidualne traktowanie każdego miejsca, z wykorzystaniem historycznego, standardowego wyposażenia wnętrz urbanistycznych, a mianowicie stylowych lamp wykonanych według modeli znanych w Krakowie od 2. połowy XIX w. (epoka lamp gazowych) i od początku XX stulecia (lampy elektryczne), wyposażonych we współczesne źródła światła.

Kształtowanie odrębnej, nostalgicznej atmosfery zespołów staromiejskich przez zastosowanie stylowej „małej architektury” i oświetlenia jest zabiegiem sprawdzonym w praktyce europejskiej a także krakowskiej.. Należy zatem kontynuować zapoczątkowaną w latach dziewięćdziesiątych XX wieku zasadę konsekwentnego „meblowania” wnętrz ulicznych stylowymi elementami małej architektury.

Projekty wnętrz urbanistycznych winny uwzględniać udogodnienia dla osób niepełnosprawnych.”

Wskazania w zakresie środowiska przyrodniczego

W analizowanym obszarze nie stwierdzono terenów, które należałoby objąć obszarową formą ochrony przyrody w rozumieniu Ustawy o ochronie przyrody. Niemniej z racji znacznego zainwestowania, pożądanym kierunkiem byłoby ograniczenie likwidacji terenów zieleni, a nawet zachowanie wszystkich istniejących powierzchni biologicznie czynnych.

Priorytetowa jest ochrona i utrzymanie terenów o najwyższych wartościach przyrodniczych. Są to tereny przy obiektach związanych z zabudowaniami Uniwersytetu Jagiellońskiego (biblioteka, muzea, Katedra Biochemii Lekarskiej) pozostające jako największe zwarte tereny zielone na obszarze opracowania oraz teren przy kościele św. Mikołaja od strony ul. Kopernika z okazałymi egzemplarzami lip. Istniejąca w nich zieleń powinna być zabezpieczona, podlegać konserwacji i pielęgnacji.

Tereny o podwyższonych wartościach przyrodniczych obejmujące zieleńce i skwery, które charakteryzują się znacznie większą powierzchnią zieloną lub większym skupiskiem dużych drzew, również powinny zostać zabezpieczone przed zabudową i likwidacją. Na szczególną uwagę zasługują: zieleń po południowej stronie kościoła św. Mikołaja (na jego zapleczu), zieleń przed hotelem Wyspiański i wzdłuż ul. Dietla oraz koło parkingów przy tej ulicy. W stosunku do ul. Dietla należy zabiegać o utrzymanie i podkreślenie jej istniejącego charakteru dla uwydatnienia jej rangi w strukturze miejskiej. Podobnie, z uwagi na pełnioną rangę w strukturze miasta, istotna jest zieleń towarzysząca ulicy Mikołaja Kopernika.

W obszarze, pozostałą zieleń stanowią mniejsze tereny: publicznie skwery, zieleńce i pasy zieleni wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz zieleń w kwartałach zabudowy mieszkaniowo- usługowej. Przy tak wysokim stopniu zainwestowania każda powierzchnia zielona jest niezwykle cenna i istotna, stąd tereny te również powinny zostać zachowane.

Ochronie powinny podlegać istniejące egzemplarze drzew. Drzewa odznaczające się w krajobrazie, cenne przyrodniczo winny podlegać szczególnej uwadze. Miejsca ich występowania należy wykluczyć spod możliwości zainwestowania.

Tereny objęte granicami sporządzanego planu obejmują siedliska chronionych gatunków zwierząt (ptaków oraz nietoperzy) w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. Z powyższego wynikają określone zakazy i ograniczenia, które winny zostać uwzględnione w procesie planistycznym, zwłaszcza w sytuacjach prowadzących do zmiany przeznaczenia względem dotychczasowego sposobu użytkowania terenu. Zmiany te mogą być uzależnione od możliwości uzyskania ewentualnych odstępstw od obowiązujących zakazów, przy czym należy dążyć do maksymalnej ochrony siedlisk zwierząt chronionych.

6.3. Wskazanie obszarów predysponowanych do pełnienia funkcji przyrodniczych.

Wskazanie obszarów predysponowanych do pełnienia funkcji przyrodniczych na obszarach sporządzanych mpzp jest istotnym i ważnym działaniem mającym na celu zabezpieczenie trwałości funkcjonowania systemu przyrodniczego, ochronę walorów przyrodniczych i przyrodniczo- krajobrazowych, ale również stworzenie warunków do jak najlepszego rozwoju różnorodności gatunkowej. W omawianym obszarze, z racji znacznego zainwestowania do pełnienia funkcji przyrodniczej wskazuje się przede wszystkim występującą tu zielenią. Uwarunkowania tego obszaru oraz wysoki potencjał istniejącej struktury przestrzennej i krajobrazowej stanowi cenny zasób do możliwego dalszego kształtowania przestrzeni publicznych [51].

Jako najistotniejsze są tereny o najwyższych wartościach przyrodniczych. Powinny zostać one zachowane. Istotne w strukturze obszaru są również tereny o podwyższonych wartościach przyrodniczych, które również powinny podlegać ochronie. Z uwagi na znaczne zainwestowanie, do pełnienia funkcji przyrodniczych wskazuje się pozostałe obszary zieleni (publicznie skwery, zieleńce i pasy zieleni wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz zieleni w kwartałach zabudowy mieszkaniowo- usługowej).

W planie, przestrzenie publiczne powinny być kształtowane wzdłuż ciągów komunikacyjnych z udziałem zieleni w formie szpalerów drzew, komponowanych z zielenią niską.

6.4. Wskazania wynikające z opracowania ekofizjograficznego – podsumowanie.

1. Powierzchnia omawianego obszaru wynosi 19,1 ha. Stanowi on część ścisłego centrum Krakowa. Jest to obszar intensywnie zabudowany i zdefiniowany przestrzennie, stanowiący fragment koncentryczno - promienistej struktury urbanistycznej XIX i XX wiecznego Krakowa. Struktura ta opiera się na systemie obwodnic i promieniście rozchodzących się ulic, obudowanych zabudową pierzejową i tworzących kwartały, we wnętrzach których występują zespoły zieleni przydomowej i ogrodowej.
2. W granicach analizowanego obszaru zabudowa mieszkaniowa zlokalizowana jest w przeważającej części w zwartych kwartałach ukształtowanych wyznaczonym układem komunikacyjnym.
3. W obszarze „Wesoła – Zachód” nie występują obszary o szczególnych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych objęte prawną formą ochrony przyrody. Brak jest tutaj ustanowionych pomników przyrody. Nie występują tu także płyty cennych przyrodniczo

zbiorowisk roślinnych oraz udokumentowane stanowiska roślin chronionych. Tereny objęte granicami opracowania obejmują siedliska chronionych gatunków zwierząt (ptaków i nietoperzy), zwłaszcza w obrębie występujących na obszarze zadrzewień (ogrody przy obiektach użyteczności publicznej, wnętrza innych kwartałów zabudowy i nasadzenia wzdłuż ulic, a także w obrębie samych budynków).

4. Powiązania przyrodnicze obszaru są znacznie ograniczone ze względu na izolację od sąsiednich terenów ciągami komunikacyjnymi o znacznym natężeniu ruchu jak również ze względu na znaczne zainwestowanie obszaru. Większe możliwości migracji istnieją w kierunku południowym wzdłuż torów kolejowych ku dolinie Wisły, która jest głównym korytarzem ekologicznym o znaczeniu międzynarodowym, włączonym do europejskiej sieci ekologicznej EECONET. Powiązania z terenami zewnętrznymi wytworzone są także przez skupiska oraz szpalery drzew. Na uwagę zasługują park przy bibliotece Instytutu Muzykologii i jego powiązanie z Plantami Krakowskimi, jak również pasmowe powiązanie wzdłuż ul. Kopernika w kierunku Plant.
5. Na obszarze opracowania występują liczne obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków oraz do ewidencji zabytków. Obszar opracowania znajduje się w granicach pomnika historii, w całości znajduje się w strefie buforowej obszaru wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO – Historycznego zespołu urbanistycznego i architektonicznego miasta Krakowa. Historyczny układ urbanistyczny wraz zabytkową i tradycyjną zabudową mają istotny wpływ na możliwości rozwoju nowego zainwestowania.
6. Z uwagi na znaczne zainwestowanie, założenia i cel mpzp powinny być ukierunkowane na ochronę istniejącej zieleni.
7. Priorytetowa jest ochrona i utrzymanie terenów o najwyższych wartościach przyrodniczych. Są to tereny przy obiektach związanych z zabudowaniami Uniwersytetu Jagiellońskiego (biblioteka, muzea, Katedra Biochemii Lekarskiej) pozostające jako największe zwarte tereny zielone na obszarze opracowania oraz teren przy kościele św. Mikołaja od strony ul. Kopernika z okazałymi egzemplarzami lip. Istniejąca w nich zieleń powinna być zabezpieczona, podlegać konserwacji i pielęgnacji.
8. Tereny o podwyższonych wartościach przyrodniczych obejmujące zieleńce i skwery, które charakteryzują się znacznie większą powierzchnią zieloną lub większym skupiskiem dużych drzew, również powinny zostać zabezpieczone przed zabudową i likwidacją. Na szczególną uwagę zasługują: zieleń po południowej stronie kościoła św. Mikołaja (na jego zapleczu), zieleń przed hotelem Wyspiański i wzdłuż ul. Dietla oraz koło parkingów przy tej ulicy.
9. Ochronie powinny podlegać istniejące egzemplarze drzew. Drzewa odznaczające się w krajobrazie, cenne przyrodniczo winny podlegać szczególnej uwadze. Miejsca ich występowania należy wykluczyć spod możliwości zainwestowania.
10. Należy uwzględniać i zachować zieleń wewnątrz kwartałów zabudowy poprzez utrzymanie wysokiego wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej, zapewniającego zachowanie walorów przyrodniczych historycznego układu urbanistycznego.
11. Należy ograniczać likwidowanie terenów zieleni, w szczególności przy obiektach użyteczności publicznej oraz przestrzeni dostępnych publicznie.
12. Istniejąca zieleń towarzysząca układowi kompozycyjnemu obiektów kubaturowych powinna stanowić element spójnego przestrzennie założenia urbanistyczno-

architektonicznego obejmującego zespół budowlane, pojedyncze budynki oraz różnorodne formy zieleni.

13. Dla właściwego ukształtowania przestrzeni publicznych z udziałem zieleni w formie zielonych ciągów powinno się kształtować zieleń w postaci nasadzeń drzew i krzewów w gruncie, o formie i skali dostosowanych do skali danego wnętrza krajobrazowego.
14. W granicach wskazanych **wnętrz urbanistycznych o pierwszorzędym znaczeniu w strukturze krajobrazu – do zachowania:** zachowania w istniejących granicach i w istniejącym stanie zagospodarowania wymagają obszerne posesje dawnych rezydencji i obiektów użyteczności publicznej, takich jak:
 - pałacu Pusłowskich przy ul. Westerplatte 10,
 - pałacyku Judkiewicza (obecnie Instytut Ekspertyz Sądowych) przy ul. Westerplatte 9 / ul. Skłodowskiej – Curie 1-3,
 - zespołu dawnego pałacyku Wytyszkiewicza (później siedziba loży masońskiej „Przesąd Zwycięzony”, dzisiaj kliniki uniwersyteckiej) przy ul. Kopernika 7,
 - zespołu Theatrum Anatomicum przy ul. Kopernika 12,
 - zespołu kościoła pw. św. Mikołaja przy ul. Kopernika.

Wszystkie w/w miejsca wymagają:

- ochrony oraz szczególnej dbałości w decyzjach urbanistyczno – architektonicznych,
 - utrzymania i podkreślenia w kompozycjach urbanistycznych indywidualnych historycznych cech ukształtowania i zagospodarowania terenów,
 - ograniczenia możliwość realizacji nowych obiektów budowlanych, ewentualne inwestycje muszą być podporządkowane ochronie zastanych wartości kulturowych, w tym istniejącemu układowi urbanistycznemu i lokalnemu kontekstowi zabytkowemu,
 - zachowania istniejących zespołów przyrodniczych wraz z kształtowaniem zieleni wysokiej.
15. W granicach wskazanych **znaczących wnętrz urbanistycznych powiązanych z wnętrzami urbanistycznymi ulic – do zachowania:** zachowania wymaga charakter wnętrz urbanistycznych – ulicznych i placowych w rejonie:
 - gmachu Straży Pożarnej (ul. Westerplatte 18a) wraz ze stylową zabudową zaplecza,
 - Hotelu „Wyspiański”, dawnego „Domu Turysty” – Hotel PTTK,
 - pomiędzy budynkami nr 1 i nr 5 przy ul. Zyblikiewicza.

Wszystkie w/w miejsca wymagają:

- ochrony oraz ekspozycji elementów struktury przestrzennej,
 - ochrony oraz utrzymania i podkreślenia w kompozycjach urbanistycznych formy architektonicznej układów i zespołów zabudowy,
 - zachowania lokalnych gabarytów,
 - powiązania wnętrz urbanistycznych z osiami i otwarciami widokowymi.
16. Szczególną uwagę należy zwrócić na główne ciągi zieleni, tak aby ich utrzymanie stanowiło kontynuację ciągłości systemu przyrodniczego i krajobrazowego. Ulice

wskazane jako **ciągi komunikacyjne w zieleni wysokiej wskazane do zachowania i kształtowania** stanowią częściowo zasadnicze osie kompozycyjne tego obszaru, a wzbogacane o walory alei zielonych mogą w przyszłości pełnić rolę w kształtowaniu zrównoważonej struktury przestrzennej Miasta.

17. **W pozostałych ciągach komunikacyjnych wskazanych do kształtowania w kierunku alei reprezentacyjnych** powinno się odpowiednio kształtować zieleni.
18. Dostosowanie zabudowy do występujących warunków gruntowych, zagrożenia powodziowego i działania bariery odwadniającej.
19. Stosowanie rozwiązań ograniczających niską emisję.

Spis rycin zawartych w opracowaniu tekstowym:

- Ryc. 1 Granice obszaru objętego miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego obszaru „Wesoła – Zachód”.
- Ryc. 2 Położenie obszaru „Wesoła – Zachód” na tle ortofotomapy z 2015 r.
- Ryc. 3 Obszar „Wesoła- Zachód” na tle mapy wysokości bezwzględnych.
- Ryc. 4 Mapa warunków budowlanych w obszarze „Wesoła – Zachód”.
- Ryc. 5 Rozmieszczenie gleb na obszarze „Wesoła- Zachód”.
- Rys. 6 Roślinność potencjalna na obszarze opracowania.
- Ryc. 7 Mapa roślinności rzeczywistej Miasta Krakowa wg. Atlasu pokrycia terenu i przewietrzania Krakowa.
- Ryc. 8 Rozmieszczenie zieleni wraz z jej podziałem w obszarze „Wesoła- Zachód”.
- Ryc. 9 Kościół pw. św. Mikołaja wraz z otoczeniem w 1785r.
- Ryc. 10 Zieleń powyżej 3m - dane ze skanowania laserowego przeprowadzonego w 2012 r.
- Ryc. 11 Podział obszaru na JARK.
- Ryc. 12 Strefa buforowa dla obszaru wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO wraz z lokalizacją obszaru Wesoła – Zachód.
- Ryc. 13 Pomnik historii „Kraków – Historyczny Zespół Miasta” wraz z lokalizacją obszaru Wesoła – Zachód.
- Ryc. 14 Lokalizacja stanowisk archeologicznych w granicach obszaru Wesoła – Zachód.
- Ryc. 15 Schematy przedstawiające zmiany w zagospodarowaniu na przestrzeni lat, począwszy od 1785 r. do czasów współczesnych.
- Ryc. 16 Granice zespołu urbanistyczno – architektonicznego – dzielnicy Wesoła wraz z lokalizacją obszaru Wesoła – Zachód.
- Ryc.17 Stężenie dwutlenku azotu i tlenków azotu w poszczególnych miesiącach 2018 roku – stacja pomiarowa ul. Dietla [54].
- Ryc.18 Stężenie dwutlenku azotu i tlenków azotu w poszczególnych miesiącach 2017 roku – stacja pomiarowa ul. Dietla [54].
- Ryc. 19 Stężenie pyłu zawieszonego PM10 w poszczególnych miesiącach 2018 roku – stacja pomiarowa ul. Dietla [54].
- Ryc. 20 Stężenie pyłu zawieszonego PM10 w poszczególnych miesiącach 2017 roku – stacja pomiarowa ul. Dietla [54].
- Ryc. 21 Wyrys z Mapy akustycznej Krakowa – mapa imisji dla hałasu drogowego L_{DWN} [57].
- Ryc. 22 Wyrys z Mapy akustycznej Krakowa– mapa imisji dla hałasu drogowego L_N [57].
- Ryc. 23 Wyrys z Mapy akustycznej Krakowa– mapa imisji dla hałasu tramwajowego L_{DWN} [53].
- Ryc. 24 Wyrys z Mapy akustycznej Krakow – mapa imisji dla hałasu tramwajowego L_N [53].
- Ryc. 25 Wyrys z Mapy akustycznej Krakowa– mapa imisji dla hałasu kolejowego L_{DWN} [53].
- Ryc. 26 Wyrys z Mapy akustycznej Krakowa– mapa imisji dla hałasu kolejowego L_N [53].
- Ryc. 27 Mapa waloryzacji przyrodniczej rejonu obszaru opracowania wg. Atlasu pokrycia terenu i przewietrzania Krakowa.
- Ryc. 28. Kategorie poszczególnych wydzieleni w koncepcji ochrony różnorodności biologicznej miasta Krakowa
- Ryc. 29. Klasyfikacja rodzajów zieleni wg Diagnozy stanu środowiska Krakowa z Programu ochrony Środowiska 2016-2019r.

- Ryc. 30. Waloryzacja przyrodnicza obszaru opracowania.
- Ryc 31. Rozmieszczenie drzew istotnych pod względem przyrodniczo – krajobrazowym.
- Ryc. 32 Schemat lokalizacji punktów widokowych z zasięgiem wykonanych zdjęć oraz osi kompozycyjnych.
- Ryc.33 1 Oś kompozycyjna ulicy Radziwiłłowskiej, kierująca widok na plac Jana Nowaka Jeziorańskiego i w przeciwnym kierunku na kościół św. Mikołaja.
- Ryc.34 2 Oś kompozycyjna ulicy Kopernika, kierująca widok na Bazylikę Najświętszego Serca Pana Jezusa.
- Ryc.35 3 Oś kompozycyjna ulicy Kopernika, kierująca widok na Kościół Matki Boskiej Śnieżnej.
- Ryc.36 4 Oś kompozycyjna ulicy Zybkiewicza, kierująca widok na odnowioną fasadę kamienicy.
- Ryc.37 5 Oś kompozycyjna ulicy Dietla, kierująca widok na zabytkowy wiadukt kolejowy.
- Ryc.38 6 Oś kompozycyjna ulicy Wielopole, kierująca widok na Gmach Szyszko – Bohusza.
- Ryc.39 7 oś kompozycyjna ulicy Wielopole, kierująca widok na Bazylikę Mariacką.
- Ryc.40 7 oś kompozycyjna ulicy Starowiślnej, kierująca widok na Bazylikę Mariacką.
- Ryc. 41 Elementy ekspozycji biernej.
- Ryc. 42 Lokalizacja „Domu Turysty” Fot. 54 Hotel PTTK (obecnie Hotel „Wyspiański)
– Hotel PTTK (obecnie Hotel „Wyspiański)
- Ryc. 43 Granica proponowanego Parku Kulturowego „Kazimierz - Stradom z Bulwarami Wisły”.

Spis tabel zawartych w opracowaniu tekstowym:

- Tabela 1. Typy krajobrazu wg. J. Bogdanowskiego.
- Tabela 2. Wyniki pomiarów zanieczyszczeń powietrza ze stacji Kraków – ul. Dietla, 2018 r.
- Tabela 3. Wyniki pomiarów zanieczyszczeń powietrza ze stacji Kraków – ul. Dietla, 2017 r.
- Tabela 4. Wyniki pomiarów zanieczyszczeń powietrza ze stacji Kraków – ul. Dietla, 2016 r.
- Tabela 5. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

Spis fotografii zawartych w opracowaniu tekstowym:

- Fot. 1. Dorodne lipy przy kościele
- Fot. 2 Różany klomb przy zabudowie zlokalizowanej przy kościele.
- Fot. 3. Nieco zaniedbana zielen przy bibliotece Instytutu Muzykologii
- Fot. 4. Zielen przy Muzeum Anatomii.
- Fot. 5 Drzewa przy parkingu hotelu Wyspiański.
- Fot. 6 Zarośnięty ogród na froncie kamienicy przy ul. Bonerowskiej.
- Fot. 7. Zielone balkony.
- Fot. 8. Zielone balkony.
- Fot. 9. Zielone balkony.
- Fot. 10. Winobluszcz trójklapowy oplatający okno przy ul. Mikołaja Zybkiewicza.
- Fot. 11 . Winobluszcz trójklapowy sięgający samego dachu przy ul. Starowiślnej.
- Fot. 12. Teren zielony przed hotelem Wyspiański.
- Fot. 13. Pojedyncze nasadzenia wzdłuż ul. Librowszczyzna.
- Fot. 14. Zielony ciąg wzdłuż ul. Dietla.

- Fot. 15 Kościół św. Mikołaja.
- Fot. 16 Widok na park przy Bibliotece instytutu Muzykologii.
- Fot. 17 Budynek Poczty Głównej, w tle Pałac Prasy.
- Fot. 18 Budynek Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej.
- Fot. 19 Fasady kamienic w ciągu ulicy Jagiellońskiej.
- Fot. 20 Kamienica z wbudowaną usługą gastronomiczną „Pierogarnia”.
- Fot. 21 Ul. Dietla.
- Fot. 22 Ul. Mikołaja Kopernika.
- Fot. 23 Ul. Zyblikiewicza.
- Fot. 24 Ul. Starowiślna.
- Fot. 25 Wnętrze ulicy Marii Skłodowskiej-Curie.
- Fot. 26 Gmach „Pałacu Prasy” – wpisany do rejestru pod numerem A-915.
- Fot. 27 Gmach Powszechnej Kasy Oszczędności - wpisany do rejestru pod numerem A – 317.
- Fot. 28 Budynek mieszkalny pracowników Pocztovej Kasy Oszczędności– wpisany do rejestru pod numerem [A- 1288/M].
- Fot. 29 Budynek Poczty Głównej – wpisany do rejestru pod numerem A – 875.
- Fot. 30 Budynek Straży Pożarnej– wpisany do rejestru pod numerem A – 572.
- Fot. 30 Zespół budynków: Kościół i Plebania.
- Fot. 31 Teren zielony przy Muzeum Wydziału Lekarskiego przy ul. Radziwiłłowskiej
- Fot. 32. Zieleń urządzona przed Katedrą Biochemii Lekarskiej
- Fot. 33 Zadbany trawnik na tyłach terenu kościoła św. Mikołaja.
- Fot. 34 Zieleń urządzona przed hotelem Wyspiański.
- Fot. 35 Dwa różne gatunki w nasadzeniach na ul. Bonerowskiej.
- Fot. 36 Uzupełnione nasadzenia lipy drobnolistnej.
- Fot. 37 Dekoracyjne drzwi w kamienicach.
- Fot. 38 Dekoracyjne drzwi w kamienicach.
- Fot. 39 Dekoracyjne drzwi w kamienicach.
- Fot. 40 Ozdobna rzeźba nad oknem.
- Fot. 41 Kolorowa mozaika na ścianie przedszkola im. Stanisława Wyspiańskiego.
- Fot. 42 Secesyjne detale architektoniczne.
- Fot. 43 Secesyjne detale architektoniczne.
- Fot. 44 Secesyjne detale architektoniczne.
- Fot. 45 Chaotyczne formy małej architektury przy ul. Dietla przesłaniające widok na Gmach Szyszko - Bohusza.
- Fot. 46 Elementy o negatywnym charakterze, zaburzające ekspozycję placu przed hotelem Wyspiański.
- Fot. 47 Elementy o negatywnym charakterze, zaburzające ekspozycję placu przed hotelem Wyspiański.
- Fot. 48 Kolorowe banery i różne formy szyldów i reklam.
- Fot.49 Kontrastowy kolor wykończenia przy witrynie sklepowej.
- Fot. 50 Zdewastowane mury budynków.
- Fot. 51 Zdewastowane mury budynków.
- Fot. 52 Zdewastowane mury budynków.
- Fot. 53 Zdewastowane mury budynków.
- Fot. 54 Hotel PTTK (obecnie Hotel „Wyspiański)
- Fot. 55 Hotel PTTK (obecnie Hotel „Wyspiański)
- Fot. 56 Hotel PTTK (obecnie Hotel „Wyspiański)